T.C.

POLİS AKADEMİSİ

GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI POLİSLİK ARAŞTIRMALARI

ANABİLİM DALI

KARA PARA AKLAMA SUÇUYLA ULUSAL VE ULUSLARARASI DÜZEYDE MÜCADELE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdurrahman ÖZTÜRK

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Arif KÖKTAŞ

ANKARA

28/09/2004

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

A. KONUNUN SUNULMASI……...……..…..3
B. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI…….....…...……9
C. İNCELEME PLANI……....……...…….9

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK KARA PARA

A. TARİHSEL GELİŞİM…….....……10
B. KARA PARANIN TANIMI…….....……..16
C. KARA PARA KAYNAKLARI VE UNSURLARI…….....……...20
D. KARA PARA AKLAMA, AŞAMALARI VE YÖNTEMLERİ….….....…...…23
I. Tanım…….....……23
II. Kara para Aklamanın Aşamaları……..…….....……..24
III. Kara para Aklama Yöntemleri…….…….....…….26
a) Parçalama (Smurfing, Şirinler)…….....…….....28
b) Mali Kuruluşlarla İşbirliği Yapmak ……....…….…....29
c) Nakit Kaçakçılığı …….....…….....30
d) İşçileri Kullanma…….....……...31
e) Değerli Taş ve Sanat Eserleri Almak……....……....32
f) Döviz Büfeleri……....……....32
g) Bağış Toplamak……..…...…….....33
h) Yabancı Finansal Kuruluşlarla İşbirliği…….....…….....33
i) Insider-Traiding ve Manipülasyon……....……....33
j) Hayali İthalat ve İhracat……...…….....35
k) Kıyı Bankacılığından Faydalanmak……....……...…36
l) 900'lü Telefon Hatları……..….....37
m) Nakit Yoğun Çalışan Şirketler Kurmak……..….….....37
n) Sigorta Poliçeleri……...….….....37
o) Piyango Bileti İkramiyeleri……....….....38

p) Gazinolar, Kumarhaneler vb. İşletmeler……...……..39
q) Yabancı Ülkelerdeki Temsilcilikler…….…....39
E. KARA PARA KAYITDIŞI EKONOMİ İLİŞKİSİ……..…….....40
F. KARA PARANIN NEDEN OLDUĞU EKONOMİK SORUNLAR…….....43

İKİNCİ BÖLÜM

KARA PARA AKLANMANIN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ULUSLARARASI GİRİŞİMLER

A. 1980 TARİHLİ AVRUPA KONSEYİ TAVSİYE KARARI…….....……50
B. BASLE İLKELERİ ……..…….....……...…...52
C. UYUŞTURUCU VE PSİKOTROP MADDELERİN KAÇAKÇILIĞINA KARŞI BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİ - VİYANA SÖZLEŞMESİ.....…54
D. 1990 TARİHLİ AVRUPA KONSEYİ SÖZLEŞME …….....55
E. KARA PARA'NIN AKLANMASININ ÖNLENMESİNE İLİŞKİN MALİ EYLEM GRUBU (FATF) ÖNERİ VE RAPORLARI.....57
F. AVRUPA TOPLULUKLARI KONSEY DİREKTİFİ…….....…...….....59
G. 91/308/EEC SAYILI DİREKTİFİN KAPSAMI…….....60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARA PARA AKLANMANIN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ULUSAL DÜZENLEMELER

A. 4208 SAYILI YASADA KARA PARA VE KARA PARA AKLAMA….....67
B. KARA PARA TANIMINDA YER ALAN VE SUÇ SAYILAN FİİLLER.....72
C. POLİSİN KARA PARA AKLAMA SÜRECİNDE YAPTIGI FAALİYETLER...101
SONUÇ…….....109
KAYNAKÇA…….....113

GİRİŞ

A. KONUNUN SUNULMASI

Kara para, günümüz devlet ve toplumlarını tehdit eden bir olgudur. Kara para aklayıcılar devletin, toplum düzeni için koyduğu yasaları hiçe sayarak toplum düzenini bozmakta, devlete ve vatandaşlara zarar vermektedir. Kara paranın varlığı ekonomik göstergeleri çarpıtmakta, ülke içindeki rekabet ve devlet bütçesi olumsuz yönde etkilenmekte, kayıtdışı ekonominin büyümesine neden olmakta, beklenmedik anlarda ülkeye giriş - çıkış yaptığı için döviz kuru oranlarında ve fiyatlarda istikrarın yakalamasının zorlaşması gibi devlete ve topluma birçok zararı vardır. Bu nedenlerden dolayı insanların hayatı zorlaşmakta ve devlete olan güvenleri azalmaktadır. Kara para topluma ve devlete bu kadar çok zarar verirken Kara para aklama sayesinde elde ettikleri para ile suç örgütleri bir yandan da kendi faaliyetlerini devam ettirme imkanını elde etmektedirler. Bu suçu, organize olarak işlemeye sevk eden esas motivasyon yasa dışı kazancın kendisidir. Bu nedenle suç ekonomisinin ortadan kaldırılması için suç faillerinin bu yasadışı kazançtan mahrum edilmeleri gerekmektedir. Kara para yüzünden örgütlü suçlarla mücadele etmek zorlaşmaktadır. Kara para ile örgütlü suçlar partito ilişkilerini devam ettirmekte ve simbiyoza geçmektedirler.[1] Kara para kaynaklarıyla organize suç örgütleri

[1] Partito ilişkileri: Organize suç örgütleri, oluşumlarını tamamladıktan sonraki aşamada; güçlerini artırmak için yüksek finans, yüksek bürokrasi, güvenlik güçleri ve siyasal çevrelere yakınlık anlamında "partito ilişkilerini" geliştirme çabasına girer. Partito ilişkileri denildiği zaman politikacılar, bürokratlar, güvenlik görevlileri, finans sektörleri yöneticileri, adalet mekanizmasının her kademesindeki zevat, sanayiciler, basın yayın mensupları ya da bunlara yakın aile üyeleri yer alır. Partito ilişkileri organize suçları diğer suçlardan ayıran bir özelliktir. Partito ilişkileri mafyaya yasal koruma sağlamanın yanı sıra legalite ve saygınlık kazandırır. Simbiyoz ilişkileri: Partito ilişkilerinin yoğun olduğu durumlarda; devlet organları, suç ve ticari çevreler artan bir şekilde iç içe geçme ve birbirine karışma eğilimi içerisine girmiştir. Bu duruma literatürde simbiyoz (eşit olamayan iki türün ortak yaşamı) kavramı kullanılmaktadır. Simbiyoz yüzünden örgütlü suçlarla mücadele zor olmaktadır. Kamu görevlileri örgütlü suçlardan önemli miktarda para kazandıkları için bir şey yapma konusunda isteksiz davranmaktadırlar. Organize suçlarla ilgili temel kavramlar için bkz. Ertan Beşe, "Polis ve Organize Suç: Kapsam ve Genel Nitelikler", içinde Hasan H. Çevik, Turkut Göksu, **Türkiye'de Devlet Toplum ve Polis,** Seçkin Yayınevi, Ankara, 2002, ss.153-171.

demokratik karar verme biçimini sürekli etkilemesi yanında sivil ve askeri bürokrasideki karar vericileri de hızla kendi etki atanma çekebilme cazibesine sahiptir. Dev finansman olanaklarıyla örgütlü suç, gizlice ekonomik, toplumsal ve siyasal hayatımızda giderek artan etkilerde bulunmakta, daha da önemlisi, yargı ve kamu yönetimini de etkisi altına almaktadır.[2] Kara para, sahiplerine sağlamış olduğu politik güçle hem demokratik düzeni hem de ahlaki değerleri tehdit eder hale gelmektedir.[3] Kara para aklama suçunun anlaşılabilmesi için örgütlü suçların yapısının iyi bilinmesi gerekmektedir.

Örgütlü suçlar elde ettikleri Kara parayı aklayarak kendi etkinliklerini artırmaktadırlar. Kara paranın önemini şu cümle çok iyi ifade etmektedir. Economist'in tahminine göre Kara paraya karşı önlem alınmazsa 2020 yılında ABD Başkanı'nı mafya seçtirtecektir.[4]

Amerikan Ulusal Savunma Ünitesi küreselleşmeyi; "Malların, hizmetlerin, paranın, teknolojinin, fikirlerin, enformasyonun, kültürün ve halkların hızlı ve sürekli bir biçimde sınır ötesine akışı'' olarak tanımlıyor. Buna göre küreselleşen dünyamızda, insanlar artık birbirleriyle eskiyle karşılaştırılamayacak kadar hızlı bir biçimde iletişim kurmaktadırlar. Teknolojik gelişmeler, hızlı ulaşım araçlarının bulunmasına, ülkeler arasındaki ekonomik, ticari ve turistik ilişkilerin artması, milletlerin birbirine daha çok yaklaşmalarına, hatta bazen iç içe yaşama durumunda kalmalarına neden oldu. Bütün bu gelişmelere paralel olarak suç ve suçlular da uluslararası bir boyut kazandı.

---

[2] Önder Aytaç - İhsan Bal, "Türkiye'de Organize Suçlarla Mücadelede Yöntem Arayışları" http://www.dicle.edu.tr/dictur/suryayin/khuka/mgos.htm,Erişim tarihi: 03.04.2003.
[3] Halim İpek, **Önemli Bir Sorun; Karapara ve Kara Paranın Aklanması**, Beta Yayınları, İstanbul, 2000, ss. 1-2 .
[4] The Economist, 2001:122.

Bu gelişmelerin bir sonucu olarak da, sınırların kolay aşılabilir olması ve çabuk yer değişimine elverişli ulaşım araçlarının bulunması, suçluların faaliyetlerini büyük ölçüde kolaylaştırdı. Bunun yanı sıra, modern toplum yapılarının karmaşıklığı ve uluslararası suç boyutlarının gelişmesi ve değişmesi beraberinde uluslararası alanda bazı suçlarla mücadele çalışmalarında aynı oranda karmaşık problemler getirdi.

Bir ülke, suçlunun faaliyetlerine zemin teşkil edebilirken, diğer bir ülke sığınacak bir koruma yeri olabilmektedir. Günümüzde görülen suç ve suçlulukta görülen artış, bütün dünyada genel olarak polisin hızlı ve verimli çalışmaları ile engellenmesi gereken büyük bir tehlike teşkil etmektedir. Bir çok ülke bu tehlikeli durumla mücadele içindedir. Suçluların hızlı ulaşım imkanlarından faydalanmaları ve sınırların onlar için bir öneminin kalmaması, ülkelerin polisiye birimleri arasında aktif işbirliği yapılmasının öncelikli bir zorunluluk haline getirmiştir. Karşılıklı işbirliği ve dayanışma, suçlulukla mücadelede her cephede başarılı olmak için polisiye birimlerin en büyük yardımcısıdır.[5]

1980'li yıllarda suç ve suçlular sınırları kolayca geçmeye başladı. Eskiden suç ulusal bir sorun iken artık suçlar ülkelerin birlikte çalışarak önlemeleri gereken bir konuma gelmiştir. Bunun sonucu karşılaştığımız en önemli suçlardan biri de Kara paranın aklanması suçudur. Kara para ile mücadele, bu suçun uluslararası bir nitelik taşımasından dolayı devletlerin tek başına mücadelesine imkan vermemekte, ulusların birlikte işbirliği içinde mücadelesini gerektirmektedir. Eğer ülkeler tek başlarına bu sorunla baş edebilselerdi, güçlü devletler bu sorunu tek başına

[5] John Edgar Hoover, "Uluslararası İşbirliği", **Uluslararası Kriminal Polis Dergisi**, Federal Soruşturma Bürosu (FBI), ABD Adalet Bakanlığı, 1998

hallederlerdi, fakat bu suç uluslararası bir nitelik taşıdığından uluslararası bir işbirliği içinde bu soruna çözüm bulunmaları gerekmektedir.

İngiltere istihbarat servisinde görevli bir yetkili, mafyanın başlıca faaliyetlerinin uyuşturucu madde kaçakçılığı (% 40) değil, dolandırıcılık, spekülasyonlar çıkartma, bankacılık yatırımları, ve faaliyetleri gibi mali veya ticari işler olduğunu, bu durumun Japonya'daki organize suç örgütleri için de aynı olduğunu açıklamıştır.[6] Gerçekten de artık organize suç örgütleri çok geniş alanlara yayılmış, sadece uyuşturucu pazarlama ile yetinmemişlerdir.

Fransa'nın etkin dergilerinden "Le Nouvel Observateur" ün Mart 2000 tarihli sayısında yayınlanan "Vergi ve Kara para Cennetlerinin Kalbine Yolculuk: Zenginler Nasıl Vergi Kaçırıyorlar?" başlıklı ilginç araştırmasına göre; Avrupa ve dünyadaki belli başlı vergi cennetleri ve Kara para aklama merkezleri sayılarak, dünyadaki Kara para merkezlerinde aklanan Kara para miktarının toplam tutarı 38 trilyon FF, yaklaşık 6 trilyon ABD doları olarak tahmin edilmektedir.[7] Bu miktar bize açıkça göstermektedir ki Kara para ulusal ve uluslararası planda mücadele edilmesi gereken bir sorundur.

Kara para aklama suçu kendi spesifik yapısı itibariyle iki durumda karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan birincisi, bir kişi bir uyuşturucu kaçakçılığı veya benzeri bir suçtan dolayı yakalanıyor[8] ve sonrasında ilgili birimler bu kişinin acaba daha önce kara para aklayıp aklamadığı araştırılıyor. Burada kişinin mal varlığının kaynakları ve hesap hareketleri inceleniyor. İkinci durumda ise bankalarda şüpheli işlem yapan

---

[6] Gwen Mclure, "Organize Suçlarla Mücadelede İnterpolün Rolü" (çev.) M. Sever, Z. Avşar, **Polis Dergisi**, 2000, Yıl:6, Sayı: 24, ss.107-116.

[7] A. Nejat Çoşkun, "Açılış Konuşması", **İngiltere'de Karapara Aklama Semineri**, Masak Yayınları, Ankara, 2000, ss. 3-8.

[8] Ülkemiz için 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine dair kanunda sayılan suçları işleyenler için aynı işlem yapılmaktadır.

kişiler ve hesap hareketleri inceleniyor böylece kara para aklayıp aklamadıkları araştırılıyor. Her iki durumda da, dikkat edilirse, kara para aklanmış yapılan işlemler sondan başa doğru yapılmıştır. Eğer kişi kara parayı aklamadan yakalanırsa zaten kara para aklamadan yargılanamayacaktır. Burada, sadece, işlediği suç söz konusu olacaktır. Bu suç özelliği itibariyle gizli yapıldığından, aklayıcıları bağlayan herhangi bir kural ve kaide olmadığından her defasında yakalanmamak için farklı teknikler kullanıldığından bu suçla mücadele etmek diğer suçlara göre farklılık arz etmektedir.

Dünya üzerindeki mevcut kara paranın belli bir büyüklüğü, her yıl mali sisteme dahil olmak için aklama operasyonlarına konu olmaktadır. IMF'nin tahminlerine göre, kara para aklama miktarı küresel gayri safi milli hasılanın yaklaşık %2 ile %5'i oranındadır. G-7 ülkeleri (Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, İngiltere ve ABD) ile Avrupa Toplulukları Komisyonu tarafından 1989 Temmuz'unda Paris'teki G-7 zirvesinde, kara para aklama ile mücadelede uluslararası işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla kurulmuş FATF'a (Financial Action Task Force on Money Laundering)[9] göre, dünya bankacılık sisteminde her yıl 300 milyar dolar aklanmaktadır.[10] 1990 yılında FATF Avrupa ve ABD'de kokain, eroin ve esrar satışlarının toplam tutarının yaklaşık 122 milyar dolar olduğunu ve bunun yaklaşık 85 milyar dolarının aklanmış olabileceğini tahmin etmiştir. Bu rakama dünyanın diğer bölgeleri ile silah ticareti, kadın ve çocuk ticareti, sentetik uyuşturucu ticareti gibi kara para miktarları dahil değildir.

Dünya kayıt dışı ekonomisi Amerikan ekonomisinin yaklaşık %90'ı kadar bir büyüklüğe ulaşmıştır. Bu büyüklük 1993 yılı rakamlarına göre 5.8 trilyon dolardır.

---

[9] Mali Eylem Grubu

[10] Michael F. Zeldin, "Money Laundering: Legal Issues", **Current Legal Issues Affecting Central Banks**, 1994, Vol.2, IMF, , ss. 209-221.

Kayıt dışı ekonominin GSMH'ya oranı, 1999 yılı itibariyle, İsviçre için %7, ABD için %8, Japonya için %11, İngiltere için %13, Almanya için %16, Belçika için %22, İtalya için %27, Yunanistan için %29'a ulaşmış bulunmaktadır.[11]

B. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI

Tezde Kara para aklama ulusal boyutu tamamıyla incelenmeye çalışıldı, fakat uluslararası boyutu çok geniş olduğu için sadece ülkemizi ilgilendiren boyutuyla incelenmeye çalışıldı.

Konunun ekonomik yönü açısından sınırlandırmaya gidilmiştir. Kara para aklamanın mali ve adli yönlerinden daha çok kolluğun kara para mücadelesinin üzerinde durulmaya çalışıldı. Yapılan çalışma kolluk bakış açısıyla kara paranın organize suç boyutu incelenmeye çalışıldı.

C. İNCELEME PLANI

Bu çalışmanın birinci bölümünde kara paranın tarihsel gelişimi, kara paranın tanımı, kara paranın kaynakları ve unsurları, kara para kayıtdışı ekonomi ilişkisi, kara paranın neden olduğu ekonomik sorunlar, kara para aklama ve yöntemleri, kara para aklamanın aşamaları ve kara para aklama yöntemleri üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

İkinci bölümde 4208 sayılı yasada kara para ve kara para aklama, kara para tanımında yer alan ve suç sayılan fiiller, polisin kara para aklama sürecinde yaptığı faaliyetlerden bahsedilecektir. Üçüncü bölümde ise kara paranın aklanmasının önlenmesine ilişkin uluslararası girişimlerden bahsedilecektir.

[11] The Economist, 2001:122.

BİRİNCİ BÖLÜM

A. TARİHSEL GELİŞİM

Genelde suçların nedenlerine baktığımızda karşımıza para ve menfaat temini çıkmaktadır. Tüm menfaatleri temsil edecek kadar ortak bir standardın, yani paranın bulunmasıyla menfaat ile suç arasındaki ilişki daha da somutlaşmıştır. İlk kez kara para aklamanın ne zaman gerçekleştiğini kesin olarak söylemek mümkün değildir. Ancak ilk kez kazanç elde etmek için kara paranın elde edildiği söylenebilir.[12] Asur'lulardan kalan ticari yazışmaları çözen bilim adamları, Anadolu'ya ihraç edilecek mallardan devlete ödenecek vergilerinden kurtulmak isteyen iş adamlarının, sahte beyan yoluna giderek devleti aldattıkları görülmüştür. Para, tarih boyunca suçun en önde gelen nedenlerinden biri olma özelliğini korumuştur.[13] Kara para tarihi çok eski tarihlere gitmesine karşın kara para aklama son 15- 20 yıldır ülkelerin gündemindedir. Esasen kara para aklama sadece 15-20 yıllık bir geçmişe sahip değildir, ancak uluslararası bir mahiyet kazanması yeni olmuştur. Bunun nedeni olarak ta, kara para aklama faaliyetlerinin yapıları itibariyle gizlice yapıldıklarından dolayı sadece belli bir kesim dışına çıkması kamuoyunun bu konudan haberdar olması belli bir zaman almıştır.

18. yüzyıl sonlarından itibaren bu konudaki duyarlılık artmaya başlamıştır. Kara para aklamanın suç sayılarak mücadele edilmesine 1980'li yıllardan sonra başlanmıştır. Kara para öncelikle bu tarihlerde uyuşturucudan elde edilen para olarak

---

[12] Paul Auer, Rhoda Ullmann**,** "Understanding the Wash Cyle", **Economic Commentary**, 09.15.2000, s.1.

[13] Kuntay Çelik, Selen Işıl Koçağra, Kadir Güler, **Karapara Aklama (Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve ilgili Uluslararası Çalışmalar)**, Masak Yayınları No: 4, Ankara, 2000, s.5

ortaya çıkmış daha sonra kapsamını genişletmiştir. İlk olarak, Alman polisi ve adli makamları, bu tarihlerde, sadece suçları geleneksel yollarla soruşturmakla kalmayıp suçlulara ait mal varlığına el koyma yoluyla suçla mücadeleye başlamıştır. 1980'lerin sonlarından başlayarak özellikle Kara paranın aklanmasının önlenmesine ilişkin bir dizi uluslararası girişim gerçekleştirilmiştir.

1920'lerde ABD'de içki yasağının olduğu dönemlerde mafya babası Al Capone, içki kaçakçılığından elde ettiği kazancına yasallık kazandırmak için çamaşırhaneler açtığı ve bu çamaşırhanelerde elde ettiği yasal yollardan elde edilmemiş paraları yasal yollardan elde edilmiş gibi göstermiştir. Kara para aklamanın (Moneylaundering) yıkamaya benzetilmesinden geldiği iddiası bu olaydan gelmektedir.

"Kara para Aklayıcıları" kitabının yazarı Jeffrey ROBINSON ise bunu, 'temiz bir hikaye ama gerçek değil'[14] şeklinde nitelendirmektedir. Ona göre bu terim bu işi çok iyi bir biçimde ifade ettiği için bu adı almıştır. Gerçekten de kirli bir takım yollarla elde edilen para bir takım işlemlere tabi tutularak temizlenmekte adeta yıkanmaktadır. Bizce de Jeffrey ROBINSON'un yaklaşımı gerçekçidir, aksi takdirde Alcapon'un yaptığı bir iş sonucu çıkan bir terim dünyaca böyle sıkı bir biçimde tutulmazdı.

Kara para deyimi dünya basınında ilk olarak Watergate skandalı sırasında kullanılmaya başlanmıştır.[15]

"Soğuk Savaş" sonrasında ülkeler arasındaki ekonomik sınırlar giderek kalkmış, karşılıklı ekonomik bağımlılık ilişkileri gelişmiştir. Özellikle Orta ve Doğu Avrupa'nın eski sosyalist ülkelerinin ekonomik yeniden yapılanma sürecinde kaynak

---

[14] Jeffrey Robinson, **Karapara Aklayıcıları**, Arion Yayın Evi, İstanbul, 2003, s. 17.
[15] Ergin Ergül, **Karaparanın Aklaması ve Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 1998, s. 2.

bulma zorluklarıyla karşılaşmaları, bu ülkeleri yabancı sermaye girişlerine mümkün olduğunca az zorluk çıkarma yoluna itmiştir. Doğu Avrupa ülkelerinin serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde yaşadıkları zorluklar, organize suçlar konusundaki mevzuatlarının yetersizliği ve ekonomik sistemlerinin yeniden yapılanma sürecinde bulunması, organize suç örgütlerinin istismar edebilecekleri bir ortam yaratmıştır.[16]

Organize suç örgütlerinin kazançları başlangıçta yasa dışı uyuşturucu ticaretinden oluşmakla birlikte, daha sonra diğer ciddi suçlardan adam öldürme, zimmet, sahtecilik, kaçakçılık gibi suçlara doğru genişlemiştir. Suçtan elde edilen kazançların tutarının büyüklüğü organize suç gruplarına politik ve ekonomik güç vermektedir. Organize suç örgütleri ülkedeki politikacıları, devlet memurlarını ve hukuk uygulayıcılarını etkilemekte ve hatta modern toplumun iki temel kaynağı olan hukuk kuralları ve demokratik hükümetlerine zarar vermektedir.[17]

Kara para aklamayla mücadelenin ülkemizde yerleşmesi ise belli bir süreç dahilinde gerçekleşmiştir. Osmanlı döneminde kara paranın aklanmasına ilişkin özel bir suç türü yoktur. İslam hukukunda da suçtan elde edilen maddi menfaat ve değerin aklama eylemine konu olmasını yasaklayan suç ve cezaya rastlanılmamaktadır.[18] Türkiye'nin ilk defa sistematik olarak uyuşturucu kaçakçılığı ve kara para ile tanışması 1960'lı yılların ortalarına rastlamaktadır. O yıllarda Avrupa'ya yönelik gurbetçi akını içinde yer alan insanlardan küçük bir azınlık yasal olmayan işlere

---

[16] Bkz., Werner Raith**, Das Neue Mafıa-Kartell Wie Die Syndikate den Osten Erobern** ,Berlin, 1994. (Yeni Mafya Karteli, Uluslararası Mafya Sermayesi Doğu Avrupa ve BDT'yi Nasıl Ele Geçirdi), Sarmal Yayınları, İstanbul, 1995.

[17] Aziz Taşdelen, **Hukuksal Açıdan Türkiye'de Kara Paranın Aklanması ve Önlenmesi**,Turhan Kitabevi, Ankara, 2003, s.6.

[18] a.g.e. ss. 8-9

yönelerek kolay gelir elde etmenin yollarına başvurmuş böylece Türkiye kara para ile ilk defa tanışmıştır. [19]

Esas itibariyle Türkiye'de suç örgütleri 1970'li yıllarda görülmeye başlamıştır. Türkiye 12 Mart muhtırası sonrası ABD'nin haşhaş ekimini yasaklaması isteğini kabul etmiştir. Bu yasaklama haşhaş ekiminin gizli olarak yapılmasına yol açmıştır. Diğer taraftan suç örgütlerinin sınırları açıp uluslar arası bağlar kurmaya başlamasına neden olmuştur. Çünkü Türkiye'de uyuşturucu bitkileri yeterince üretilmediğinden Afganistan ve Pakistan gibi ülkelerde üretilen bitkilerin, uyuşturucuya dönüştürülmesi ve Avrupa'ya nakli konusunda görev almışlardır.[20]

Türkiye'nin Asya ve Avrupa kıtalarının birleştiği yerde kesişim noktası olması, doğunda üretim bölgelerlerinin, batısında ise tüketim bölgelerinin bulunması ve balkan yolu üzerinde yer alması nedeniyle uyuşturucu trafiğinde transit nokta niteliğine sahip olduğu bilinen bir husustur. Eroin bakımından yurdumuz üzerinden doğudan batıya bir seyir söz konusu iken kokain, sentetik uyuşturucular ve eroin imalinde kullanılan kimyasal maddelerinin kaçakçılığında ise batı-doğu yönlü bir seyir söz konusudur.[21]

Türkiye'nin kara para ile tanışması elbette organize suçların ülkemizde varolmasından sonra olmuştur, organize suç örgütleri faaliyetlerini geniş bir alana yayıp büyük miktarlarda kara paralar elde etmişler, daha sonra da bunları aklayacak faaliyetler gerçekleştirmişlerdir.

---

[19]Ergin Ergül,"**Türkiye'de Kara Para Aklama",** http://www.turkhukuksitesi.com/faq/karapara.shtml (Erişim Tarihi: 10.10.2004)
[20] Murat Çulcu, **Mafia Üzerine Notlar**, Kastaş, Yayınları, Istanbul, 1998, s.111.
[21] Ergin Ergül, **Karaparanın Aklanması ve Suçları**, a.g.e., s.103.

1980'lere gelindiğinde kara parayı Türkiye'ye getirmek için "ekonomik suça ekonomik ceza" formülüyle masumlaştıran günümüzün pek çok ağır cezalık suçları sırf döviz rezervi tutmak kaygısıyla hoş görülüyordu. Dünyanın belli başlı kara para tacirleriyle yakın ilişkili altın kaçakçıları yapılan yasal değişiklerle affediliyordu. O dönemde mali sistemin nerdeyse tamamını oluşturan bankalara da belirli döviz tutma yükümlülükleri getirilerek, adeta kara para aklamasına çanak tutmaları isteniyordu. Yeteri kadar döviz sağlamak isteyen bankaların dünya çapında isim yapmış kara para aklayıcıları ve onların yerli uzantılarıyla iş yapmaları 1980lerde vakayı adi yeden sayıldı.[22]

Kara paranın ülkemizde bulunma nedenlerinden bir diğeri ise, gelişmekte olan bir ülke olmamızdan kaynaklanmaktadır. Ülkemizin de olduğu gibi gelişmekte olan ülkelerin en tipik özelliği, ödemeler dengesinin sürekli ve önemli miktarlarda açık vermesi ve dolayısıyla da dövize maksimum düzeyde ihtiyaç duymalarıdır. Bu nedenle bu tip ülkelerde, gelen dövizin ak mı yoksa kara mı olduğuna bakılmamakta ve hatta kara para girişi teşvik bile edilmektedir. Ülkemizdeki hayali ihracatların ortaya çıkması ve yurt dışındaki kara paraların ihracat bedeli şeklinde yurda gelmesi bu konudaki en çarpıcı örneklerden biridir.[23]

1984'te servet beyanının kaldırılmasının ardından 1985-1990 döneminde hazine kanalıyla teşvik verilen alanların başında inşaat ve turizm geliyor. DİE verilerine göre, bu yıllarda turizm ve inşaat kamu teşviklerinin yaklaşık % 60 oranındaki bölümünü oluşturuyor. Bu dönemde turizm sektöründeki yatırımların

---

[22] İpek, a.g.e., s.74.

[23] Ramazan BAŞAK, "**Karapara ile Mücadele Gereği Türkiye Gerçeği ve Uluslararasi İşbirliği**" http://bsy.marmara.edu.tr/TR/sempozyum_bildirileri/RAMAZAN%20BASAK_156-169_.pdf (Erişim tarihi: 20.11.2004)

miktarı 500 milyon dolardan 20 milyar dolara, inşaat alanındaki yatırımların miktarı da 1 milyar dolardan 30 milyar dolara yükselmiştir. 1990 yılında konvertibilite kararıyla döviz giriş çıkışının serbest bırakılması, sıcak para kanalıyla ülkeye giren dövizlerin serbest dolaşımına imkan tanımıştır. 1990-1998 döneminde bankalardaki döviz hesapları toplamı 2 milyar dolardan 20 milyar dolara yükselmiştir. Merkez Bankası bültenlerinde ve ekonomi yayınlarında kısa vadeli dış borç stoku olarak adlandırılan sıcak para girişindeki artış da dikkat çekicidir. Kısa vadeli dış borç 1994- 1997 döneminde 6 milyar dolardan 24 milyar dolara yükselmiştir. 1990 yılında 20 olan banka sayısı 1997 yılında 59 a yükselmiştir. KKTC'deki off-shore banka sayısı 26'ya çıkmıştır. Yabancı basında yer alan haberlerde, uyuşturucu ticareti dahil Türkiye'deki kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin 1996 yılında Türkiye'ye 50 milyar dolar pompaladığı ve uyuşturucu parasının İstanbul'u Ortadoğu'nun karapara aklama merkezlerinden birisi yaptığı, özellikle uyuşturucu gelirlerinin, gazinolar ve döviz büfeleri aracılığıyla aklandığı iddia edilmektedir. Down Jones News Servic'e göre ise, Türkiye'nin döviz rezervlerindeki artışın 531'i, yani yaklaşık 4 milyar doları aklanmış kara paradan sağlanmıştır.[24]

Aklamanın ülkelerin gündemine son zamanlarda girmesi nedeniyle kara para ve aklamaya karşı oluşturulan mevzuat oldukça yenidir. Öyle ki, Amerika ve İngiltere 1986, Avustralya ve Fransa 1987, Kanada 1988, İtalya ve Lüksemburg 1989, İsviçre ve Belçika 1990, Japonya ve Hollanda 1991, Almanya 1992, Avusturya 1993, Brezilya ve Türkiye ise 1996 yıllarında yasal düzenlemelerini çıkarmışlardır.[25]

---

[24] Ergin Ergül,"**Türkiye'de Kara Para Aklama"**http://www.turkhukuksitesi.com/faq/karapara.shtml (erişim tarihi: 20.11.2004)

[25] Sedat Yetim, **Karaparanın Aklanması, Boyutları ve Mafyokrasi**, Nesil Matbaacılık, İstanbul, 2000, s. 5.

Ülkemizde kara para aklama ile mücadelenin başlangıç tarihini Türkiye'nin FATF' a üye olduğu 25 Eylül 1991 olarak kabul etmek yanlış olmayacaktır. Bu tarihten sonra FATF'ın kırk tavsiye kararının gereğini yerine getirmek amacıyla kara para aklamayı suç haline getirecek bir yasa çıkarılması çalışmalarına başlanmıştır. Bu konuda 1994 yılında bir yasa taslağı hazırlanmış ve 9 Ekim 1994'te TBMM'ye sunulmuştur. Ancak yasanın TBMM'ye sunulduğu yasama yılı içerisinde TBMM tarafından onaylanamayan yasa, erken seçim nedeniyle kadük olmuştur. 2-4 Kasım 1994 tarihinde ilk defa FATF Türkiye'de incelemelerde bulunmuştur. Türkiye'nin kırk tavsiye kararları ile uyum konusunda gerekli adımları atmadığı gerekçesiyle 19 Eylül 1996 tarihinde 21. tavsiye kararı kapsamında yaptırım uygulama kararı alınmıştır.[26]

19 Kasım 1996'da yürürlüğe giren 4208 sayılı "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin" yasa ile, kara para aklama suçu Türk mevzuatına girmiştir. Buna göre, başta silah, uyuşturucu madde kaçakçılıkları, eski eser, organ ticareti, mevsuf dolandırıcılık ve vergi kaçakçılığı olmak üzere genelde örgütlü olarak işlenen suçların da yeraldığı çok sayıda suç faaliyetinden elde edilen gelirlerin aklanması cezalandırılmaktadır.

B. KARA PARANIN TANIMI

Yasa dışı olan ve işlenmesi neticesinde gelir yaratan her türlü faaliyet ekonomik suç kapsamına dahildir. Ortaya çıkan gelir ise ülkelere göre değişmekle beraber, kara veya gri olarak adlandırılmaktadır.[27]

En geniş anlamıyla Kara para[28], yasadışı yollardan elde edilen her türlü kazanç olarak tanımlanabilir.[29]

---

[26] Kuntay Çelik, Selen Işıl Koçağra, Kadir Güler, a.g.e., s.8
[27] Jean Ziegler, **İsviçre Daha Beyaz Yıkar**, (Çev. Zafer Üskül), Afa Yayınları, İstanbul, 1990, s.15

Kara para kavramı, suç işlenmesi sonucu elde edilen kazancı ifade etmek için kullanılır.[30]

Kara para, "çok basit bir tanımla Karapara, suçtan elde edilen gelirdir", şeklinde tanımlanmaktadır.[31]

Altuğ ise Kara parayı "kanunların suç saydığı fiillerden elde edilen her türlü ekonomik menfaat ve değer" olarak tanımlamaktadır.[32]

Pendse tarafından bir tahlile göre Kara para kavramı, kaynağını oluşturan yasadışı eylemin yapıldığı an itibariyle iki farklı gruba ayrılmaktadır. Birinci grup Kara para, başlangıçtan itibaren yasadışı faaliyetlerden elde edilen paralardır. Uyuşturucu madde kaçakçılığı veya silah kaçakçılığı, organ kaçakçılığı, kadın ticaretinden elde edilen kazançlar örnek gösterilebilir. Çünkü bahse konu kazançlar yasadışı yollarla, doğrudan bir suçun işlenmesinden doğmuştur. İkinci grup ise yasalara uygun olarak kazanıldığı halde bu kazancı nedeniyle ödenmesi gereken verginin kaçırılması amacıyla gizlenmesiyle Kara para olan paradır.[33] Literatürde ikinci grup para için Gri para tanımı da kullanılmaktadır.

Kara para sosyal, ahlaki, ekonomik ve hukuki boyutları olan bir kavramdır. Kara para kavramının iyice anlaşılması için bu boyutlarının çok iyi şekilde

---

[28] Kara para, 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Hakındaki Kanunda "karapara" sözcüğü kullanılmıştır. Çeşitli kaynaklarda ise ayrık kullanımlar görülmektedir. İmla kılavuzunda "kara para" şeklinde kullanılmaktadır. (**İmla Klavuzu**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2000, s. 279). Ayrıca, Türkçe sözlük'te "kara para" şeklindeki maddesinde kara para; "meşru olmayan yollardan sağlanan kazanç" olarak tanımlanmıştır.(**Türkçe Sözlük**, c.2, Atatürk kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara, 1998, s.794). Çalişmada Türkçe dilbilgisine uygun olarak kara para kullanılacaktır.

[29] Ülker Mavral, **Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları**, Vergi Denetmenleri Derneği Yayını, Ankara, 2001, s.21.

[30] Ergin Ergül, **Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu,** Ankara, 2001, s. 1.

[31] Ayrıntılar için bkz: Ümit Kocasakal, "**Karapara demokrasiyi tehdit ediyor**", www.milliyet.com.tr/2000/06/06/entel/ent.html, (erişim tarihi: 08.05.2003)

[32] Osman Altuğ, **Kayıtdışı Ekonomi**, Türkmen Kitabevi, Ankara, 2001, s.118

[33] D.R. Pendse, **Black Money And Budgets**, Alied Publishers Private Limited, New Delhi, 1989, s.4

anlaşılması gerekmektedir. Bir paraya Kara para denilip denilmeyeceğini bu tanımlardan sonra karar verilebilir.

Sosyal Anlamda Kara para: Toplum tarafından kazanılma şekli uygun karşılanmayan her türlü kazanç olarak tanımlanabilir. Bu şekilde kara paranın kapsamı çok geniştir toplum kendi değer yargıları çerçevesinde herhangi bir şekilde elde edilen bir geliri kara para olarak değerlendirebilir.

Ahlaki Anlamda Kara para: Toplumda mevcut olan ahlaki değerlere aykırı olarak elde edilen tüm kazançlar olarak tanımlanabilir.

Ekonomik Anlamda Kara para: Ekonomik hayatı düzenleyen kural ve usuller ihlal edilerek elde edilen kazanç olarak nitelendirilebilir. Bu çerçevede ekonomi açısından, vergi kaçakçılığı suretiyle, veya vergiden kaçma çabasıyla bazı ekonomik faaliyetlerin usulsüz, gizli yapılması yoluyla elde edilen kazançları Kara para kapsamında değerlendirilebilir.

Hukuki Anlamda Kara para: Hukuki anlamda ülke mevzuatlarında öncül suç olarak belirlenmiş fiillerden elde edilen kazançlardır. Toplumda Kara para olarak adlandırılan suçların Kara para olarak adlandırılabilmesi için bu paranın hukuki anlamda Kara para olması gereklidir, ya da başka bir deyişle Kara para hukuki anlamda Kara para'dır. Kara para aklama suçunun hukuki anlamda tanımlanmasında farklı ülkelerde farklı uygulamalar vardır. Bu uygulamaları başlıca iki gruba ayırabiliriz. Bazı ülkeler, mevzuatlarında suçları saymış ve bu suçlardan elde edilen kazançları Kara para olarak tanımlamıştır. Diğer ülkeler ise bütün suçlardan elde edilen veya ciddi suçlardan elde edilen geliri Kara para olarak kabul etmiştir.

Burada bir örnek vererek konuyu netleştirebiliriz. Bir hırsızlık suçu sonucu elde edilmiş bir miktar paramız olsun. Bu para sosyal anlamda bir Kara para'dır,

çünkü toplumca tasvip edilmeyen bir yolla kazanılmıştır. Bu para yine ahlaki anlamda bir Kara para'dır, çünkü toplum ahlakına uymayan bir biçimde bir para elde edilmiştir. Bu aşamadan sonra asıl önemli olan bu paranın bir ülkede hukuk tarafından Kara para sayılıp, sayılmadığıdır. Yani para hukuki anlamda Kara para mıdır? Değil midir? Sorusuna cevap arayacağız. Yukarıda da bahsedildiği gibi bu aşamada iki durum karşımıza çıkmaktadır. Bazı ülkeler bütün suçları, müsnet (öncül) suç olarak kendi hukuki düzenlemelerinde belirlemiştirler. Bu durumda hırsızlık veya diğer şekillerde bir suçtan elde edilen para bu ülkelerde Kara para olarak kabul edilecektir. Diğer bir uygulama ise ülkeler belli suçları kendi kanunlarında sayıyorlar ve bu suçlar sonucu elde edilen para Kara para olmaktadır. Öyleyse biz bu durumda kendi kanunlarında sayılan suçlara bakacağız ve eğer bu suçun ismini görürsek Kara para olduğuna karar vereceğiz. Ayrıca her iki durumda da Kara para normal yollardan elde edilmiş gibi gösterilmek için işlem yapılırsa bu da Kara para aklama olacaktır. Ülkemizde sayma (kazuistik) metodu kullanılmıştır. 4208 sayılı Kara paranın Aklanmasının Önlenmesine dair kanunda belli suçlar öncül suç olarak sayılmıştır.[34] Örneğin, Fransa, Hollanda ve Danimarka'da her türlü suçtan kaynaklanan, Almanya'da en az bir yıl hapsi gerektiren suçlardan, Kanada'da ise uyuşturucu madde, rüşvet, hırsızlık cinayet, gasp ve benzeri yirmi üç ayrı suçtan elde edilen gelirler kara para sayılmıştır.[35]

Kara para; ülkelerin sınırlarını çizdiği belli başlı suçların işlenmesi sonucu elde edilen para menfaat ve değerdir şeklinde tanımlanması bizce daha doğru olacaktır.

---

[34] Kanun için bkz. http://www.hukuki.net/kanun/4208.15.text.asp, (erişim tarihi: 06.06.2003)

[35] Ergin Ergül, "Kara paranın Aklanmasının Hukuki ve Cezai Boyutları", **Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler Paneli,** TCMB Yayınları, Ankara, 1999, s.25

C. KARA PARA KAYNAKLARI VE UNSURLARI

Yasa dışı faaliyetlerden elde edilen gelirin kara para olarak nitelenebilmesi için hukuki ve iktisadi olarak bazı unsurların varlığı gerekmektedir.

Kara paranın bu unsurları esas itibariyle şunlardır:

a. Gelire esas teşkil eden faaliyet yasadışı olmalıdır.

Bu unsur kara paranın hukuki mahiyetini yansıtmaktadır. Faaliyetin yasadışı olup olmadığı ise, kara parayla ilgili yasal düzenlemelerde açıkça belirtilmektedir.

b. Yasadışı faaliyetin neticesinde para, değer ya da para ile ölçülebilen varlık elde edilmelidir. Yasadışı yollarla elde edilen gelir kara paranın iktisadi amacını ve sonucunu ifade etmektedir.

c. Gelirin yasadışı olarak elde edildiğinin kabul edilmesi gerekmektedir. Yasadışı yollardan elde edilen gelir, kara para suçunun maddi unsurunu oluşturmaktadır.

d. Gelirin failin olağan ve beklenen gelirinden önemli ölçüde farklı olması gerekmektedir. Bu farklılık kara paranın yasa dışılığının önemli göstergesidir.

e. Paranın kaynağının yasal olarak izah edilememesi söz konusu olmalıdır. Yasa dışı yollardan elde edilse bile, para meşru göründüğü sürece kara para olarak nitelenemeyecektir.[36]

4. maddede bahsedilen, elde edilen gelirin, failin gelirinden önemli ölçüde fazla olması konusunda şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır. Kişi eğer bir şuç işlemiş ve bunun sonucunda gelir elde etmişse bunu miktarına bakılması doğru değildir. Ayrıca failin normal geliri çok yüksek olabilir bu durumda kendi gelirinin eşiti

[36] **Yetim**, a.g.e., s.59

miktarda kara para elde etmesi kara parayı, kara para olmaktan çıkarmayacaktır. Bu maddedeki amaç; Kara para, ağır suçları gerektiren önemli bir suçtur, bu yüzden küçük miktarlarda paralar için değil daha büyük miktarlarda paralar için söz konusu olmaktadır, şeklinde olması gerekmektedir.

Kara parayı oluşturan unsurlar her devlette farklı ise de Kara paranın özellikle hangi faaliyetlerden kaynaklandığı bakacak olursak esas itibariyle tüm ülkelerde geçerli kara parayı oluşturan bazı önemli suçlar şunlardır. Burada sadece bir fikir verebilmek amacıyla örnek bir kaç önemli suç sayılacaktır.

Kara parayı oluşturan en büyük kaynak uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin satışından elde edilen kaynaktır. Kara para önceleri sadece uyuşturucudan elde edilen gelirler olarak kabul edilmiştir. Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin üretilmesi, ticareti ve tüketilmesi dünyanın pek çok ülkesinde yasak olmasına rağmen, kara para kaynaklarının bir numaralı sağlayıcısıdır.[37]

Kara parayı meydana getiren unsurlardan ikinci ise kaçak silah ve patlayıcı maddelerin ticaretidir. Özellikle demokrasi kurumunun gelişmediği, dikta, teokrasi ve diğer rejimlerin yönetimleri, iktidarlarını sağlamlaştırmak için yasal olmayan yollardan silah almaktadırlar. Tabi ki, bu ticaretin dünyada denetimsiz olarak yapılması ortaya çıkan paranın kara para olmasını sağlamaktır. Örneğin İsrail'li, Rus, Güney Amerikalı silah kaçakçıları, az gelişmiş ülkelere silah satarak bir kara para serveti sağlamaktadırlar.

Kara parayı oluşturan bir diğer unsur ise kadın ve çocuk ticaretidir. Yasadışı yollardan, az gelişmiş ülkelerden kaçırılan kadınlar fuhşa sürüklenmekte, çocuklar ise kaçak işçi olarak çalıştırılmaktadır. Bunun yanın da, son zamanlarda moda olan

[37] Dünyadaki uyuşturucu ticaretinin büyüklüğü için bkz. Yetim, a.g.e., ss.10-15

bir diğer kaçakçılık türü de, organ kaçakçılığıdır. Para karşılığında, Afrika, Uzak doğu Devletlerinden gelen kişiler organlarını hastalara sözde bağışlamaktadırlar.

Bir diğer kara para kaynağı da yasal olmayan kumar sektörüdür. Bilindiği gibi kumar sektörü bazı devletlerde yasak, bazı devletlerde sadece yabancılara serbest, ve bazı ülkelerde ise herkese serbesttir. Doğal olarak kumarın yasak olduğu ülkelerde, meşru otoriten gizli olarak kumar oynatılması önemli bir kara para kaynağıdır.

Dolandırıcılık da kara para kaynakları içerisinde önemli bir yer oluşturmaktadır. İnsanlara ev yapılacağı, araba fabrikası inşa edileceği, kardan pay verileceği gibi vaatler verilerek saf insanları dolandıran kişiler bu işten çok yüklü miktarda para kazanmaktadırlar.

Hileli iflas da kara para yaratma yöntemlerinden biridir. Şirket sahipleri adete vurgun yapmak amacıyla şirketi iflas etmiş gibi gösterip, yatırımcıların paralarını çalmaktadırlar.

Son olarak değineceğimiz kara para kaynağı ise terör suçlarından elde edilen gelirdir. Terör örgütleri yasal olarak para toplayamayacağına göre, zorunlu olarak yasadışı yollardan para elde etme mecburiyetindedirler. Uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, adam kaçırma, haraç alma vb. yollar terör örgütlerinin en sık kullandığı yöntemlerden sadece birkaçıdır.[38]

Buraya kadar anlattıklarımızdan, kara paranın özetle yasadışı yollardan elde edilen gelir olduğunu, devletlerin bunu yasakladığını belirttik. Nasıl devletler kara parayı yasaklıyorsa, kara para sahipleri de bu parayı yasal kazanç haline dönüştürme uğraşındadırlar. Yani iki grup arasında sürekli olarak bir oyun süregelmektedir.

---

[38] Bkz. www.baskent.edu.tr/~gurayk/1sali.doc, Erişim tarihi: 08.09.2003

D. KARA PARA AKLAMA, AŞAMALARI VE YÖNTEMLERİ

I. Tanım

Kara para aklanma, genel olarak suçluların yasadışı yollardan elde ettikleri kazançları yasal gelir olarak kabul ettirmek amacıyla kullandıkları yöntemler ve başvurdukları yollar için kullanılan bir terimdir.[39] Bir diğer ifade ile Kara para aklanma, Yasalarla tespit edilmiş belli suçlar sonucunda elde edilen para, mal, kıymetli evrak veya diğer ekonomik değerlerin, yasadışı nitelikten çıkarılarak yasal ekonomik değerlere dönüştürülmesi amacına yönelik olan tüm işlemler olarak tanımlanabilir.[40]

Yasadışı faaliyetlerin amacı Kara para elde etmek olmakla beraber, bu paranın yasallaştırılması nedeniyle elde nakit olarak tutulması aklayıcılar açısından risk arz etmektedir. Bu riskin ortadan kaldırılması, aklayıcının kimliğinin ve Kara paranın da kaynağının gizlenerek aklama işlemlerinin gerçekleşmesine bağlı olmaktadır.[41] Suçtan elde edilen gelirin uzun vadede harcanabilmesi için; gelir mümkün olduğu kadar değerini koruyacak, ileride kaynağı sorulduğunda yasal faaliyetlerden elde edildiği iddia edilebilecek veya yetkililerin dikkatini çekmeyecek şekilde gizlenmeli veya yasal gerekçe kazandırılmalıdır. Bunun için gelirin yeni varlığa dönüştürülmesi ve çeşitli işlemlere tabi tutulması gerekmektedir.[42]

Kara para aklamadan bahsedebilmek için gerekli unsurları şu şekilde tanımlayabiliriz.

- Bir suç işlenmiş olmalıdır.

---

[39] Kuntay Çelik, Selen Işıl Koçağra, Kadir Güler, a.g.e., s.25
[40] Yetim, a.g.e., s.1
[41] a.g.e. s.79
[42] Yıldırım Akar, **Karapara'nın Aklaması**, Sermaye Piyasası Kurulu Yayını, Yayın No:90, s.5

- Bir suç sonunda herhangi bir ekonomik değer elde edilmiş olmalıdır.
- Bu ekonomik değerlerin yasa dışı nitelikten kurtarılıp yasal görünüme sahip ekonomik değerlere dönüştürülmesi amacına yönelik bir hareket gerçekleştirilmiş olmalıdır.[43]

II. KARA PARA AKLAMANIN AŞAMALARI

Kara para aklanması genelde üç basamaktan oluşan bir süreç içerisinde gerçekleşmektedir. Bu aşamalar; yerleştirme (placement), ayrıştırma (layering), bütünleştirme (integration) aşamalarıdır. Her Kara para aklama olayında bu aşamaların üçünün de ayrı ayrı gerçekleşmesi gerekmez. Bazen bu aşamalardan ikisi hatta üçü tek işlemde gerçekleştirilebilir veya bazı aşamalar gerçekleştirilmeden Kara paranın aklanması tamamlanabilir.[44]

I. Yerleştirme (plasman) Aşaması: Bu aşama, suçtan elde edilen nakit formundaki gelirin finansal sisteme sokulması aşamasıdır. Kara parayı doğuran suçlarda para nakit formunda elde edilmişse Kara para elde eden ve bunu aklamak isteyen kişi açısından en önemli problemlerden birisi bu paranın nakit formundan kurtarılmasıdır. Çünkü nakit formundaki paranın dikkat çekici olmasının yanı sıra aktarılması, taşınması veya benzer işlemlere tabi tutulması zordur ve kamu otoritelerince bulunması ve el konulması riski yüksektir. Kara paranın nakit formundan kurtarılması, özellikle de bankacılık sistemine sokulması teknolojik imkanlar nedeniyle paraya hareketlilik kazandıracak ve kaynağından uzaklaştırılması son derece kolay ve hızlı olacaktır. Kara para aklayanlar için en zor ve riskli aşama budur. Kara para aklama ile mücadele eden birimler açısından ise Kara paranın takip ve tespit edilmesinin el konulmasının en kolay olduğu aşamadır. Çünkü Kara para ile

[43] Kuntay Çelik, Selen Işıl Koçağra, Kadir Güler, a.g.e., s. 25
[44] a.g.e. s. 75

illegal sahibinin organik bağı henüz kesilmemiştir. Bu aşamada, paranın küçük tutarlara bölünerek ülke içindeki bankalara yatırılması, hisse senedi, tahvil, bono gibi mali araçlara dönüştürülmesi veya bir şirketin geliri gibi gösterilerek banka hesaplarına yatırılması ve zaman içine yayılarak şirket karı görünümünde mali sisteme dahil edilmesi gibi yöntemler izlenir. Aklayıcılar için en zor, yetkililer için ise en avantajlı olan bu aşamaya, yerleştirme (placement) aşaması denilmektedir.

II. Ayrıştırma Aşaması: Bu aşamada Kara para çok sayıda ve karmaşık finansal işlemlerle parçalanmaktadır. Böylece yasa dışı faaliyetlerden elde edilen para kaynağından fiziksel ve nedensel olarak mümkün olduğu kadar uzaklaştırılır, böylece paranın izinin sürülmesi ve bulunmasını imkansız hale getirilmektir. Bu aşamada paranın kaynağını kara olduğunu gizlemek yani yasa dışı kazancı kaynağından ayırmak amacıyla, karmaşıklık ve hacim açısından yasal işlemlere benzeyen bir dizi mali işlem yapılmaktadır. Böylece denetim mekanizması aşılmaya çalışılmaktadır. Kara para aklama suçunun sınır aşan özelliği dikkate alındığında, bu aşamada para finans sistemi içerisinde ülkeden ülkeye aktarılarak bir dizi işleme tabi tutulabilirken Kara para ile mücadele eden birimler açısından Kara paranın izini sürmek ve tespit etmek oldukça uzun zaman almaktadır.

Aklayıcılar açısından kolay bir aşamadır. Çünkü finansal sisteme giren para, günümüz koşullarında sayısız işlemle, süratle ülkeden ülkeye, hesaptan hesaba, bankalardan aracı kurumlara aktarılabilmekte ve böylece de yetkililerin bu paraların izini sürmesi önemli oranda engellenebilmektedir.45

III. Bütünleştirme Aşaması: Ayrıştırma aşamasında yasa dışı kaynağı ile bağlantısı koparılan Kara para bütünleştirme aşamasında yasal bir kimlikle mali sisteme girer.

---

[45] Ramazan Başak, **50 Soruda Karapara ve Karapara'nın Aklanmasının Önlenmesi,** Türkiye Bankalar Birliği Yayın No 26, Ankara, 1998, s.4

Kara paranın sahibi, aklanmış parayı yeniden elinde toplar, mali sistemde rahatça işlem yapar ve akladığı fonlarla ilgili ekonomik varlığını nereden bulduğu yönündeki sorulara karşılık yasal mercileri ikna edecek bir cevap verebilir.

Yerleştirme ve ayrıştırma aşamalarında para henüz yasal görünüme kavuşmamıştır. Oysa bütünleştirme aşamasında mali sistemde boy gösteren para artık kullanıma hazırdır ve herkesin yaptığı işlemler yapılarak tüketim, yatırım veya başka bir şekilde değerlendirilebilir.

III. KARA PARA AKLAMA YÖNTEMLERİ

Kara para aklama yöntemleri, Kara para dediğimiz yasal yollardan elde edilmemiş olan paranın hangi yollarla yasal yoldan elde edilmiş gibi göstermek için yapılan işlerdir, ya da kısaca Kara para aklamanın nasıl yapıldığıdır. Uluslararası polisler için Kara para aklama ile mücadelenin pek de başarılı bir geçmişi olmadığını belirtmek lazım. Çünkü Kara para aklayıcılar her zaman bir adım ileride olmuşlardır.

Kara para aklama düzinelerce ülkede meydana getirilen inanılmaz karışıklıkta parasal işlemi gerektirebildiği gibi basit bir mal değişim ile de olabilmektedir. Kara para aklama işiyle uğraşanlar, son derece üretken ve işini iyi bilen muhasebeciler, bankerler, hukukçular ya da iş adamlarıdır. Bunların çoğu sabıkasızdır ve hatırı sayılır sağlam bir mesleki geçmişe sahiptirler. %3 ile % 20 arasında değişen komisyon alırlar. Kara para aklamada altın kural her zaman mümkün olduğu ölçüde yasal bir işleme benzer şekilde işlem yapmaktır. A.B.D uyuşturucu ile Mücadele bürosunun yayınladığı bir dergide "para aklama teknikleri ancak hayal gücü ile sınırlıdır", diye bir durum belirmiştir. Aynı şeklide en yeni kaynaklar 180 kadar yeni

yöntem olduğunu belirtmişlerdir.[46] Çünkü yetkililer bir çeşit Kara para aklama yöntemi tespit edip önlemini alındığında aklayıcılar yeni bir Kara para aklama yöntemi bulmakta ve yetkilileri atlatmaya çalışmaktadırlar.[47]

Kara para aklama işleminde aşağıdaki unsurlar çok önemli yer işgal etmektedir:

Aklama işlemi öyle iyi bir şekilde yapılmalı ki paranın gerçek sahibi ve kaynağı gizlenmelidir. Aklama işlemi sona erdiğinde ortaya çıkan paranın kime ait olduğu ve hangi yollarla elde edildiği herkes tarafından biliniyorsa, para aklama iyi bir şekilde yapılmamıştır.

Sonra paranın alacağı şekil değiştirilmelidir. Paralar bir para biriminden diğerine çevrilebilir. Böylece taşımada kolaylık sağlanır.

Üçüncü olarak aklama işlemiyle ilgili bütün ipuçları ortadan kaldırılmalıdır. Eğer birileri, parayı aklama işleminin başladığı andan itibaren takip edebiliyorsa kara para aklama işlemi başarı ile sonuçlanmayabilir.

Son olarak ta aklanan para kara para aklama süreci boyunca kontrol altında tutulması gereklidir. Kara para aklanırken aklama işine karışan kişiler bu paranın kirli olduğunu ve bunu çaldıkları takdirde sahibinin yasal müdahalelerde bulunamayacağını bilir böylece daha cesur davranabilir. Bu yüzden para sürekli kontrol altında tutulmalıdır.[48]

Yukarıda belirttiğimiz gibi kara para aklama yöntemleri için bir sınırlama koymak mümkün değildir, bu yüzden kara para aklama yöntemleri şunlardır diye kesip atmak mümkün değildir. Belki şu anda organize suçlar tarafından popüler

---

[46] Ergün Ergil, **Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu**, Yargı Yayınevi, Ankara, 2001, s.20
[47] A.B.D'deki yapılan çalışmalar için bkz, http://www.activefinans.com/activeline/sayi5/karapara.html, Erişim tarihi: 04.03.2003
[48] Ergil, **Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu**, s.20

olarak uygulanan fakat yetkili birimlerin yakalayamadığı için akademisyenlerin bilgisi olmayan bir çok aklama yöntemi mevcut olabilir.

Burada en yaygın olarak kullanılan aklama yöntemlerine kısaca değinilecektir.

a) Parçalama (Smurfing, Şirinler):

Bu terim Florida'da Amerikan yetkilileri tarafından yürütülen bir soruşturmadan gelmiştir. Soruşturmacılar, fonların çok sayıda kişi tarafından çok sayıda bankaya yada aynı bankanın şubelerine yatırılmasından ibaret metodun, genel olarak suç şebekeleri tarafından kullanıldığını ortaya koymuşlardır. Floridalı yatırımcılar bu işi yapanlara (smurf) şirin adını takmışlardır.[49] Kara para ile ilgili yasal düzenlemelerini tamamlamış ülkeler belli miktarın üzerindeki nakit işlemlerini ilgili birimlere bildirmesi zorunludur. Bilgi verme ve kimlik tespiti yükümlülüğü konusunda ülkelerin getirmiş oldukları yasal sınırların altında işlem yaparak, anılan işlemlerin devamlı bilgi verme kapsamında yetkili kurumlara bildirilmesinin veya kimlik tespiti yapılmasının engellenmesi yöntemidir.

Örneğin; devamlı bilgi verme sistemini benimseyen ve uygulayan ABD'de 10. 000 ABD Doların üzerindeki nakit işlemler bildirim yükümlülüğüne tabidir. 10. 000 ABD Doların üzerindeki büyük miktardaki para bir bankaya yatırıldığında veya transfer vb. işlemlere tabi tutuldukları anda bankalar bu işlemleri yetkili makamlara bildirmek zorundadırlar. Bu nedenle elde ettikleri Kara paraları aklamak isteyenler, 10. 000 A.B.D Doların altında bir çok işlem gerçekleştirerek bir yandan dikkat çekmeyecekler, öte yandan ise yaptıkları bu işlemlerin yetkili makamlara bildirilmesini önleyeceklerdir. Bunun için Kara para aklayıcılar şirinler adı verilen

[49] Mavral, a.g.e., s.62

kişiler aracılığıyla bankalara paraları bildirim yükümlülüğünün altında küçük parçalarla yatırarak yetkililerin dikkatinden kaçmaktadırlar.[50]

Ülkemizde 12 milyar TL'nın üzerinde gerçekleştirilecek bir çok işlemin kimlik tespiti yükümlülüğüne tabidir. Kara para sahiplerince yapılacak büyük hacimli işlemlerin 12 milyar TL'nın altındaki rakamlara bölünerek yapılması ve böylece de kimliklerinin ortaya çıkmasının engellenmesi, bu yöntem ile ilgili bir diğer örneği oluşturmaktadır .[51]

Şüpheli işlem bildiriminde tek şart para miktarı değildir şüphelenilen her durumda bankacılar Masak'a şüpheli işlem bildiriminde bulunabilmektedirler.[52]

b) Mali kuruluşlarla işbirliği yapmak:

Mali kuruluşların, belli bir limitin üzerindeki tüm nakit işlemlerin bildirilmesi ile miktarına bakılmaksızın tüm şüpheli işlemlerin bildirilmesi olmak üzere iki tip bildirim yükümlülükleri vardır.[53] Bu tip bir işlem ile bildirim yükümlülüğünü aşmak için bildirim tutarının üstünde paranın yatırıldığı kuruluşun yönetimi veya çalışanı ile anlaşarak bildirimin yapılmaması, yanlış doldurulması veya tanınan muafiyetlere sokulması sağlanmaktadır.

Konuya ilişkin tespit edilen bir örnek olay da şöyledir: Yasadışı kazançlar aracı kurumlarda çalışan personelin işbirliği ile aracı kuruma götürülmüş ve karşılığında aracı kurumca düzenlenen çekler alınmıştır. Bu çekler sahte isimlerle aracı kurumun açtığı müşteri hesabına yatırılmış ve bu hesapta bulunan fonlar,

---

[50] Başak, a.g.e., s.5

[51] Para miktarı Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği Sıra No: 4 ile 02.07.1997 tarihinde 2.000.000.000 T.L olarak tespit edilmişti. Ancak bu miktar 02.07.2003 tarihinden itibaren 12.000.000.000 TL'ye yükseltilmiştir. Bu karar Resmi Gazetenin 08.07.2003 tarih ve 25162 sayılı nüshasında yayınlanmıştır. http://www.masak.gov.tr, Erişim tarihi: 05.02.2004 .

[52] Kuntay Çelik, Selen Işıl Koçağra, Kadir Güler, a.g.e., s.85

[53] İpek, a.g.e., s.21

hamiline tahvil ve mevduat sertifikası alımı için kullanılmıştır. Daha sonra vade geldiğinde tahvilin kupon bedelleri ve işlemiş faiz tutarları alınmış, mevduat sertifikaları da banka hesabına geçmek üzere satılmıştır.[54]

Suç örgütlerinin finansal kuruluşlara, özellikle de bankalara sahip olmaları, kendilerine para aklamak için büyük olanak vermektedir. Örneğin son zamanlarda Rusya'da suç örgütlerinin, bankaların % 50'sine sahip olduğu iddia edilmektedir.[55]

c) Nakit kaçakçılığı :

Bu yöntemde; yasadışı faaliyetlerden elde edilen nakitler, ya para kuryesi olarak görev yapan şahıslar tarafından bir valiz veya başka şekillerde veya herhangi bir vasıta ile bankacılık alanında gizlilik prensibine sıkı sıkıya bağlı ve Kara para düzenlemelerinin ve vergi yükümlülüklerin çok fazla olmadığı ülkelere götürülmektedir. Daha sonra ise söz konusu nakitlerin, bu ülkelerde finans sisteminin içine sokularak yasal görüntü almaları sağlanmaktadır. Bu işlemler sonucunda yasal görüntü almaları sağlanan bu fonlar, ilk kazanıldıkları ülkeye doğrudan gönderilebilecekleri gibi değişik ülkeler üzerinden de gönderilerek risksiz bir biçimde kullanılabilmeleri sağlanmaktadır.

Nakit kaçakçılığı yöntemine örnek teşkil edecek bir başka olay da şöyle gerçekleşmiştir. Romanya'dan Türkiye'ye gelen bir otobüste ihbar üzerine yapılan aramada, aracın şoför mahallinin altına saklanmış vaziyette, 18 presli paket içerisinde çoğunluğu dolar olan 200 milyar TL değerinde para ele geçirilmiştir. Yapılan sorguda ise üç araç şoförü parayı uyuşturucu satışından elde ettiğini ifade etmişlerdir.[56]

---

[54] Başak, a.g.e., s.5
[55] Akar, a.g.e., s.72
[56] Sabah Gazetesi, 1 Temmuz 1997.

Diğer bir örnek kurye Dilek olayıdır. 13.12.1996 tarihinde İstanbul Polisine, bir bayanın telefonla yaptığı ihbar üzerine, 15.12.1996 tarihinde yurda giriş yaparken İstanbul Atatürk Havalimanında üzerinde ve valizinde çok miktarda yabancı ülke paraları ile yakalanmıştır. Yapılan sorguda bu işle iştigal ettiği süre içinde yaklaşık 50 kez Türkiye'ye para getirmiş olduğunu itiraf etmiştir.[57]

Ayrıca nakit kaçakçılığında kullanılan basit yöntemlerde vardır, bunlarda en önemlisi benzer çantalar oyunudur: biri giysi doludur, diğeri para aklayıcısı uçaktan iner inmez para dolu çantayı bavul rayından alır ve gümrükten geçirir. Durdurulup çanta açıldığında, büyük şaşkınlık ve dehşet içinde çantanın aynen kendisininkine benzediğini ama o olmadığını söyler. Çantayı yanlışlıkla aldığında ısrar ederek, bavul raylarına geri döner ve içinde eşyaları ile kimliği bulunan aynı çantayı memurlara gösterir. Böylece paradan vazgeçilir ve bu işi yapmanın bedeli olarak da zarar defterden silinir.[58]

d) İşçileri kullanma

Başka ülkelerde çalışanların kendi ülkelerindeki yakınlarına yapacakları havale işleminin kişinin kazandığı yasal parayı akrabalarına gönderdiği düşüncesiyle Kara para aklayıcıları tarafından kullanılan bir yöntemdir .

Özellikle ülkemiz gibi başka ülkelerde işçi çalıştıran ülkelerde bu yöntem geçerli olmaktadır. Ülke içinde yasadışı işlerle uğraşan vatandaşlar yurt dışında yaşayan vatandaşlara kazandıkları yasadışı parayı havale veya başka yöntemlerle kendilerine getirtmektedirler.

e) Değerli Taş ve Sanat Eserleri Almak

---

[57] Olayın geniş değerlendirmesi için bkz. http://www.geocities.com/superarsiv/dedilek.htm, Erişim tarihi: 05.06.2003
[58] Robinson, a.g.e., s. 73

Kara para elde edildikten sonra nakit haldedir, bazen de paranın küçük banknotlar halinde olması bu parayı, taşımak, saklamak konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır, bu durumda kara para aklayıcılar paralarıyla pahada yüksek, ağırlıkta küçük olan değerli madenler, taşlar veya sanat eserleri satın almaktadırlar. Söz konusu mallar sahip oldukları değerden dolayı değişim aracı olarak kullanabilmekte ve çok rahatlıkla taşınabilmektedir. Bu işlerde nakit karşılığı büyük miktarlarda toptan alışlar herhangi bir şüphe uyandırmamaktadır. Satışlar çoğunlukla brokerler aracılığı ile yapılmakta ve yapılan bir çok işleme rağmen söz konusu mal fiziksel olarak el değiştirmemekte, bu nedenle kara paracılar, brokerları aklamada kullanabilmekte ve paranın sahibi olarak brokerlar gösterilmektedir. Bu yüzden söz konusu malın gerçek sahibini tespit etmek çok zordur. Yine bu malları bizzat aklayıcıların kendileri de alarak aklama işlemini gerçekleştirebilmektedirler.[59]

f) Döviz büfeleri

Nakit halindeki yasadışı gelirin döviz büroları tarafından bir döviz kurundan diğerine çevrilmek, ya da bozuk paraların tümleştirilmesi suretiyle finansal sistem içerisine plase edilir.

Birçok ülkede bulunan ve nakit ağırlıklı çalışan döviz büfelerinde paralar bir birimden diğerine çevrilir, bunun ilk avantajı, elde ki suç gelirinin bir başka birime çevrilmesi suretiyle gelir kaynağından bir ölçüde uzaklaşır, ikinci olarak küçük banknotlar, burada tümlenebilme imkanı vardır. Ayrıca büfeler, bankalar kadar ciddi denetlenememekte ve bir büfeye sahip olmak bankaya sahip olmaktan daha kolay veya büfe sahibiyle anlaşıp aklama yapmak bankayla anlaşma yapmaktan daha kolay

[59] İpek, a.g.e., s.28

olmaktadır.[60] Döviz büroları aracılığıyla kara para aklama kolaylıkla gerçekleştirilmektedir.

g) Bağış Toplamak

Bu yöntemde sosyal amaçlı dernekler, vakıflar vb. kuruluşlar kullanılmaktadır. Bu yöntemde suç kaynaklı paralar bağış adı altında söz konusu sosyal amaçlı kuruluşların hesabına aktarılarak aklanmaktadır.

Bu yöntemi kullanarak Newyork'taki Yahudi cemaatinden iki aşırı dinci haham, Kolombiyalı uyuşturucu kaçakçılarının kara paralarını, bağış adı altında Tevrat kursuyla sinagogda aklamışlardır.[61]

Örnekte görüldüğü üzere, bağış adı altında toplanan paralar dikkat çekmediği için rahatlıkla kara para aklamada kullanılmaktadır.

h) Yabancı finansal kuruluşlarla işbirliği

Sınır ötesi merkezler ve diğer yabancı finansal kuruluşlarla işbirliği yoluna gidilmesi yöntemidir. Bu yöntem sayesinde kişiler paralarını yurt dışındaki bir bankaya götürerek parayı bir başka kişi adına yatırmaktadırlar. Daha sonra ise kişi kendi ülkesinde kredi almak için bankaya başvurmakta, kefil olarak ise yurt dışındaki başka kişi adına yatırılmış parayı göstermektedir. Kişi bankadan aldığı krediyi ödememekte ve banka yurtdışında başka kişi adına yatırılmış olan parayı almaktadır.

i) Insider-Traiding ve Manipülasyon

Sermaye piyasası kanununda insider-trading" sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek, henüz kamuya açıklanmamış bilgileri kendisine veya üçüncü kişilere çıkar sağlamak amacıyla kullanarak, sermaye piyasasında işlemler

---

[60] Ergin Ergül, **Karaparanın Aklanması ve Suçları**, s.103
[61] "Hahamların Karapara Şebekesi" Hürriyet Gazetesi, 19 Haziran 1997

yapanlar arasında fırsat eşitliğini bozacak şekilde kendi mal varlığına yarar sağlamak veya bir zararı bertaraf etmek olarak tanımlanır.

Piyasalarda haksız rekabet ortamı doğuran insider-trading, kamuyu aydınlatma ve yatırımcıların korunması ilke ve kurallarını bozarak, piyasadaki bazı kişilerin haksız çıkar sağlamalarını sağlar. Şirketlerde yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile yöneticiler ve çalışanların yanı sıra, yatırım şirketi danışmanları, proje yönetmenleri, avukatlar, aracılar, komisyoncular, brokerlar gibi alım satım yetkisine sahip kişiler arasındaki bilgi aktarımı ve tavsiyenin etkisiyle yapılan işlemler insider trading için yaygın yöntemlerdir.

Insider trading uygulamasının yanı sıra, Menkul Kıymetler Borsasında gözlenen ve kara paranın aklanmasına zemin hazırlayan bir başka olumsuzluk ise manipülasyonlardır. Manipülasyon, yapılan bazı operasyonlarla hisse senedi fiyatlarını olduğundan daha fazla yükselterek veya olduğundan daha fazla düşürerek piyasayı yapay olarak yönlendirmektir. Menkul kıymet piyasalarında işlem gören hisse senetlerine ilişkin, bilinçli olarak yanlış yönlendirici bir izlenim uyandırma veya yanıltıcı bir piyasa yaratmak amacıyla yapılan işlemler manipülasyon niteliğindedir.

Yatırımcıları yanıltma, aldatma veya dolandırma şeklinde ifade edilecek fiilleri içeren bu tür faaliyetler sonucunda yatırımcılar haksız kayıplara uğramakta, bu fiilleri yapanlar ise aşırı kazançlar elde edebilmektedir.

Manipülatif işlemler, dürüst fiyat oluşumunu engelleyecek şekilde menkul kıymetin mülkiyetinde değişme olmaksızın sürekli alım satım işlemleri ile yapılabileceği gibi, belirli kişi veya kuruluşlar arasında belli miktar, tutar ve fiyat seviyelerinde devamlı olarak menkul kıymet alım satım işlemi yapılması şeklinde de

gerçekleşebilir. Yapay fiyat oluşumlarına, arz ve talebin sınırlı olduğu, piyasa katılımcılarının piyasa yapısı hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olmadığı ve piyasa işleyiş kuralarının iyi tanımlanıp düzenlenmediği piyasalarda rastlanmaktadır. Genelde, piyasaların yeni kurulma ve gelişim; özellikle yasal ve kurumsal yapıda süregelen sorunların yaşandığı bu tür faaliyetler için uygun zemin oluşmaktadır.

Gerek insider trading, gerekse manipülasyon bütün menkul kıymet borsalarında yasaklanmıştır ve cezai müeyyideler uygulanmaktadır. Bu tür faaliyetler ekonomik suçtur, ancak yeni kurulan, gelişmekte olan ve siyasal istikrarın sağlanmadığı ülkelerin borsalarında sıkça yaşanan bir durumdur. Kara para sahipleri de bu durumdan yararlanarak, ellerindeki nakitleri aklarlar.

j) Hayali ithalat ve ihracat

İthalat ve ihracat faturalarının olduklarından düşük veya yüksek gösterilerek aradaki farkın Kara para aklamak amacı ile kullanılması işlemidir.

Ülkemiz gündemini 80'li yıllarda uzun süre meşgul eden hayali ihracat, haksız vergi iadesi alınmasına yol açtığı gibi aynı zamanda aklama içinde kullanılabilmektedir. Buna göre değeri oldukça düşük olan mal belli niteliklere sahip değerli bir mal gibi yurt dışına gönderilir. Örnek olarak 1 TL'lik mal 25 TL'ye ihraç edilmiş gibi gösterilebilir. Bu işlemden sonra %20 oranında vergi iadesi varsayımıyla, hem 5 TL vergi iadesi alınır, hem de 24 TL'lık Kara para ihracat geliri olarak gösterilebilir. Ancak olası incelemelerde açık vermemek için ve Kara para'nın bir şekilde finansal sisteme plase edilmesi gerekliliği nedeniyle, Kara para'nın; sözde ihracatın yapıldığı şirket tarafından gönderilmesi gibi bir işleme tabi tutulması da gerekmektedir. Bu şirket faaliyeti olan bir şirket veya göstermelik paravan bir şirket olabilir.

Benzer bir işlem ithalat için de yapılabilir. Bu durumda yurt dışından 1 TL'ye alınan mallar yurt içinde, aklama için kullanılan şirketlere 25 TL'ye satılır ve aradaki fark aklamada kullanılır.

k) Kıyı Bankacılığından Faydalanmak

Kara para aklamasının ilk aşaması olan yerleştirme aşamasında en yaygın olarak yöntemdir.

Kıyı bankacılığı, bankacılık sektörünü düzenleyen kanun ve yönetmeliklerin dışında tutulan bankacılık türüdür. Bankaların uymak zorunda olduğu bir çok sınırlamalar, yatırılan mevduat üzerinden yasal karşılık ayırma zorunluluğu, kredi faizleri ve kredi verme yöntemlerinde belirli kriterlere uyma zorunluluğu,belli miktarlarda döviz bulundurma, bankacılık faaliyetleri sonucu vergi ve harç alma usulleri gibi bir çok düzenlemeler kıyı bankacılığında ya gevşetilmiş ya da tamamen ortadan kaldırılmıştır. Günümüzde, kredi işlemlerinden tahvil çıkarılmasına kadar çeşitli faaliyetleri kapsamına alan kıyı bankaları, hukuka uygun olarak kurulan vatansız bankalar görünümündedir.

Kıyı bankalarının, sıkı bankacılık kurallarına tabi olmaması, özellikle ulaşım, politik ısrar, alt yapı, ve pazar potansiyeli yüksek ülkelere yakınlık gibi avantajların yaşandığı serbest bölgelerde, rahat bir çalışma ortamını sağlamaktadır. Esnek ya da kaldırılmış kurallar nedeniyle, kıyı bankaları, müşterilerine daha ucuz kredi olanağı sağlamaktadır.Uluslararası para ve sermaye piyasalarındaki gelişmeler 1960'lı yıllarda kıyı bankacılığı olgusunun doğmasına neden olmuştur. Eurodolar piyasasının gelişmesi OPEC ülkelerinde biriken petrol gelirlerinin kanalize edileceği yeni merkezler aranması, kıyı bankacılığının gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Kıyı bankacılığı; Uzakdoğu, Ortadoğu, ve Karayip adalarının belli şehirlerinde

yoğunlaşmıştır. Bu bankalarda biriken paralar ağırlıklı olarak petrodolar, narkodolar ve petrol ülkelerinin sermaye olarak kullanılmayan fazla paralarından oluşmaktadır. Bu bankalara yatırılan paralar rahatlıkla aklanmaktadır. Çünkü kara paranın bu bankalarda yakalanma riski yoktur. Bu paralar sayesinde kara para rahatlıkla finansal sisteme entegre olmaktadır.

l) 900'lü telefon hatları

Bu teknikte aklayıcılar uyuşturucu satışından sonra alıcıdan parayı nakit almak yerine, işlettikleri telefon hatlarının numaralarını vermişlerdir. Bu hatlarda, borcu kadar telefonla konuşmakta ve borcunu bu yolla ödemektedir. Bu tip hizmetlerde telefon işletme sisteminin maliyeti düşük olduğundan, hattın kar marjı yüksek olmakta, çok aranmasa da, arandığı anda iyi kar marjı bırakabilmektedir.

m) Nakit Yoğun Çalışan Şirketler Kurmak

Bu yöntemde benzin istasyonu, restoran, pizzacılık, taksicilik, gazinoculuk gibi nakit paranın yoğun olduğu şirketler kurulur. Bu şirketlerin tercih edilmesinin nedeni bu şirketlerin günlük gelirlerinin belli olmamasıdır. Bu şirketlerin satmış olduğu mal veya hizmeti tespit etmek çok zordur. Örneğin kaç araç yıkandığı veya taksiyle kaç müşteriye hizmet verildiğinin tespiti çok zordur.Bu şirketlerin amaçları kara para aklama olmasına rağmen, yasal bir faaliyet yapılmaktadır, mal ve hizmet üretilmektedir. Yasal defter ve belgelere göre çok büyük karlar elde edilmekte ve bunun vergisi de seve seve verilmektedir.

n) Sigorta Poliçeleri

Bazı ülkelerde, hayat sigortası poliçesi sahibi öldüğünde, poliçeyi satmışsa satın alan kişinin poliçeden doğan tüm haklarını sigorta şirketinden talep etme hakları vardır. AİDS hastalığının artmasıyla birlikte hastaların sahip olduğu

poliçelerin bir ikincil piyasası oluşmuştur. Hastalar öleceklerini bildiklerinden poliçelerini kalan günlerini iyi geçirmek için satmaktalar, alanlar ise iskontolu olarak aldıklarından aradaki fark kadar kar elde etmektedirler. Aklayıcılar da bu poliçelerden nakit karşılığı ve ikinci el piyasalarda oluşan fiyatından fazlasını vererek yani gerçek bedeline göre düşük iskontolarla almaktadırlar.

Burada aklayıcıların hiç iskonto yapmayabilecekleri, hatta nominal değerinin üzerinde bir fiyatı dahi verebilecekleri unutulmamalıdır. Hastanın ölmesine kadar geçen süredeki paranın zaman değeri (ve nominal değerinin üzerinde alındıysa aradaki fark) aklayıcının, aklama komisyonunu oluşturmaktadır. Doğal olarak hastaya ödeme nakit olarak yapılmaktadır. Ancak hasta zaten satıştan sağladığı gelirle günlük harcamalarını sürdüreceğinden, elde ettiği nakdi peyder pey, aklama ihtiyacı olmadan harcayacaktır. Aklayıcıların burada iki noktada avantajları vardır.

Birinci avantaj, esas amaç olmasa da nominal değerin altında satın alınma nedeniyle elde edilen kardır. (nominal değerden alması durumunda ise başka tekniklerde katlandığı ortalama aklama komisyonu kadar kârı olacaktır) İkinci avantaj, hasta öldüğünde poliçe karşılığında para, aklayıcıya sigorta şirketinden çek olarak ödeneceğinden, nakit kullanım söz konusu olmayacak ve bu işlem, hiç kimsenin dikkatini çekmeden yapılabilecektir.

o) Piyango bileti ikramiyeleri

Bu yöntemde; ikramiye kazanan talihli, ikramiyesini almadan önce aklayıcılar tarafından bulunur ve kazandığı ikramiyeden daha fazlası kendisine verilerek elindeki bilet, kupon vs. kazanılan paradan daha fazla nakit para verilerek kişinin elindeki bilet alınır, daha sonra ise piyango idaresine başvurularak çek olarak para

alınır ve böylece elde edilen Kara paraların, talih oyunlarından kazanıldığı izlenimi verilir.

p) Gazinolar, kumarhaneler vb. işletmeler

Bu yöntemde; aklayıcıların elinde bulunan nakitler casinolardan fiş almak için kullanılmakta ancak hiç kumar oynanmamakta veya çok az oynanmakta ve fişler casinodan alınan çeklerle değiştirilmektedir. Burada Kara para'nın sahibi kumarhanenin de sahibiyse kişi bütün parasını kumarda yitirmiş de gösterilebilir. Kumarhaneden alınan çekler daha sonra bir bankaya yatırılarak, çek bedelleri buradan başka bir ülkeye transfer edilmekte veya emlak alımında kullanılmaktadır.

Öte yandan Kara paralar doğrudan da casinoya verilebilmekte ve karşılığında komisyondan sonra kalan para kumar kazancı olarak düzenlenen çeklere çevrilebilmektedir.

Her iki olayda da kara para sahipleri tarafından bu paraların kaynağına ilişkin sorulan sorulara kumar kazancı olarak cevap verilmektedir.

q) Yabancı ülkelerdeki temsilcilikler

Bankaların yabancı ülkelerdeki temsilcilikleri bir takım yükümlülüklere tabi olmadıkları için Kara para'nın aklanmasında rahatça kullanılabilmektedirler.

Bir bankanın yabancı bir ülkede bulunan temsilciliğinin karıştığı konuya örnek oluşturabilecek bir olay aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Normal olarak mevduat toplama izni olmayan temsilcilik, suçtan elde edilen geliri alarak bir ticari işletmenin hesabı varmış gibi göstermiş ve buradan transferler yapmıştır. Bankacılık faaliyetinde bulunmadığı için bildirim yükümlülüğü olmayan temsilcilik, bu yolla Kara para'nın finansal sisteme sokulmasına yardımcı olmuştur.

E. KARA PARA - KAYITDIŞI EKONOMİ İLİŞKİSİ

Halk arasında çoğu defa Kara para ile kayıtdışı ekonomi[62] bir birine karıştırılmaktadır. Birbirinden farklı olan bu kavramlar bir noktada da birleşmektedir.

Kayıtdışı ekonomi hiç bir belgeye dayanmayarak ya da içeriği gerçeği yansıtmayan belgelerle, gerçekleştirilen ekonomik olayın devletten ve işletme ile ilgili diğer kişilerden tamamen ya da kısmen gizlenerek, kayıtlı ekonominin dışına taşınmasıdır, şeklinde tanımlamaktadır.[63] Kayıtdışı ekonomi, vergi dışı bırakılmış ekonomi ve Kara para ekonomisinin toplamı olarak tanımlanmaktadır. Kara para ve kayıtdışı ekonominin tanımlarına bakıldığında her iki kavram arasında farklılıklar olduğu görülmektedir.[64]

Kayıt dışı ekonomi ve Kara paranın zaman zaman aynı anlama geldiği düşünülmekle beraber, kayıtdışı ekonomi, Kara parayı kapsamına almaktadır. Benzetmek gerekirse kayıtdışı bir ağaç ise Kara para ancak onun bir dalıdır.[65]

Kayıtdışı ekonominin nedenleri olarak, ülkede ekonomik düzenin henüz iyice yerleşmemiş olması, insanların vergi konusunda bilinçsiz olması, ülkenin genel ekonomisinin bozuk olması, vergi oranlarının yüksek olması, çalışanların sigorta primlerinin yüksek olması gösterilebilir.

Kayıtdışı ekonomi tamamen ortadan kaldırıldığı takdirde kara paranın da ortadan kalkacağını düşünmek yanlış olur. Kayıtdışı ekonomi ortadan kaldırıldığı

---

[62] Kayıtdışı ekonomi teriminin yerine Gizli ekonomi, Resmi Olmayan ekonomi, Paralel ekonomi, veya Yeraltı ekonomisi terimleri de kullanılmaktadır. Bkz. Ahmet Fazıl Özsoylu**,** ***Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonomi***, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 1996, s.7

[63] Altuğ, a.g.e, s.17

[64] Selami Şengül, "Kayıtdışı Ekonomi Bir Hurafenin Sorgulanması", **Vergi Dünyası**, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını Sayı:78, Ankara, 1996, ss. 29-30

[65] Ayrıntılar için bkz. Yetim, a.g.e., ss. 135-145

takdirde kara para aklama, kayıtdışı ekonomi olduğu zamankinden daha zorlaşacak, para aklamak isteyenler bir dizi işlem yapmak zorunda kalacaklardır.

Çeşitli kaynaklara göre vergilendirilmemiş ekonomi, gizli ekonomi, düzensiz ekonomi, gayrı meşru ekonomi olarak da adlandırılan kayıtdışı ekonominin özellikleri şunlardır:

- İster yasal ister yasadışı olsun kayıtdışı ekonomi meşru otoriteye beyan edilmeyen, haber verilmeyen ekonomidir.

- Beyan edilen ve kayıtlı olan ekonomiyi tetkik etmekteki faaliyetlerin kullanılmadığı ekonomidir.

- Kayıtdışı ekonomide işsizlik oranları, fiyat istikrarı v.b finanssal ölçütleri bulunmayan ekonomidir.

- Kayıtdışı ekonomi GSMH hesaplanırken kullanılamaz ve denetlenemez.

Yukarıda belirtilen açıklamalara örnek verecek olursak; faturasız satışlar, sigortasız işçi çalıştırmak, kaçak elektrik kullanımı, seyyar satıcılık kayıtdışı ekonomi örnekleri olarak verilebilir.[66]

Kayıtdışı ekonomi ile Kara para arasındaki farkları şöyle sıralayabiliriz.

- Kayıt dışında tutulan ekonomik büyüklüklerin kaynağı herkesin gözü önünde yapılan yasal faaliyetlerden oluştuğu halde, Kara para denen büyüklüklerin kaynağı tamamen suç sayılan ve gizlenen fiillerden oluşmaktadır.

- Kayıtdışı ekonomide işlemlerin tamamı veya bir kısmı herhangi bir resmi kayda tabi tutulmamakta ve kanuni belgelerle belgelendirilmemektedir. Elde edilen

[66] Bkz. www.baskent.edu.tr/~gurayk/1sali.doc, Erişim tarihi: 08.09.2003

Kara paralar ise kaynağını gizlemek amacıyla, farklı ekonomik işlemlere tabi tutulmakta ve kanuni belgelerle belgelendirilmektedir.

- Ekonomik işlemlerin kayıtdışı ekonomi kapsamında tutanların amacı vergi ve diğer sosyal güvenlik ödemelerinden kaçınmak olduğu halde, Kara para elde edenlerin amacı Kara paranın aklanması için bu parayı ekonomik sisteme entegre etmektir. Kayıtdışı ekonomide insanlar vergi ödemekten kaçınırken Kara paracılar vergi ödemelerini memnuniyetle karşılamaktadırlar.

- Devletin kayıtdışı ekonominin önlenmesine yönelik mücadeledeki amacı, gerçekleşen tüm ekonomik işlemleri kayıt altına alıp, toplanması gereken vergi ve benzeri yükümlülüklerin tespiti olmasına rağmen, Kara para ekonomisine yönelik mücadeledeki amaç; bu faaliyetlerin tamamını ortadan kaldırmak ve tekrarını önlemektir.

- Kayıtdışı ekonomiyi önlemek özellikle vergi dairelerinin görevidir. Kayıtdışı ekonominin büyümesi genelde vergi dairelerinin yetersizliğinden ve ehliyetsizliğinden kaynaklanmaktadır. Kara paranın engellenememesinden ise iç ve dış adalet ve güvenlik birimleri sorumludur.

- Kayıtdışı ekonomi genellikle bireysel tercihler sonucu oluştuğu halde Kara para örgütlü faaliyetler sonuçu elde denilmektedir.[67]

- Kayıtdışında bırakılan büyüklükler milli gelir hesaplamalarında dikkate alınması gereken faaliyetlerden olup, herhangi bir resmi kayda tabi tutulmadığı için milli gelir hesaplamalarının dışında tutulduğu halde, Kara para elde etmek amacıyla

[67] Mavral, a.g.e., ss.169-176

gerçekleştirilen iş ve üretimler milli gelir hesaplamalarına konu faaliyetler değildirler.[68]

F. KARA PARANIN NEDEN OLDUĞU EKONOMİK SORUNLAR

Kara paranın etkilerini, uluslararası piyasalarda, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde olmak üzere farklı şekillerde sınıflandırılabilir.[69]

Dünya üzerinde dolaşan ve yasadışı faaliyetlerden elde edilen kara paradan yıllık olarak aklanan tutar 1996 yılı itibariyle 590 milyon dolar ila 1,5 trilyon dolar, Avrupa Birliği kaynaklarına göre aynı yıl için 1,3 trilyon dolar, her yıl aklanan kara para tutarının; OECD'ye göre 1 trilyon 100 milyar dolar, FATF, Tanzi ve Quirk'e göre 1 trilyon dolar olduğu tahmin edilmektir.[70]

Kara paranın neden olduğu başlıca makro ekonomik sorunları şöyle sıralayabiliriz:

a) Kara paranın varlığı ekonomik göstergeleri çarpıtmaktadır. Temel göstergelerde (büyüme, enflasyon, işsizlik vb) bir değişme olmadan kara para olarak gelen yabancı fonlar yerli para birimin aşırı değerlenmesine neden olmakta; bu da uluslararası piyasada yerli malların pahalanmasına ve rekabet gücünün azalmasına sebep olmaktadır. Yine kara para olarak gelen, yerli fonlar ise üretimde bir artış olmadan sadece ülkede yerli paranın miktarını arttırmakta ve bu artışa paralel olarak enflasyon artmaktadır.

b) Kara paranın oluşumu kayıtdışı ekonominin büyümesine neden olmaktadır. Kayıtdışı ekonominin büyümesi ise kamu harcamalarını karşılayacak vergilerin

---

[68] Hayrettin Gümüşkaya, **Karapara'nın Ulusal ve Uluslararası Finans Düzenine Etkileri**, Marmara Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998.
[69] Sınıflandırma için bkz. İpek, a.g.e., s.33
[70] Yetim, a.g.e., s. 10

toplanmamasına ve dolayısıyla bütçe açığına, bütçe açığı da borçlanma ve faiz oranları ile enflasyonun artmasına neden olmaktadır.

c) Kara paranın elde edilmesi ve aklanmasının önlenmesine yönelik uygulanan önlemler, ekonomide yasal olarak çalışan birimler üzerinde olumsuz etkiler meydana getirmektedir. Bürokrasi artacağı gibi birçok kurum ve kuruluşlar, ile gerçek ve tüzel kişilere yeni yükümlülükler getirilmiş olur. Diğer taraftan suç örgütleri bankaları, finans ve inşaat şirketlerini satın alıp belli ekonomik varlığa bakmadan hareket ederek tüm yatırım alanlarını kirletmekte böylece ekonomiye ve piyasaya çok büyük darbe vurmaktadır.

d) Kara para yöneldiği ekonomide serbest piyasa koşullarının oluşumu engellediği gibi menkul ve gayri menkul varlıkların değerinde istikrarsızlıkların yaşanmasına neden olmaktadır. Günümüz Türkiye'sini bu açıdan değerlendirdiğimizde görülüyor ki, faiz ve döviz kuru oranlarında, menkul ve gayri menkul varlıkların fiyatlarında ekonomik mantığa aykırı yapay değişmeler ile nedeni tanımlanamayan iniş çıkışlar, sıcak para denen ve çoğunluğu kara para olan nakdin yön değişmesinden meydana gelmektedir.

e) Ülkelerin ve ekonomilerin hacmine göre ülkeye giren büyük miktarlı denetim dışı kara para fonları, üretim alanları ile dış ticaret, maliye, para ve bütçe politikalarına yönelik kararların alınmasında hataya düşme olasılığını arttırmaktadır.

f) Kara para aklayıcılar rasyonel yatırımcı gibi davranmamaktadır. Onun için bir işlemin getirisinden çok, paranın güvenilir bir biçimde aklanması önemlidir. Bu nedenle kara para ile işlem yapılan piyasalardan meşru alanda faaliyet gösteren birimlerde, rekabet güçlerini arttırmak için kayıtdışı ekonomiye yönelerek az ya da

çok kayıtdışı ekonomiden paylarını almaktadırlar. Bunun sonucunda kayıtdışı ekonomi büyümektedir.

g) Kara para aklama sürecinde kullanılan finansal kurumların aktif ve pasiflerinde meydana gelen ani değişiklikler bu kurumların iflasına neden olmaktadır.

h) Globalleşmenin artmış olduğu günümüz ülkelerinde kara paranın ani giriş ve çıkışları sonucu kurumların iflasına neden olmakta ve çıkan ekonomik krizler zincirleme olarak diğer ülkeleri de etkilemektedir.

ı) Kara para, gelir dağılımının bozulmasına neden olmaktadır. Yasadışı işlerden gelir elde eden bireylerin kişisel refahı arttığı halde dürüst, kanunlara saygılı bireyler devamlı zarar görmekte, toplumun ahlak ve moral değerlerinin bozulmasına neden olmaktadır.

j) Denetimsiz gelen fonlar belirli bir noktadan sonra halkı lüks tüketime yönlendirmeye, yerel para değerlenerek ihraç mallarını fiyatını yükseltirken ithal malların fiyatı düşmekte, sonuçta cari işlemler dengesi açıklarıyla birlikte yüksek enflasyon ve faiz politikaları kaçınılmaz olmaktadır. [71]

k) Para talebinde istikrarsızlık ve para talebinin öngörülemezliği pek çok kara para aklama faaliyeti uluslararası bir nitelik taşıdığından, aklayıcı ülke seçimi yaparken bazı hususları göz önünde bulunduracaktır. Bu hususlardan en önemlilerini şu şekilde sıralamak mümkündür: Kara para aklama ile ilgili düzenlemelere sahip olmaması veya gevşek düzenlemelere sahip olması, banka veya müşteri sırrına sahip bankacılık sisteminin varlığı, büyük miktarda nakdin dikkat çekmeyeceği nakit bazlı

[71] Hayrettin Gümüşkaya, "Karaparanın Ekonomi ve Piyasalar Üzerinde Oluşturduğu Sorunlar", **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:6, Sayı:70, Ekim 1998, ss. 96-98

bir ekonomik sistem, şirket kurmanın kolay olması, ekonomik faaliyetlerin kayıt altına alınmamış olması... Aklayıcının yakalanma ihtimalini azaltan akla gelecek her türlü düzenlemeyi de bu listeye eklemek mümkündür. Aklama sürecinde kara paranın ülke içine hangi nedenlerle girebileceği genel hatlarıyla söylenebilirse de, bu para girişinin hangi dönemlerde yoğunlaşacağını söylemek çok zordur. Hangi dönemlerde ülkeye girdiği ve hangi dönemlerde ülkeden çıktığı belirsiz olan bu para, kaçınılmaz olarak para talebinde istikrarsızlık doğuracaktır. Para talebindeki bu istikrarsızlık, para politikası belirleyicileri tarafından bu değişkenin öngörülemeyebilirliği sonucunu doğurmakta, bu durum ise para politikasının başarısını etkilemektedir. Peter James Quirk tarafından 1996 yılında 19 sanayileşmiş ülke bazında İnterpol verileri kullanılarak yapılan ampirik çalışmada ortaya şu sonuç çıkmıştır: Yasadışı faaliyetlerdeki %10'luk bir artışla birlikte, para talebinde %10 ve her türlü mevduatı içeren geniş anlamda toplam para talebinde de %6'lık bir düşüş kaydedilmektedir.

Quirk aynı incelemeyi 1998 yılında Asya-Pasifik bölgesindeki 14 gelişmekte olan ülke bazında yaptığında, suç oranındaki artışın tedavüldeki yerli para talebini artırdığını görmüş, fakat bu artışın da anlamlı olmadığını belirtmiştir.[72] Ancak suç oranındaki artış, geniş anlamda para talebini olumsuz etkilemektedir. Asya-Pasifik ülkelerinde suç oranındaki %10'luk bir yükselme, geniş anlamda yerli para talebinde %2'lik bir düşüşe neden olmaktadır. Para talebindeki bu istikrarsızlık ise, yukarıda

[72] Peter James Quirk, "Money Laundering: Muddying the Macroeconomy", **Finance & Development**, *M*arch, 1997

da değinildiği gibi, para politikasının etkinliğini azaltan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.[73]

[73]Yapılan araştırma için bkz. İnönü Akgün Alper, "Paranın Karası," http://www.masak.gov.tr/yayin/makale.htm, Erişim tarihi: 08.01.2004

İKİNCİ BÖLÜM

KARA PARA AKLAMANIN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ULUSLARARASI GİRİŞİMLER

Özellikle 1980 ve sonrasında dünya ekonomisinde meydana gelen değişimler kara para aklama olaylarına farklı bir boyut kazandırmıştır. Bazı ülkelerde kara para aklama daha zor bir konu haline gelirken, diğer ülkelerde ise kara para aklamak daha basitleşmiştir.

Dünya ekonomisinin geçirdiği bu evrimde pek çok unsur bulunmaktadır. Kapalı ve sosyalist ekonomilerin çöküşü pek çok suç örgütü için yeni aklama merkezlerinin açılmasına yardım etmiştir. Serbest ekonomiye geçen ülkelerde mali organizasyonlar henüz daha emekleme devresinde olduğu için bu ülkelerde kara paranın kaynağını belirlemek olanaksızdır.

En sonunda da teknolojide meydana gelen yenilikler ile artık bilgisayar ortamında para transferi olanaklı hale gelmiş, bu da aklayıcıların işlerini kolaylaştırmıştır.

Tüm bu olanlar, dünyanın önde gelen devletlerini kara para aklama konusunda ortaklaşa davranmaya itmiş, bunun sonucu olarak da ülkeler arası anlaşmalar, uluslararası kurumlar faaliyete geçirilmiştir. Ancak burada belirtilmesi gereken bir diğer bir önemli nokta da, nasıl ülkeler kara paraya karşı ortaklaşa hareket ediyorlarsa, aklayıcılar da aklama sürecinde ortaklaşa hareket etmişler ve etmektedirler.

Kara paranın esas itibariyle, uyuşturucu madde kaçakçılığı gibi uluslararası boyutta gerçekleşen örgütlü suçlardan kaynaklanması ve genel olarak uluslararası

boyutta aklanmaya çalışılması, Kara paranın aklanmasına karşı uluslararası girişimleri zorunlu kılmıştır. Uluslararası işbirliği ne kadar başarılı olursa o kadar bu konuda dünya çapında başarılı olunacak adeta organize suçların kan damarları kesilecektir. Kara para'nın aklanmasının önlenmesine ilişkin uluslararası girişimlerde, öncelikle, uyuşturucu madde kaçakçılığı nedeniyle elde edilen kara para üzerinde durulmuştur.[74]

Kara para'nın aklanmasının önlenmesine ilişkin uluslararası girişimler, yöneldikleri alan açısından iki farklı özellik göstermektedir. Bunların bir kısmı, mali sistemi dikkate alarak, Kara para'nın mali sistem aracılığıyla aklanmasına karşı önlemler getirmiş olmasına rağmen, diğer kısım uluslararası girişimler, daha çok cezai yaptırımlar öngörmek ve uluslararası cezai işbirliğini güçlendirmek suretiyle, Kara para'nın aklanmasının önlenmesi amacına yönelmiştir. 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve 1990 tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi, Kara para'nın aklanmasının önlenmesi için cezai yaptırımları ve bu konuda uluslararası işbirliğini öngören uluslararası girişimlere örnek olarak gösterilebilir. 27 Haziran 1980 tarihli Avrupa Konseyi Tavsiye Kararı, Aralık 1988 tarihinde on sanayileşmiş ülke tarafından kurulan "Basle Komitesi" ile Haziran 1989 tarihinde yedi sanayileşmiş ülke tarafından kurulan "Kara para'nın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Mali Eylem Grubu" çalışmaları ve Avrupa Topluluğu Konseyi'nin 10 Haziran 1991 tarih, 91/308/EEC sayılı Direktifi,

---

[74] Banu Saatçi, **Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Girişimler**, http://www.tbb.org.tr/turkce/karapara/Uluslararasi%20 Duzenlemeler.doc

Kara para'nın aklanmasında mali sistemin kullanılmasının önlenmesine ilişkin uluslararası girişimlerin örnekleridir.[75]

A. 1980 Tarihli Avrupa Konseyi Tavsiye Kararı

Avrupa Konseyi Uzmanlar Komitesinin 1977-1980 yılları arasında yaptığı çalışmalar sonucu " suç kaynaklı paranın saklanması ve transferine karşı tedbirler hakkındaki tavsiye kararını" hazırlamışlardır.[76] Avrupa Konseyi ise 27 Haziran 1980 tarihinde bu kararı 80 no'lu tavsiye kararı olarak kabul etmiştir. Avrupa Konseyine üye devletlerde Kara para'nın aklanmasının önlenmesi amacıyla, kabul edilen Tavsiye Kararı ile uluslararası bir olgu olan Kara para'nın aklanması ilk kez Avrupa Konseyi bünyesinde inceleme konusu yapılmıştır. Anılan tavsiye kararının, Kara para'nın aklanmasının önlenmesi konusunda yapılan ilk uluslararası girişimlerden olması dikkat çekicidir.

Avrupa Konseyi tarafından, kaçırma, soygun gibi şiddete dayalı ve örgütlü suçların bir çok Avrupa ülkesinde arttığını dikkate alınarak, bu tür suçlardan elde edilen kazançların bir ülkeden diğerine aktarılmasının ve ekonomik sisteme tekrar dahil edilerek aklanmasının ciddi sorunlara yol açacağı ve suç oluşturan eylemlerin artması ile uluslararası boyutta Kara para'nın aklanmasının yaygınlaşacağı göz önünde bulundurulmuştur. Bu nedenle, Kara para'nın aklanmasında bankacılık sisteminin oldukça önemli önleyici bir rol üstleneceği ve bankalarla işbirliği yapılmak suretiyle suç oranının azalacağı düşünülmüştür.

Avrupa Konseyi'nin Tavsiye Kararında, Kara para'nın bankalar aracılığıyla aklanmasının önlenmesi için bankacılık sistemine ilişkin olarak önlemler getirilmiş

---

[75] Gürgan Çelebican, "Kara Paranın Mali Sistem Aracılığıyla Aklanmasının Önlenmesi", **Bankacılar Dergisi**, 1993, Yıl 4, Sayı.12, s.10-12
[76] İpek, a.g.e., s. 50

ve üye devletlerin bankacılık sistemlerinde gerekli değişiklikleri yapmaları tavsiye edilmiştir. Söz konusu kararda, bankaların müşterilerinden resmi bir belgeye dayanan kimlik bilgileri almaları, kiralık kasaları sadece tanıdıkları veya güvendikleri kişilere kiralamaları, suç konusu oluşturması nedeniyle seri numaraları kayıtlı paralara rezerv koymaları ve çalışanlarına özellikle müşteri kimlik bilgilerinin kontrolü ve suçlu davranışları konusunda gerekli eğitimi vermeleri, Kara para'nın aklanmasında bankaların kullanılmasının önlenmesi için alınması gerekli önlemler olarak görülmüştür.

Kara para'nın aklanmasının önlenmesinde, Kara paraların tanınması önem kazandığından, dolaşımdaki Kara paraların seri numaralarının takip edilmesi için polis, yargı ve diğer yetkili organlar ile bankalar arasında gerekli işbirliğinin sadece ulusal çerçeve ile sınırlı olarak değil, uluslararası boyutta da sağlanması gereğine işaret edilmiş ve bankaya gelen paraların, Kara para olup olmadığının, Kara para seri numaralarının kayıtlı olduğu listeden kontrol edilmesi için önlem alınması üye devletlere tavsiye edilmiştir. Avrupa Konseyi'nin Kara para aklanmasının önlenmesine ilişkin ilk çalışmasını oluşturan Tavsiye Kararı, daha çok bankalar üzerinde yoğunlaşmış olup, bununla bankaların Kara para'nın aklanmasında kullanımının engellenmesine yönelik önlemler belirtilerek, üye devletlerin gerekli düzenlemeleri yapmaları tavsiye edilmiştir.

Anılan tavsiye kararının üye ülkeler üzerinde bağlayıcı bir etkisi bulunmamaktadır. Çünkü tavsiye kararı, Avrupa konseyi kuruluş sözleşmesinin 15. maddesinin (b) fıkrası uyarınca, Avrupa konseyi bakanlar kurulu tarafından kabul

edilmiş olup, bakanlar kurulunun bu nitelikteki kararları, üye devletler açısından bağlayıcı değildir.[77]

Nitekim, bankacılık sisteminin kara para aklanmasında kullanılmasının önlenmesine ilişkin, Avrupa konseyi tavsiye kararı genellikle üye devletlerde uygulanmamıştır.[78]

B. Basle İlkeleri

12 Aralık 1988 tarihinde Basle'da toplanan Onlar Grubu (G-10) ülkelerinin (Benelux ülkeleri dediğimiz Belçika–Hollanda-Lüksemburg, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, İsveç, İsviçre, Birleşik Krallık ve ABD) banka gözetim ve denetim makamları ile merkez bankaları temsilcilerinin oluşturduğu Basle Komitesi (Bankacılık düzenlemeleri ve gözetim elemanları komitesi) tarafından Kara para'nın mali sistem aracılığıyla aklanmasını önlemeye yönelik, Basle İlkeleri olarak anılan, öneriler saptanmıştır. İlkelerdeki temel amaç, özellikle uyuşturucu madde kaçakçılığı olmak üzere, diğer yasadışı eylemlerden elde edilen paraların aklanmasında veya gizlenmesinde, bankaların kullanılmaması için bankacılık sektöründe ortak ilkelerin kabul edilmesini sağlamaktır.[79]

Basle Komitesi'nin ilkeler bildirisinde, bankaların gözetim ve denetim makamlarının temel işlevinin, müşteri işlemlerinin yasallığını denetlemekten çok, bankaların mali istikrarını korumak olduğu belirtilmişse de, bankaların suçlularca kullanılmasına bu makamların kayıtsız kalamayacağı ifade edilmiştir. Böyle bir

---

[77] Bowet, D.W. **The Law of International Instutions**, 4 th Edition, London , 1982, s. 173

[78] Commission of The Europaen Communities: Proposal For A Council Directive On Prevention Of Use Of The Financial System For The Purpose Of Money Laundering And Explantory Memorandum, 23 March 1990. William C. Gilmore**, International Efforts To Combat Money Laundering**, Cambridge international document series, Cambridge, Grotius Publikations Limited, 1992, s.10

[79] William C. Gilmore, "International Responses to Money Laundering: General Overwiev", **The Money Laundering Conference Notes**, Strasbourg , 1989.

kayıtsızlık halinde, suçlularla yapılacak işbirliği veya suiistimaller nedeniyle bankalar zarara uğrayabilecektir. Bankaların suç oluşturan eylemlere katılması ise kamu güvenini ve bankacılık sisteminin istikrarını sarsacaktır.[80]

Mali kurumların istikrarının sağlanması ve bankacılık sisteminin uluslararası boyutta suçlularca kullanılmasının önlenmesi için Basle Komitesi tarafından "Kara para'nın aklanmasına karşı ilk ve en önemli korumanın, banka yönetimlerinin dürüstlüğü ile bankaların suçlularla işbirliği yapmasının veya aracı olarak kullanılmasının önlenmesinde kesin kararlılıklarına bağlı olduğu" düşüncesiyle bir dizi ilke geliştirilmiştir.

Basle ilkeleri, daha çok "müşterilerin tanınması" kuralından hareketle, bankaların işlem yaptıkları müşterilerin kimliğinin bilinmesi, yasal görünmeyen işlemlerin yapılmaması ve yargısal makamlarla işbirliği yapılması konularında etkili yöntemlerin uygulanmasını öngörmektedir. Bu ilkeler, hukuki bir belge niteliğini kazanmamış olup, ilkelere uyulup uyulmaması her ülkenin ulusal hukuk düzenine ve uygulamasına bağlı olacaktır. Başka bir anlatımla, Avrupa Konseyi'nin 27 Haziran 1980 tarihli Tavsiye Kararı gibi Kara para'nın aklanmasında bankaların kullanılmasının önlenmesi için öngörülen Basle ilkelerinin yönelmiş olduğu ülkeleri bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Basle ilkeleri, sadece "Onlar Grubu" ülkeleri ile sınırlı tutulmayarak diğer ülkelerin gözetim ve denetim makamlarına da duyurulmuş ve bankaların Kara para'nın aklanmasında kullanımının önlenmesi için bu ilkelerin dikkate alınması tavsiye edilmiştir. Nitekim, Uluslararası Tediyeler Bankası (Bank Of International Settlemens) tarafından, Basle ilkeleri 16 Aralık 1988 tarihinde T.C Merkez Bankasına da gönderilmiş, bankacılık

[80] Scott E. Mortman, "Putting Starch İn European Efforts To Combat Money Laundering", **Fordham Law Review**, Volume 60, No:6, 1992, ss. 438-439

sistemimizin yasa dışı işlerde kullanılmasının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması istenmiştir. [81]

Basle ilkeleri, Kara para'nın aklanmasında mali sistemin kullanılmasının önlenmesine ilişkin olarak, uluslararası alanda atılmış önemli adımlardan biri olarak kabul edilmektedir.

C. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi - Viyana Sözleşmesi

20 Aralık 1988 tarihinde Viyana'da imzalanan bu sözleşme, genel olarak uyuşturucu madde kaçakçılığı ile ilgili olup, bu kapsamda yasa dışı eylemler nedeniyle elde edilen Kara para'nın aklanması hakkında bir dizi düzenleme getirilmiştir.

Sözleşmede, uyuşturucu maddelerin üretimi, imali, dağıtılması, satılması, uyuşturucu madde kaçakçılığının organizasyonu, yönetilmesi ve finanse edilmesi gibi suç oluşturan eylemler, uluslararası boyutta oldukça ayrıntılı olarak belirlenmiş ve uyuşturucu madde ile ilgili olarak kazanılan paranın aklanmasının da devletlerce suç sayılması gereğine işaret edilmiştir.

Viyana Sözleşmesi'nde, uyuşturucu madde kaçakçılığının mali yönüyle ilgili olarak, suç sayılan kazançların müsaderesi öngörülmüş olup, bunun için ulusal düzeyde gerekli yasal düzenlemenin yapılması ve uluslararası işbirliğinin sağlanmasının gerektiği vurgulanmıştır.

Bankacılıkta sır saklama yükümlülüğünün, uyuşturucu madde ile ilgili araştırmalar nedeniyle, bankalardan istenilen bilgilerin verilmesine engel teşkil ettiği

---

[81] Hatice Banu Özsuça, **Avrupa Topluluk Hukukunda Bankaların Karaparanın Aklanması İçin Kötüye Kullanılmaktan Korunması**, Ankara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), Ankara, 1993, s.22

dikkate alınarak, sözleşmeye taraf devlet mahkemelerinin veya diğer yetkili makamlarının, bankalardan mali ve ticari raporları almaları için yetkili kılınmaları istenmiştir.

Viyana Sözleşmesi'nde uyuşturucu madde ile ilgili belirli suçların tanımlanması yoluna gidilerek, yaptırımların uygulanması, suçluların yargılanması, suç konusu malların müsaderesi, suçluların iadesi, karşılıklı bilgi alışverişi, hukuki yardım ve diğer her türlü işbirliği ile eğitimin sağlanması konusunda hükümler getirilmiştir.

Kara para aklanmasının önlenmesine ilişkin uluslararası girişimlerden biri olan viyana sözleşmesi, Basle ilkeleri ve 27 Haziran 1980 tarihli Avrupa konseyi kararı ile karşılaştırıldığında, farklılık göstermektedir. Basle ilkeleri ve Avrupa konseyi kararı doğrudan doğruya bankaların kara para aklamasında kullanılmasının önlenmesi amacına yönelik olduğu halde, viyana sözleşmesinde uyuşturucu madde kaçakçılığının önlenmesi amacıyla daha geniş kurallar öngörmüştür.[82]

D. 1990 Tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi

Suç oluşturan eylemlerden elde edilen kazançların aklanması, araştırılması, müsadere ve zaptına ilişkin 8 Kasım 1990 tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi, Strazburg'da imzalanmıştır. Avrupa Konseyi Sözleşmesi, uyuşturucu madde kaçakçılığının mali alanda ortaya çıkardığı sorunlarla ilgili olarak Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu bünyesinde 1986 tarihinden itibaren başlatılan çalışmaların en son şeklini oluşturmaktadır. Ancak, çalışma alanı sadece uyuşturucu maddelerden elde edilen kazançlarla sınırlı tutulmayarak genişletilmiştir. Çalışmalarda, cezai konularla ilgili diğer Avrupa Konseyi Sözleşmeleri yanı sıra, Viyana Sözleşmesi de dikkate

[82] David Spencer, "Bank Liability Under The Un Drug Trafficking Convention", **International Law Review**, March 1990, S.16

alınmış ve Viyana Sözleşmesi'nin terminolojisi ve sistematik yaklaşımı genel olarak benimsenmiştir.

Ancak, Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde, Kara paranın aklanmasının önlenmesi konusunda Viyana Sözleşmesi'ne göre daha katı kurallar ve daha gelişmiş çözümler getirilmiştir. Kara paranın aklanmasının önlenmesi konusunda daha etkin çözümlerin getirilmesinin nedeni olarak, Avrupa Konseyi Sözleşmesinin, Viyana Sözleşmesine göre daha küçük uluslararası topluluğa yönelmesi ve bu topluluğu oluşturan ülkelerin benzer niteliklere sahip olmaları gösterilebilir.

Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin, Viyana Sözleşmesi ile getirilen önlemlerden daha fazlasını amaçlaması, kapsamının daha geniş tutulmuş olmasından da açıkça anlaşılmaktadır. Avrupa Konseyi Sözleşmesinin amaçlarından biri Viyana Sözleşmesi'ndeki gibi sadece uyuşturucu madde suçları konusunda değil, her türlü suç oluşturan eylemlerden, cürümlerden ve özellikle uyuşturucu madde, silah kaçakçılığı, terör, çocuk ve genç kız kaçırma gibi diğer kazanç getiren suçlardan elde edilen kazançların müsadere ve zaptı, araştırılması ve takibi ile ilgili olarak uluslararası işbirliğinin sağlanmasıdır. Dolayısıyla, çoğunlukla uyuşturucu madde ile ilgili olarak yapılan Kara para aklanması tanımı, suç oluşturan eylemlerin çeşitliliği doğrultusunda, Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde genişletilmiştir.

Sözleşmede ayrıca, ulusal düzeyde alınması öngörülen müsadere önlemleri konusunda da düzenleme getirilmiş ve suçlardan elde edilen kazançların müsaderesine imkan veren hukuki düzenlemelerin ulusal düzeyde yapılması zorunlu kılınmıştır. Ayrıca Sözleşmeye taraf ülkelerin banka ve mali kurumlarının Kara para'nın aklanmasının önlenmesi konusunda yapılan araştırmalarda, işlemlere ilişkin kayıtları vermeleri için gerekli düzenlemeleri yapmaları ve hatta bu konuda

bankaların sır saklama yükümlülüğüne istisna getirmeleri öngörülmüştür.[83] Yapılacak hukuki düzenlemelerin mümkün olduğunca geniş kapsamlı tutulmasının, suçların ve Kara para'nın aklanmasının önlenmesinde daha etkili olacağı düşüncesinden hareket edilerek, ulusal düzey yanı sıra uluslararası düzeyde de işbirliği yapılmasının gerektiği üzerinde durulmuştur.

Suç oluşturan eylemlerden elde edilen kazancın, Kara para niteliği bilinerek aklanması, başka bir deyişle, Kara para'nın bilerek aklanması ise başlı başına suç oluşturan bir eylem olarak sayılmıştır.

E. Kara para'nın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Mali Eylem Grubu (FATF) Öneri ve Raporları

FATF; ABD, Japonya, Almanya, Fransa, Birleşik Krallık, İtalya ve Kanada'dan oluşan ve "Yediler Grubu" (G-7) olarak adlandırılan 7 sanayileşmiş ülke topluluğunun, Avrupa Topluluğu Komisyonu'nun başkanlığında Haziran 1989'da yaptığı 15. Yıllık Ekonomik Zirve toplantısında kurulmuştur. Ekonomik zirvede, uyuşturucu madde sorununun gerek ulusal gerekse uluslararası boyutta giderilmesi için uyuşturucu madde kaçakçılığı ve bundan elde edilen kazancın aklanması ile mücadele edilmesi üzerinde durulmuştur. Bu nedenle, uyuşturucu madde kazançlarının müsadere ve zaptı ile dondurulması için devletler arasında ikili veya çok taraflı anlaşmalar ile işbirliği yapılması önerilmiş ve zirveye katılan ülkelerin yanı sıra bu sorunla ilgilenen diğer ülkelerin de katılacağı bir Mali Çalışma Grubu (FATF) oluşturulmasına karar verilmiştir. FATF tarafından; daha önce gerek ulusal ve gerekse uluslararası girişimlerle ülkelerce taahhüt edilmiş olan Kara para'nın aklanmasında banka ve mali kurumların kullanılmasının önlenmesine ilişkin

[83] Mortman, a.g.m, s. 243

çalışmaların yapılması ve bu konudaki işbirliği neticelerinin değerlendirilmesi, gerektiği takdirde Kara para karşısında mali sistemin korunması ve bunun için yasal ve düzenleyici sistemlerin kabulü ile ülkeler arasında çok taraflı hukuki yardımların sağlanması, amaçlanmıştır.

1990 Şubat ayında FATF'nin ilk raporu 40 öneri ile birlikte açıklanmıştır. FATF'nin önerileri; 1-Paranın Aklanmasını Önlemede Ulusal Hukuk Sisteminin Geliştirilmesi, 2-Mali Sistemin Rolünün Güçlendirilmesi, 3-Uluslararası İşbirliğinin Güçlendirilmesi ana başlıkları altında toplanmıştır. Başka bir deyişle, Kara para'nın aklanmasının önlenmesi için ceza hukuku, banka hukuku ve uluslararası işbirliği alanlarında 40 önemli nokta önerilmiştir.

FATF tarafından getirilen önerilerin genel çerçevesi şöyle özetlenebilir;

-Her ülkenin, daha fazla gecikmeden, Viyana Sözleşmesi'ni tümüyle uygulama yolunda harekete geçmesi ve bunun için gerekli yasal düzenlemeleri yapması,

-Bankaların veya mali kuruluşların gizlilik yasalarının, Kara para aklanmasının önlenmesi amacıyla getirilen önerilerin uygulanmasını kısıtlamayacak ölçüde dikkate alınması,

-Etkin bir para aklanmasını önleme programı, para aklanmasının soruşturulması, yasal takibatı ve ortadan kaldırılması hususlarında mümkün olduğunca çok yönlü işbirliğinin yapılması ve karşılıklı hukuki desteğin verilmesi.

FATF, diğer uluslararası girişimlerden farklı olarak Kara para'nın aklanmasının önlenmesi konusundaki çalışmalarını gittikçe genişleyen - daha çok ülkeyi kapsamına alan - bir coğrafi alanda sürdürmektedir. Nitekim, FATF'ye üye olmayan ülkelerle de işbirliği yapılarak, bu ülkelerin FATF önerilerini uygulamaları

amaçlanmıştır. FATF'ye üye 26 ülke (Avustralya, Avusturya, Belçika, Kanada, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Hong Kong, İzlanda, İrlanda, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Portekiz, Singapur, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, Birleşik Krallık, ABD) Kara para'nın aklanmasını önlemeye yönelik FATF önerilerini uygulayıp uygulamadıkları yönünden FATF tarafından incelemeye alınmış ve inceleme neticesinde, ülkelerin Kara para'nın aklanmasını önlemeye yönelik tutumları hakkında rapor hazırlanmıştır.

20 Haziran 2003 tarihinde yapılan FATF Genel Kurul Toplantısında kara para aklanmadaki yeni teknik ve yöntemlerin kullanılması nedeniyle yeniden revize edilmiştir. Son FATF Genel Kurul toplantısının en önemli sonucu; kara paranın aklanmasının önlenmesine yönelik olarak revize edilmiş olan 40 tavsiyenin kabulü ve bu tavsiyelerin terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik sekiz özel tavsiye ile birleştirilmesi ile Rusya federasyonu ve güney Afrika'nın FATF üyeliğine kabulü olmuştur.[84]

F. Avrupa Toplulukları Konsey Direktifi

1991 yılına kadar Avrupa Birliği'nde (o zamanki adıyla Avrupa Topluluğu'nda) Kara para aklamayla mücadelede ortak eylem planı yoktu. Topluluğun bu direktifi benimsemesinde, geçilmek istenen tek pazarın büyük etkisi olmuştur. Çünkü topluluk üye ülkelerinin tamamını kapsayacak Kara para ile ilgili bir hukuksal düzenlemenin mevcut olmaması halinde üye ülkeler mali sistemlerini korumak bahanesiyle tek pazarın oluşumuna aykırı önlemler alma tehlikesi vardı.[85] Aklayıcıların aklama faaliyetlerini kolaylaştırmak için sermayenin serbest

[84] T.C İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2003 Raporu**, Ankara, 2004, s.201.
[85] Mavral, a.g.e., s.98

dolaşımından yararlanmaya çalışacakları gerçeğinden hareketle 10 Haziran 1991 tarihinde mali sistemin Kara para aklanması amacıyla kullanılmasının önlenmesine yönelik Avrupa Birliği Konsey Direktifi kabul edilmiştir. Söz konusu direktifle, üye ülkelere iç mevzuatlarında düzenleme yapmaları için 31 Aralık 1992 tarihine kadar izin verilmiştir.[86]

10 Haziran 1991 tarih ve 91/308/EEC sayılı "Mali Sistemin Kara para Aklama Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine İlişkin Konsey Direktifi'nin" amacı; sermaye akışını ve mali hizmetlerin sunulmasını sınırlamadan mali sistemin Kara para aklanmasında bir araç olarak kullanılmasını engellemektir.

91/308/EEC sayılı Direktif, suç kaynaklı para ve bunun mali sistemde güven ve doğruluk ilkelerine zarar verici etkileriyle mücadelede bir dönüm noktasıdır. Direktif, uyuşturucu kaçakçılığı ve genel olarak organize suçlara karşı yürütülen mücadelenin can alıcı bir parçası olan suç kaynaklı paranın mali sisteme girişinin engellenmesinde üye ülkelerin çabalarına bir temel oluşturmuştur.

G. 91/308/EEC SAYILI DİREKTİFİN KAPSAMI

Direktif toplam 18 maddeden oluşmaktadır.[87] Direktifin içeriği özetle şöyledir.

1. Maddede; kredi kurumları, mali kurum ve Kara para aklanması kavramlarını tanımlamaktadır. Buna göre kasıtlı olarak işlenen aşağıdaki fiiller "Kara para aklama" şeklinde tanımlanmıştır,

Bir malvarlığının öncül suçtan ya da bu tür suça iştirakten kaynaklandığını bilerek, bu malvarlığının yasadışı kaynağını gizlemek veya öncül suçun işlenmesine

---

[86] Başak , a.g.e., s.12

[87] bkz,http://www.gelirler.gov.tr/gelir2.nsf/c95ddacdfdde8c3d86256aa4002edbfb/672bfa19779b8a1086256abd0047892d?OpenDocument

karışan herhangi bir şahsın, eylemlerinin hukuki sonuçlarından kaçınmasına yardım etmek amacıyla malvarlığının değiştirilmesi ya da transfer edilmesi,

Malvarlığının, öncül suçtan ya da bu suça iştirakten kaynaklandığını bilerek, gerçek niteliğini, kaynağını, yerini, durumunu, hareketini, malvarlığına ilişkin hakları veya sahipliğini gizlemek,

Alındığı tarihte, bir malvarlığının öncül suçtan ya da bu suça iştirakten kaynaklandığını bilerek, iktisap edilmesi, zilyetliği veya kullanılması,

Yukarıdaki paragraflarda sözü edilen eylemlerden herhangi birinin işlenmesine iştirak, işlenmesi amacıyla teşekkül oluşturmak, teşebbüs, yardım ya da teşvik etmek, kolaylaştırmak ve yol göstermek.

Diğer taraftan tanımlamalar arasında yer alan kredi kurumları kastedilen ise yatırım firmaları, sigorta şirketleri, leasing ve factoring şirketleri, döviz büroları v.b bu Direktife tabidir. Bununla birlikte Direktif, Toplulukta yerleşik bulunan üçüncü ülke kredi ve mali kurumlarının şubelerini de kapsamaktadır. Ancak sadece mali sistem değil diğer mali olmayan kurum ve mesleklerin de Kara para aklanmasında araç olarak kullanıldığı gerçeğinden hareketle Direktifin 12. Maddesi ile üye ülkelerin Direktif hükümlerini özellikle aklama amacıyla kullanılması olası meslekleri ve kurumları da kapsayacak şekilde genişletmeleri öngörülmektedir.

2- Üye ülkeler Kara para aklanmasının suç olarak kabul edilmesini sağlamalıdırlar.

3- Kredi ve mali kurumlar - müşteri aynı zamanda bir kredi ya da mali kurum olmadığı sürece- müşterilerinin kimlik tespitlerini yapmakla yükümlüdürler.

4- Kredi ve mali kurumlar, müşteri ile iş ilişkileri bittikten sonra ilgili kimlik bilgilerinin bir kopyasını 5 yıl süre ile saklamalıdırlar.

5- Kredi ve mali kurumlar, Kara para aklanmasıyla mücadeleden sorumlu yetkililer ile tam olarak işbirliği içinde olmalıdırlar.

6- Kredi ve mali kurumlar müşterilerini haklarında bir araştırma yürütüldüğünden ya da yetkililere bilgi verildiğinden haberdar edemezler.

7- Yetkililere iyi niyetle yapılan bildirimler nedeniyle kredi ve mali kurumların hiçbir şekilde hukuki ve cezai sorumlulukları yoktur.

8- Kredi ve mali kurumlar Kara para aklanmasıyla ilgili işlemlerin önceden belirlenip engellenmesine yönelik olarak dahili kontrol ve haberleşme sistemleri oluşturmalıdırlar.

9- Üye ülkeler Kara para aklanmasının önlenmesi için daha katı kurallar benimsemeli veya uygulamaya devam etmelidirler.

10- 1 Ocak 1993'ten 1 yıl sonra gerektiğinde ve her üç yılda bir Komisyon bu Direktifin uygulanmasına ilişkin bir rapor hazırlayacaktır.

Kısacası Direktif, mali kurumlara (döviz büroları ve para transferiyle uğraşanlar da dahil) özellikle hesap açılması ve kiralık kasa hizmetleri sunulması, tek ya da birbirine bağlantılı işlemler sırasında söz konusu işlemlerin 15.000 Euro'yu aşması durumunda müşteri kimlik tespiti yapmak ve kayıtları saklama ile Kara para aklama ile mücadele programları oluşturmaları yükümlülüğü getirmektedir. En önemlisi gerektiğinde banka gizliliği kuralının askıya alınması ve herhangi bir Kara para aklama şüphesinin varlığı halinde bunun derhal yetkili birimlere bildirilmesi yükümlülüğü getirmesidir.

Direktifte Kara para tanımı belirlenirken viyana konvansiyonu çizgisi takip edilmiş, müsnet suç olarak sadece uyuşturucu kaçakçılığı ile sınırlı kalmıştır. Ayrıca

Basle ilkeleri ve FATF tarafından yayınlanan 40 tavsiye kararına atıfta bulunmaktadır.

Gerçekte bu Direktif AB üyesi olmayan ülkeler için de Kara para aklanmasına karşı önlem almalarında bir referans olmuştur. Topluluk hukukunun (acquis communautaire) önemli bir parçası olan AB Kara para aklamayla mücadele kuralları gerek Birliğe aday ülkeler ve gerekse bu alanda AB ile birlikte çalışan diğer ülkeler için standartlar ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan çoğu üye ülke mevzuatı gerek daha düşük para limiti ve gerekse mali kurumlar dışındaki diğer kurum ve meslek gruplarının yükümlüler arasında sayılması bakımından halen mevcut Direktifin gerekliliklerinin çok daha ötesinde hükümler kapsamaktadır.

Direktif, Kara para aklama literatürüne dört ilke kazandırmıştır.[88]

1. Müşterini tanı ilkesi
2. Kimlik tespiti
3. Kayıtların saklanması
4. Şüpheli işlemler

Müşterini tanı ilkesinden, finanssal kuruluşların müşteri profilini çizebilmeleri için müşterilerini tanımaları kastedilmektedir. Bu ilke, müşterinin kimliğinin ve yapacağı işlemlerin baştan belirlenmesi, risk taşıyan müşterilerin tespit edilmesi, şüpheli işlemlerin tespit edilip bildirilmesi, çalışanlara hizmet içi eğitim programları uygulanması, etkin bir iç denetim sisteminin kurulması, konusuna vakıf eleman çalıştırılması hususlarını içermektedir.

[88] Ayrıntılar için bkz. Kuntay Çelik, Selen Işıl Koçağra, Kadir Güler, a.g.e., s.152

Kimlik tespiti ilkesinde, belli bir miktarı aşan bütün işlemlerde, ayrıca müşterinin kendi adına hareket etmediği şüphe edildiği veya bunun böyle olmadığının bilindiği hallerde adına hareket edilen kişinin, genel bir uygulama olarak ta işlemlerin belli bir miktarı aşmasıyla kimlik tespitine makul ölçülerde gayret sarf edilmelidir.

Kayıtların saklanması ilkesi ile kredi ve finans kuruluşlarının kimliklerin örneklerini veya referanslarını beş yıl boyunca saklamaları istenmiştir.

Şüpheli işlemlerde ise kredi ve finans kuruluşlarının Kara para aklanması şüphesi uyandıran hareketlere dikkat etmeleri, personelin eğitimine özen göstermeleri ve denetim mekanizmalarının iyi kurulması gibi tavsiyelerde bulunulmaktadır.

Bu direktif 2001/97/EC sayılı direktif ile değiştirilmiştir.[89] 2001/97/EC sayılı direktifle kara para aklama tanımı şu şekilde yapılmıştır:

Kara para aklama, aşağıda sıralanan faaliyetleri bilerek ve isteyerek işleme fiilidir:

-Ceza gerektiren bir faaliyet veya bu tür bir faaliyete iştirak sonucu elde edildiği bilinen bir malvarlığının yasadışı kaynağını gizlemek veya bu türden bir faaliyete katılan bir kişinin bunun yasal sonuçlarından kaçınması için yardımcı olmak amacıyla bu malvarlığını transfer etmek veya başka bir mala dönüştürmek,

-Malvarlığının mülkiyetini, gerçek niteliğini, kaynağını, yerini, tasarruf hakkını, hareketini veya bu mal varlığına ilişkin hakları, bu mal varlığının ceza gerektiren bir faaliyet veya bu faaliyete yardımcı diğer bir faaliyet sonucu elde edildiğini bilerek saklamak veya gerçeğinden farklı göstermek,

[89] Official Journal, L 344/76, 28.12.2001

-Malvarlığının iktisabı sırasında onun ceza gerektiren bir faaliyet veya bu faaliyete yardımcı diğer bir faaliyet sonucu elde edildiğini bilerek mülkiyetini ya da zilyetliğini almak veya kullanmak,

-Yukarıdaki paragraflarda bahsedilen faaliyetlere ya da faaliyet girişimlerine katılmak, bu faaliyetleri kolaylaştırmak, teşvik etmek ve tavsiyede bulunmak.

Yine bu direktifle, daha önceki direktif kapsamı kara para tanımı müsnet suç olarak sadece uyuşturucu kaçakçılığı ile sınırlı kalmıştır. Dar olan bu müsnet suç kapsamı 2001/97/EC ile aşağıdaki şekilde genişletilmiştir:

Viyana Konvansiyonunun 3. maddesi (1) (a) alt paragrafında belirtilen tüm suçları, (yani uyuşturucu kaçakçılığı);

98/733/JHA sayılı ortak eylemin 1. maddesinde belirtilen suç örgütlerinin faaliyetleri;

Kaçakçılık- Avrupa Topluluklarının mali çıkarlarını korumaya ilişkin Konvansiyonun 1. maddesi (1) paragrafında yer alan ciddi kaçakçılık- ,

Yolsuzluk;

Üye Devletin ceza hukuku uyarınca, büyük miktarda gelir getirmesi nedeniyle şüphelenilen bir suç ve ağır hapis cezası gerektiren suçu kapsamaktadır.

Yine bu direktiften sonra Avrupa Birliğinde kara para aklamayla mücadele amacıyla aşağıdaki çalışmalar yapılmıştır:

2001/500/JHA sayılı Karapara Aklama, Kimlik Tespiti, İzleme, Dondurma, El Koyma ve Araçların ve Suç Gelirlerinin Müsaderesine İlişkin 26 Haziran 2001 tarihli Konsey Çerçeve Kararı.[90]

---

[90] Official Journal, L 182, 05.07.2000

2000/642/JHA numaralı Bilgi Değişimi ile İlgili Olarak Üye Devletlerin Mali İstihbarat Birimleri Arasında İşbirliğine Yönelik Düzenlemelere İlişkin 17 Ekim 2000 tarihli Konsey Kararı.[91]

1998/699/JHA numaralı Karapara Aklama, Kimlik Tespiti, İzleme, Dondurma, El Koyma ve Araçların ve Suç Gelirlerinin Müsaderesi ile İlgili Olarak Avrupa Birliği Anlaşmasının K.3 Maddesi Uyarınca Konseyce Kabul Edilen 23 Aralık 1998 tarihli Ortak Eylem Planı.[92]

[91] Official Journal, L 271, 24.10.2000
[92] Official Journal, L 333 , 09.12.1998

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARA PARA AKLANMANIN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ULUSAL DÜZENLEMELER

I. 4208 SAYILI YASADA YAPILAN KARA PARA TANIMI

Türkiye'de Kara para aklamanın önlenmesine yönelik 4208 sayılı kanun 19.11.1996 gün ve 22822 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.[93] Bu kanun ile kara paranın aklanması suçu, çeşitli boyutları ile ortaya konmuş ve kara para ile mücadelenin hukuksal sınırları belirlenmiştir. Bu kanunun 2. maddesine göre ;

> "1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanundaki fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen,
>
> 6136 Sayılı Ateşli, Silahlar ve Bıçaklar Hakkındaki Kanundaki fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen,
>
> 2238 Sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkındaki Kanundaki fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen,
>
> 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkındaki Kanundaki fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen,
>
> 213 Sayılı Vergi Usul Kanunun 344. Maddesinin 2 ve 3 Numaralı Bentlerindeki fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen,
>
> 765 Sayılı Türk Ceza Kanunundaki Devletin Şahsiyetine Karşı işlenen cürümlerden elde edilen,
>
> Yine 765 Sayılı Türk Ceza Kanunundaki 179, 192, 264, 316, 317, 318, 319, 322, 325, 332, 333, 335, 339, 341, 342, 345, 350, 403, 404, 406, 435, 436, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 504 ve 505. maddelerindeki fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen paralara Karapara denilmektedir."

[93] 4208 sayılı kanunun çıkış serüveni için bkz. Kuntay Çelik, Selen Işıl Koçağra, Kadir Güler, a.g.e., s. 15-19

Bir de bu maddelere 2.1.2003 tarih 4782 sayılı yasa[94] değişikliği ile 4208 sayılı Kanunda yer alan öncül suçlar arasında sayılmayan rüşvet, anılan kanunla yapılan ilave sonucunda öncül suç olarak eklenmiştir .[95]

Yani yukarıda Kara para'nın tanımında ifade ettiğimiz gibi Türkiye'de Kara para bu fiiller sonuçu elde edilen sadece para değil, 4208 sayılı kanunun 2. maddesinin (a) bendinde belirtildiği gibi para yerine geçen her türlü kıymetli evrak, mal, gelirler, bir para biriminden diğer para birimine çevrilmesi de dahil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değer Kara para olarak adlandırılmaktadır.

Kara para aklanması ise yukarıda saydığımız kanun maddelerindeki suçlar[96] (yani müsnet suç) işlenmeli ve bu suçlar sonucu yukarı da belirttiğimiz şekilde bir Kara para elde edilmesi gerekir, 4208 sayılı kanuna göre bu Kara para'yı elde edenlerce meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, kullanılması, kaynak veya niteliğinin değiştirilmesi, zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekata tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, veya başkalarınca iktisap edilmesi, bulundurulması, kullanılması, kaynak ya da niteliğinin değiştirilmesi, zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekata tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, elde edildiği bilinen Kara para'nın yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla başkaları tarafından kaynağının veya yerinin değiştirilmesi, transfer yoluyla aklanması ve tespitini engellemeye yönelik fiiller Kara para aklamadır.

---

[94] Kanun için bkz. http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4782.html. Kanunun adı Uluslararası ticari işlemlerde yabancı kamu görevlilerine rüşvet verilmesinin önlenmesi için bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanundur. Bu kanunun açıklaması ile ilgili ayrıntılara ileride değinilecektir.

[95] Ülker Mavral, "Karapara Kayıt Dışı Ekonomi ve Globalleşme İlişkisi", **Vergi Sorunları Dergisi**, Eylül 2003, s.149

[96] Müsnet Suç Yerine Kaynak Suç, Öncül Suç, Temel Suç terimleri de kullanılmaktadır.

Burada görüldüğü gibi Kara para aklama, Kara para aklama tekniklerinde bahsettiğimiz gibi yüzlerce işlemden meydana gelebileceği gibi bu Kara para'nın elde edenlerce veya üçüncü kişilerce bir lokantada yemek yedikten sonra lokantacıya ücretini ödemek suretiyle kullanılması da Kara para aklama olmaktadır.

Kara paranın aklanması suçu açısından, kara paranın değerlendirilmesi, kullanılması, kaynak veya niteliğinin, zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması gibi maddede sınırlı sayılı olarak gösterilmiş fiillerin işlenmesi ile maddi unsur gerçekleşir.[97] Buna göre aklama suçu ancak Kanunda sınırlı sayıda olarak sayılan fiillerin işlenmesiyle gerçekleşebileceğinden bağlı hareketli suçlardan kabul edilecektir. Ayrıca kanunda yazılı eylemlerden başka türlü eylemlerle oluşabilecek sonuçlar kara para aklama suçu kapsamında değerlendirilemeyecektir.

Kara para'nın mevcudiyeti onu aklama suçu değildir. Onun elde ediliş biçimi zaten diğer yasalarla yasaklanmış ve suç sayılmıştır. Yukarıda örnekte anlattığımız gibi kişi 4208 sayılı kanunun 2.maddesinde sayılan fiilleri işleyen kişiler bu fiilleri neticesinde bir gelir elde ettikleri zaman bir gelir elde etmelerine gerek olmadan direk bu fiilleri işleyenler cezalandırılmaktadır. Bu noktada 4208 sayılı kanunun farkı bu suçları işleyenler başka amaçlarla işlendiği zaman zaten normal olarak cezalandırılmaktadır, oysa 4208 sayılı kanun para veya menfaat sağlama amacıyla bu suçların işlenmesinin önüne geçilme isteği bulunmaktadır. Özellikle uyuşturucu ve silah kaçakçılığı başta olmak üzere terörizm, adam kaçırma, şantaj, çocuk ve kadın ticareti gibi fiilleri genelde örgüt oluşturarak işleyenler, bundan yüksek kazanç elde etmektedirler. Bu şekilde işlenen suçların önlenebilmesi, bu fiillerin faillerini

[97] İpek, a.g.e., s.87

cezalandırmanın yanı sıra, bu tür eylemleri cazip hale getiren suçun doğurduğu kazanca el konulması amacı güdülmektedir.[98]

4208 sayılı yasanın 2/a maddesi kapsamına aldığı Kara para'nın mevcudiyetini değil, aynı maddenin (b) bendinde onu elde edenlerce meşruiyet kazandırılmasını (aklanmasını) suç saymıştır.[99]

Kara para aklama suçunu işleyenlere 2 yıldan 5 yıla kadar hapis, aklanan paranın bir katı kadar da ağır para cezası verilmektedir. Ayrıca Kara para kapsamındaki mal ve değerler nemalarıyla birlikte müsadere edilmektedir. Eğer Kara para kapsamındaki mal ve değerler ele geçirilemez ise bunlara tekabül eden mal varlığına el koyulacaktır.

4208 sayılı kanunun 7. maddesindeki müsaderenin T.C.K'nun 36. maddesindeki müsadereden şu farkları vardır. T.C.K göre müsadere yapılabilmesi için "... fiilin irtikabından husule gelen bir eşyanın" bulunması gerekir, yani bir eşya bulunmalı, eşya suçta kullanılmalı, suçta kullanılmak üzere hazırlanmalı veya suçun işlenmesi sonucunda oluşmalıdır. 4208 sayılı kanunda fiilden elde edilen değerin bulunmaması halinde buna tekabül eden, bir başka deyişle suçun sonucu olmayan fakat faile ait olan mallarda müsadere edilebilmektedir. 4208 sayılı Kanun bu haliyle değere dayalı müsadere mekanizmasını benimsemiştir. T.C.K'ndan farklı olarak Suçtan husule gelmeyen, suçta kullanılmayan, suçta kullanılmak üzere hazırlanmayan eşya 4208 sayılı kanuna göre müsadere edilebilmektedir. Kara para kapsamındaki mal ve değerlere tekabül eden eşyanın değeri, kendisine ulaşılamayan

---

[98] a.g.e., s.76
[99] Ergin Ergül, ***Karaparanın Aklanması ve Suçları***, s.103

kara parayla eş tutulmuştur. Böylece müsaderenin etkisi kara para aklama suçuna özel olarak artırılmıştır.[100]

Ülke genelinde şüpheli bildirimleri incelemek, suç tespit ettiğinde Cumhuriyet Savcılıklarına başvurmak, Kara para'nın aklanması ile mücadelede uluslararası işbirliğinde bulunmak ile görevli olarak Maliye Bakanı'na bağlı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) kurulmuştur. Bu birimin talebi üzerine gerekli Kara para araştırmasını; Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları, Bankalar Yeminli Murakıpları, Gelirler Kontrolörleri, Hazine Kontrolörleri ve Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanları yerine getirmektedir.

Kurul tarafından hazırlanan, 4208 sayılı Kanunun uygulanmasını gösteren ve şüpheli işlem bildirimlerini düzenleyen yönetmelik de, 1997 yılında yürürlüğe girmiştir. [101]

Tüm mali kuruluşlar için bilgi ve belge verme yükümlülüğü getirilmiş, ayrıca araştırmalar sırasında edinilecek bilgilerin açıklanması yasağı getirilmiştir. Kara para'nın aklanması suçunun varlığını gösteren somut belirtilerin varlığı halinde, hakim tarafından şüpheli veya sanıkların malvarlıklarının dondurulabilmesine ilişkin bir düzenleme yapılmıştır. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, bu kararı, 24 saat içinde hakime onaylatmak kaydıyla Cumhuriyet Savcısı da verebilmektedir.

---

[100] Masak, **Türk Hukuk Mevzuatında Müsadere ve Tedbirin Kapsamı ve 4208 Sayılı Kanun Açısından Değerlendirilmesi**, Masak Yayın No:5, Ankara, 2000

[101] Yönetmelik için bkz. http://www.hukukcu.com/bilimsel/genelkanunlar/karapara.html, Erişim tarihi: 02.02.2004

II. KARA PARA TANIMINDA YER ALAN VE SUÇ SAYILAN FİİLLER

4208 sayılı kanunun yaptığı kara para tanımı incelenirken müsnet suçların sadece isimleri belirtilmişti, burada ise bu suçlar üzerinde ayrıntılı olarak durulacaktır.

I. 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men Ve Takibine Dair Kanunun Suç Saydığı Fiiller

Söz konusu kanunun 1. maddesinde, kaçakçılık suçu sayılan fiiller belirlenmiştir. Buna göre;

> "Aşağıda yazılan fiiller kaçakçılıktır.
>
> A- Herhangi bir maddeyi veya eşyayı gümrük muamelesine tabi olmaksızın Türkiye'ye ithal veya ithale teşebbüs etmek,
>
> B- Türkiye'ye ithali veya Türkiye'den ihracı memnu olan herhangi bir madde veya eşyayı ithal veya ihraç veya bunlara teşebbüs eylemek,
>
> A, B fıkralarında yazılı kaçak eşyayı memleket dahilinde bir yerden diğer yere bilerek nakletmek veya satın almak, satmak, aklamak veya satılığa arz etmek veyahut alınıp satılmasına delalet eylemek;
>
> C- Devlet tekeli altında bulunan maddeleri mezun veya salahiyetli olmaksızın,
>
> 1-Türkiye' ye ithal etmek veya ithale teşebbüs etmek,
>
> 2-Memleket içinde bir yerden diğer yere sevk veya nakletmek,
>
> 3-Saklamak
>
> 4-Satılığa çıkarmak veya satmak,
>
> 5-Bilerek kabul etmek, satın almak, istimal veya istihlak etmek,
>
> Türkiye dahilinde imal etmek veya hariçten alet veya edevat ithal eylemek veya ithale teşebbüs etmek veya bu alet ve edevatı dahilde imal etmek veya istimal etmek veya hifz etmek veyahut failin ne maksatla kullanılacağı bilerek tedarik eylemek
>
> D- Hususi kanunlar mucibince muayyen işler için resimden muaf olarak veya az resimle ithal olunan veya hükümetçe verilen resme veya inhisara tabi maddeleri,

Tahsis edildikleri yerlerden başka doğru kullanmak veya satmak, bilerek satın almak,

E- Kanuni hakkı olmaksızın veya hakkından fazla olarak almak veya bu hususta beyanname doldurmak veya tasdik ettirmek veya etmek.

II. 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanunun Suç Saydığı Fiiller

6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanunun 1. maddesinde; "Ateşli silahlarla mermilerinin ve bıçaklarla salt saldırı ve savunmada kullanılmak üzere özel olarak yapılmış bulunan diğer aletlerin memlekete sokulması, yapılması, satın alınması, satılması, taşınması veya bulundurulması bu kanun hükümlerine tabidir." denilmiştir. Kanunun 2. maddesinde ise " … ateşli silahlarla mermilerinin ve bıçaklarla salt saldırı ve savunmada kullanılmak üzere özel olarak yapılmış bulunan sair suç aletlerin memlekete sokulması yasaktır." hükmü yer almıştır. Kanunun 3. maddesinde, memleket içinde ateşli silahlarla mermilerinin yapılması hususunun ilgili kanunlarda düzenlendiği belirtilirken 4. maddesinde " ülke içinde kama, hançer, saldırma, şişli baston, sustalı çakı, pala, kılıç, kasatura, süngü, sivri uçlu ve oluklu bıçaklar, topuz, topuzlu kamçı, boğma teli veya zinciri, muşta ile salt saldırı ve savunmada kullanılmak üzere özel nitelikteki benzeri aletlerin yapımı yasaktır." denilmektedir. Söz konusu kanunun 2. ve 4. maddesinde belirlenen yasak fiillerin yapılması ile elde edilen para vb. değerler 4208 sayılı kanunda karapara olarak değerlendirilmektedir.

III. 2238 Sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanunun Suç Saydığı Fiiller

Söz konusu kanunun 1. maddesinde; "Tedavi, teşhis ve bilimsel amaçlarla organ ve doku alınması, saklanması, aşılanması ve nakli bu kanun hükümlerine

tabidir.” denilmiş ve kanunun 3. maddesinde ise “bir bedel veya başkaca çıkar karşılığı organ ve doku alınması ve satılmasının yasak olacağı” belirtilmiştir.

IV. 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunun Suç Saydığı Fiiller

2863 sayılı kanunun 4. maddesinde; “Taşınır ve taşınmaz kültür tabiat varlıklarını bulanlar, malik oldukları veya kullandıkları arazinin içinde kültür ve tabiat varlığı bulunduğunu bilenler veya yeni haberdar olan malik ve zilyedler, bunu en geç üç gün içinde, en yakın müze müdürlüğüne veya köyde muhtara veya diğer yerlerde mülki idare amirlerine bildirmeye mecburdurlar” denilmiştir. Aynı kanunun 6. maddesinde ise, “korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları” tanımlanmaktadır. 32. maddesinde kültür ve tabiat varlıklarını yurt dışına çıkarmak yasaklanırken, 34. maddesinde ören yerleri ve müzelerdeki taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarından kopya çıkarılması için izin alınmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Kanunun 35. maddesinde de, taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlılarının meydana çıkarılması amacıyla yapılacak araştırma, sondaj ve kazı için ilgili makamlardan izin alınmasının zorunlu olduğu hükme bağlanmıştır. Bu kanunda belirtilen yasakların ihlali ve zorunlulukların yerine getirilmemesi fiilleri suç olarak kabul edilecektir.

V. 213 Sayılı Vergi Usul Kanunun 344. Maddesinin 2 ve 3 Numaralı Bendlerinde Suç Sayılan Fiiller

Adı geçen kanunun 344. maddesinin 2. bendinde; “sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı vesikalar tanzim etmek veya bunları bilerek kullanmak”, 3. bendinde ise vesikaları tahrif etmek, asıllarına uygun olmayan vesika ve suretler tanzim etmek veya tahrip edilmiş vesikalarla asıllarına uygun olmayarak tanzim

edilmiş vesika ve suretleri bilerek kullanmak, vergi kaçakçılığı suçu olarak tarif edilmiştir.

4208 sayılı Kanunun Müsnet Suç Olarak Kapsamına Alınan 765 sayılı Türk ceza kanunundaki Devletin şahsiyetine karşı işlenen cürümler ve aynı kanunun 179, 192, 264, 316, 317, 318, 319, 322, 325, 332, 333, 339, 341, 342, 345, 350, 403, 404, 406, 435, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 504 ve 506. maddelerindeki suç sayılan fiiller;

765 sayılı Türk Ceza Kanununun devletin ulusal şahsiyetine karşı cürümler başlıklı faslının;

125. maddesinde; vatan hainliği; devletin ülkesine ve egemenliğine karşı suçlar;

126. maddesinde; vatandaşın devlete karşı silah kullanması veya harbe katılması;

127. maddesinde; devlete karşı harbe veya düşmanca hareketlere tahrik, yabancı devlet müdahalesine çalışma, milli menfaatlere karşı hareketler, propaganda suçu;

128. maddesinde; asker toplama, yabancı devlete düşmanca hareketler Türkiye'yi harp tehlikesine koyma;

129. maddesinde; düşman askeri hareketlerine yardım, düşmanla ticaret;

130. maddesinde; harp zamanında taahhüdü yerine getirmeme, taahhüde hile karıştırmak;

131. maddesinde; askeri tesisleri tahrip;

132. maddesinde; devlet güvenliğine, siyasi menfaatlerine ilişkin belgeleri yok etme veya bozma, devletin güvenliğine ilişkin bilgileri elde etme;

133. maddesinde; askeri veya siyasi casusluk;

134. maddesinde; taksirle işlenen casusluk;

135. maddesinde; gizli askeri bölgelere girme, devlet güvenliği ile ilgili belgeleri bulundurma;

136. maddesinde; devlet sırlarını ifşa;

137. maddesinde; yayılması yasaklanan haberleri ifşa;

138. maddesinde; devlet sırlarından yararlanma, devlet hizmetine sadakatsizlik;

139. maddesinde; harp zamanında devlet buyruklarına uymama;

143. maddesinde; milletler arası dernekleri izinsiz kurma, böyle bir derneğe izinsiz girme;

144. maddesinde; vatana manevi hıyanet, düşman devletten nişan veya aylık alma;

145. maddesinde; milli bayrağa veya milli alametlere saldırı eylemlerinin devletin şahsiyetine karşı işlenmiş cürümler olduğu hükme bağlanmıştır.

Yine aynı kanunun;

179. maddesinde; kişi hürriyetinden mahrumiyet;

192. maddesinde; tehdit ile menfaat temini;

264. maddesinde; yıkıcı, öldürücü aletler veya ateşli ecza kaçakçılığı ve ticareti;

316. maddesinde; paralarda kalpazanlık;

317. maddesinde; para değerini indirerek tağyir;

318. maddesinde; taklit parayı tedavüle çıkartma;

319. maddesinde; cezayı arttıran haller;

322. maddesinde; kıymetli damgalar;

325. maddesinde; kamu taşıma biletlerinde kalpazanlık;

332. maddesinde; devlet mührünü taklit veya kullanma;

333. maddesinde; resmi mühür ve aletleri taklit ve kullanma;

335. maddesinde; taklit izleri kapsayan şeyin satılması;

339. maddesinde; resmi belgede sahtecilik;

341. maddesinde; resmi belgenin suretiyle sahtecilik;

342. maddesinde; memur olmayan kimsenin resmi belgede sahteciliği;

345. maddesinde; hususi belgede sahtecilik;

350. maddesinde; meşruiyet belgelerinde sahtecilik;

403. maddesinde; uyuşturucu madde ticareti;

404. maddesinde; uyuşturucu madde kullanma, kullanılmasını kolaylaştırma;

406. maddesinde;cezayı arttıran özel haller;

435. maddesinde; fuhşa teşvik;

436. maddesinde; kadın ticareti, erkeğe kadın tedariki;

495. maddesinde; yağma;

496. maddesinde; senedin yağması;

497. maddesinde; cezayı arttıran haller;

498. maddesinde; korkutarak faydalanma;

500. maddesinde;adam kaldırmada haberleşme nakli;

504. maddesinde; mevsuf dolandırıcılık;

506. maddesinde; hileli iflas, ile ilgili suçların kapsamına ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

VI. Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi İçin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 4782 sayılı Kanun

Anılan kanunun 5. maddesi ile 13.11.1996 tarihli ve 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 2 nci maddesinin (a) bendinin (6) numaralı alt bendine, "192," numarasından sonra gelmek üzere "211 ila 220," ibaresi eklenmiştir.

Türk Ceza Kanununun 211. maddesi şu şekildedir:

> - (Değişik: 21/11/1990 - 3679/10 md.)
>
> Ceza Kanununun tatbikinde memur sayılanların, kanunen veya nizamen yapmaya veya yapmamaya mecbur oldukları şeyi yapmak veya yapmamak için aldıkları veya başkalarına aldırdıkları para, hediye ve her ne nam altında olursa olsun sağladıkları diğer menfaatler ile bu maksatla alıp sattıkları veya ihale eyledikleri taşınır ve taşınmaz malların gerçek değeri ile verilip alınan bedel arasındaki fahiş fark rüşvet sayılır.

Bu Kanundaki memur tanımı dışında kalsalar dahi, özel kanunlarında belirli hallerde devlet memuru sayıldıkları açıklananlar ile bazı yükümlülük ve sorumlulukları bakımından devlet memurları gibi cezalandırılacakları belirtilenlerin yukarıdaki fıkrada gösterilen şekilde sağladıkları her türlü menfaat de rüşvet sayılır. (Ek FIKRA:2/1/2003 -4782/2 md)

Yabancı bir ülkede seçilmiş veya atanmış olan, yasama veya idarî veya adlî bir görevi yürüten kamu kurum veya kuruluşlarının memur veya görevlilerine veya aynı ülkede uluslararası nitelikte görevleri yerine getirenlere, uluslararası ticari işlemler nedeniyle, bir işin yapılması veya yapılmaması veya haksız bir menfaatin elde edilmesi veya muhafazası amacıyla, doğrudan veya dolaylı olarak birinci fıkranın öngördüğü menfaatlerin teklif veya vaat edilmesi veya verilmesi de rüşvet sayılır.

Türk Ceza Kanununun 220. maddesi ise şu şekildedir.

> Bu Fasılda yer alan rüşvet verme suçları, tüzel kişilerin yetkili temsilcileri tarafından işlendiğinde, bunlar cezalandırılmakla beraber tüzel kişi hakkında da suçla elde edilen menfaatin iki katından üç katına kadar ağır para cezasına hükm olunur.

VII. Mali Suçları Araştırma Kurulunun Görev ve Yetkileri

4208 sayılı kanun ile oluşturulan Mali Suçları Araştırma Kurulunun görev ve yetkileri adı geçen kanunun 3. maddesinde 11 bent halinde sayılmıştır. Doğrudan Maliye Bakanlığına bağlı olarak çalışan kurulun görev ve yetkileri şunlardır;

1- Kara para aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak, bu konuda alınması gereken önlemleri almak,

2- Kara para ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla görüş ve bilgi alışverişinde bulunmak, inceleme ve araştırmalar yapmak,

3- Kara para aklanmasına ilişkin işlemlerle ilgili her türlü bilgi ve belgeyi kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden istemek,

4- Cumhuriyet Savcıları ve Cumhuriyet Savcıları adına zabıta makamlarınca intikal ettirilen konuları incelemek ve bu makamların kara paranın aklanması suçunun tespitine ilişkin taleplerini yerine getirmek,

5- Kara paranın aklanmasına ilişkin suçun işlenip işlenmediği konusunda ön inceleme yapmak ve suçun işlendiğine dair ciddi emarelerin varlığı halinde zabıta makamları ile işbirliği yaparak, bu kanuna ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununu zapt ve aramaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılmasını istemek,

6- Ön incelemeye ilişkin işlemler hakkında Cumhuriyet Savcılığına bilgi vermek,

7- Araştırma ve incelemeler sırasında kara paranın aklanmasına dair ciddi bulgu ve emarelerin varlığının tespiti halinde, ilgilinin hak ve alacaklarına el konulması için durumu Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirmek,

8- Kara para aklanması suçunun işlendiğine dair bilgi ve belgeleri Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirmek,

9- Kara para aklanması suçlarının tespit ve önlenmesi için alınacak tedbirlerle, bankalara ve diğer mali kurumlara ve ilgili gerçek ve tüzel kişilere müşterilerinin kimliğini tespit zorunluluğu getirilmesi hususlarında Bakanlar Kurulunca karar alınmak üzere teklifte bulunmak ve yapılan işlemler hakkında Hazine Müsteşarlığına bilgi vermek,

10- Kara para aklanması suçlarına ilişkin istatistik ve diğer bilgileri toplamak, değerlendirmek ve bu bilgileri Türkiye'nin taraf olduğu ikili ve çok taraflı anlaşmalar çerçevesinde ilgili taraf ve mercilere bildirmek,

11- Başkanlığın çalışma esas ve usulleri ile kimlik tespiti ve kara para aklanması suçunun tespiti ve önlenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararlarının uygulanması hususunda ve bu kanunun uygulanmasına dair hususlarda gerekli düzenlemeleri yapmaktır.

VIII. Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığının, Kara para Aklama Suçunu Araştırması ve İncelenmesi

Başkanlık, kara para aklanması suçunun araştırılması ve incelenmesi görevlerini Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları, Gelirler Kontrolörleri, Bankalar Yeminli Murakıpları, Hazine Kontrolörleri ve Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanları vasıtası ile yerine getirir.

Adı geçen görevliler, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanının talebi üzerine ilgili birim amirin teklifi ve bağlı veya ilgili bulundukları bakanın onayı ile belirlenerek görevlendirirler.

IX. Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunun Yapısı, Görev ve Yetkileri

Koordinasyon Kurulu; Maliye Müsteşarının Başkanlığında, Maliye Teftiş Kurulu, Maliye Hesap Uzmanları Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Hazine Müsteşarlığı, Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu, Hazine Kontrolörleri Kurulu Ve Sermaye Piyasası Kurulu Başkanları ile Gelirler Genel Müdürü, Banka Ve Kambiyo Genel Müdürü, Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Ortadoğu, Afrika ve Uluslararası Siyasi Kuruluşlar Genel Müdürü ve İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanından meydana gelir.

Koordinasyon Kuruluna gerektiğinde, Baş hukuk Müşaviri ve Muhakemat Genel Müdürü, Gümrük Müsteşarlığı Teftiş Kurulu Başkanı, İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık, İstihbarat, Harekat ve Bilgi Toplama Dairesi Başkanı ile Başbakanlık, Sağlık Bakanlığı ve T.C. Merkez Bankasından en az genel müdür düzeyinde birer

temsilci üye sıfatıyla katılmak üzere davet olunabilmekte kurul, gerek duyduğunda diğer kamu kurum ve kuruluşlarından da temsilci çağırabilmektedir.

Koordinasyon Kurulu Kara para aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalarda Mali Suçları Araştırma Kurulunun yürüteceği faaliyetleri, ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte koordine etmek, uygulamaya ilişkin politikaları tespit etmek, mevzuat düzenleme ve tekliflerini değerlendirmekle görevlidir.

X. Kara para Aklama Suçunda Uygulanan Cezalar

4208 sayılı kanunun 7. maddesinde, kara para aklama suçuna verilen cezalar ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Madde hükmünün değerlendirilmesinden anlaşılacağı üzere kara para aklama suçuna getirilen cezalar üç kategoriden oluşmaktadır. Bunlar;

a) Hapis cezası,

b) Para cezası,

c) Nemaları da dahil olmak üzere kara para kapsamındaki mal ve değerler ile bunların ele geçirilmemesi halinde bunlara tekabül eden mal varlığının müsadere cezası.

Kara para, terör suçlarından veya Türkiye'ye ithali veya Türkiye'den ihracı kanunla yasaklanmış herhangi bir madde veya eşya kaçakçılığından elde edilmiş veya suç yukarıda belirtilen terör suçlarına kaynak sağlamak amacıyla işlenmiş ise birinci fıkra hükmüne göre faile verilecek hapis cezasının dört seneden az olamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Suçun;

a) Kara paranın aklanması maksadıyla teşekkül vücuda getirenler ile idare edenler veya teşekküle mensup olanlar tarafından,

b) Görevi sebebiyle memur veya kamu görevlileri ile 3182 Sayılı Bankalar Kanununa, 7397 Sayılı Sigorta Murakabe Kanununa, 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanununa, 1567 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanuna, 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanununa, Ödünç Para Verme İşleri İle Özel Finans Kurumlarının Kurulması, Faaliyetleri Ve Tasfiyelerine İlişkin Esas Ve Usulleri düzenleyen mevzuata göre faaliyet gösteren kurumlarda çalışanlar tarafından,

c) Şiddet veya tehditle veya silah kullanarak

işlenmesi halinde ise hükm olunacak cezalar, ayrıca bir misli artırılacaktır.

Öte yandan bu suçların tüzel kişilik bünyesinde işlenmesi halinde, üçüncü fıkranın (a) bendi hükmünün uygulamadığı durumlarda, fiili gerçekleştiren yöneticiler hakkında da aynı cezalara hükmolunmakla birlikte, tüzel kişilerde beş yüz milyon liradan beş milyar liraya kadar para cezası ile cezalandırılacaklardır.

Kara para aklama suçunun, usul ve füruu veya karı-koca veya kardeşlerinden biri tarafından kara paranın kaynaklandığı suçları gizlemek amacıyla işlenmesi halinde ise bu ceza, yarısından üçte ikisine kadar indirilerek uygulanacaktır.

XI. Kara para Aklama Suçunda Yetkili Mahkeme ve Zamanaşımı Süresi

Kara paranın elde edildiği yer ile aklandığı yer, aynı olabileceği gibi farklı yer de olabilir. Bu konuda doğabilecek karışıklıları önlemek için kara paranın aklanması suçuna ilişkin taleplerin Meşhut Muhakeme Usulleri Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde, kara paranın bulunduğu yer mahkemesince karara bağlanacağı hüküm altına alınmıştır.

Yabancı ülkelerin 3005 sayılı kanunun 7. maddesine uygun müsadere talepleri ve kara paranın kontrollü teslimatı hakkında karar vermeye ise Ankara Sulh Ceza Mahkemesi yetkilidir. Ancak müsadere talebi için talebin, Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu anlaşmalara uygun şekilde yapılması gerekmektedir.

4208 Sayılı Kanunun 8. maddesinde ise kara para aklama suçlarının kovuşturulmasında zamanaşımı süresinin on yıl olacağı ve zamanaşımı süresinin dava açılması ile kesileceği hüküm altına alınmıştır.

XII. 4208 Kanuna Göre Yolcuların Yurda Giriş ve Çıkışta Yapacakları Bildirim Yükümlülüğündeki Düzenlemeler

Global dünyada ülkeler arası yolcuların giriş ve çıkışları belirli yasal düzenlemeler çerçevesinde yapılmakta, giriş ve çıkışlarda bazı yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekmektedir.

2 Temmuz 1997 tarihinde yürürlüğe giren Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 9. maddesinde; yolcuların beraberlerinde yut dışından getirdikleri ve yurt dışına çıkaracakları Türk Lirası, döviz veya bunlarla ödemeyi sağlayan belgelerin toplam tutarlarının beş milyar Türk Lirasını aşması halinde, bunların girişte ve çıkışta gümrük idaresine bildiriminin zorunlu olacağı, Gümrük İdareleri tarafından toplanan bu bilgilerin en geç ertesi ayın 15. günü akşamına kadar Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına bildirileceği ve bu maddedeki bildirim mecburiyetinin Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki 32 sayılı Kararla Getirilen bildirim mecburiyetini ortadan kaldırmayacağı hüküm altına alınmış bulunmaktaydı.

Ancak söz konusu yönetmelikte değişiklik yapan ve 31 Aralık 1997 tarihinde yürürlüğe giren yönetmelik değişikliği ile; anılan madde hükmü; yolcuların

beraberlerinde yurt dışından getirdikleri veya yurt dışına çıkardıkları altın, Türk Lirası, Döviz ve bunlarla ödemeyi sağlayan belgelere ilişkin ilgili mevzuata aykırı tespitlerin, gümrük idaresince Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına bildirileceği şeklinde değiştirilmiş ve yolcuların beraberlerinde yurt dışından getirdikleri veya yurt dışına çıkaracakları beş milyar TL'sını aşan değerlerin gümrük idarelerine bildirim zorunluluğu ortadan kaldırılmıştır.

Bu bağlamda, yolcuların yurda giriş ve çıkışlarda yapacakları bildirimlerle ilgili olarak Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu ve bu kanun ile ilgili olarak çıkartılan 32 Sayılı Karara, Gümrük Kanununa ve konuyla ilgili olarak yürürlükte bulunan diğer kanunlara aykırı tespitler gümrük idaresince en geç ertesi ayın 15. günü akşamına kadar Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına bildirmek zorundadır.

Örneğin Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanun ile ilgili olarak çıkarılan 32 Sayılı Karanın; 3. maddesinin "ii" fıkrasına göre yolcuların en çok 5000 ABD doları karşılığı Türk parasını, 4. maddenin "f" fıkrasına göre ise, 500 ABD doları veya eşitine kadar efektifi beraberinde yurt dışına çıkarabilecekleri, keza aynı kanunun 7. maddesinin "c" fıkrasına göre de yolcuların beraberlerinde kendilerine ait değeri 15000 ABD dolarını aşmayan ve ticari amaç taşımayan ziynet eşyası niteliğindeki kıymetli madenlerden ve taşlardan yapılmış eşyayı yurda getirebilecekleri ve yurt dışına çıkarabilecekleri daha fazla değerdeki ziynet eşyalarının yurt dışına çıkarılması, girişte beyan edilmiş olmasına veya Türkiye'de satın alındığının tevsikine bağlı olacağı, hüküm altına alınmıştır.

Bu düzenleme çerçevesinde, Türk uyruklu bir şahsın beraberinde 6000 ABD doları ile 20000 ABD doları değerinde ticari olmayan ziynet eşyası ile yurt dışına

çıkması ve bu ziynet eşyasının yurda girişte beyan edilmemiş olması veya Türkiye'den alındığının tevsik edilmemiş olması, 32 sayılı karar aykırılık oluşturacak ve gümrük idaresince bu hususun tespit edilmesi halinde konunun ertesi ayın 15. günü akşamına kadar Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına bildirilmesi gerekecektir.

XIII. Kara para Aklama İle Mücadelede Bilgi ve Belge Verme Yükümlülüğü, Müeyyidesi ve Cezası

4208 sayılı kanunun 5. maddesi ile 2 Temmuz 1997 tarihinde yürürlüğe giren yönetmeliğin 7. maddesinde, bilgi ve belge verme yükümlülüğü düzenlenmiştir. Buna göre;

Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler Başkanlık ile Kanunun 3. maddesinde belirtilen diğer yetkililerce istenilecek her türlü bilgi ve belgeyi vermek ve gerekli kolaylığı sağlamakla yükümlüdürler. Yetkililerce, kendilerinden bilgi istenen kişilerin, savunma hakkına ilişkin hükümler hariç olmak üzere, özel kanunlarda yer alan hükümleri ileri sürerek bilgi ve belgeleri vermekten imtina edemeyecekleri hususu da madde hükümleri arasında sayılmıştır.

Söz konusu düzenleme, güven ve gizlilik prensibinin son derece önemli olduğu başta bankacılık olmak üzere finans sektöründe tereddüt yaratabilecek düzeydedir. Örneğin; sıfat ve görevleri dolayısı ile öğrendikleri, bankaya ya da müşterilere ait sırları bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayan banka mensupları ile diğer görevlilerin cezalandırılacağını içeren 3182 sayılı bankalar kanunun "Sırların Saklanması" başlıklı 83. maddesi göz önüne alındığında, konuya ilişkin bilgilerin verilmesinde tereddütlerin oluşması muhtemeldir.

Ancak, yukarıda denildiği gibi 4208 sayılı kanunun "yetkililerce, ... özel kanunlarda yer alan hükümlerin ileri sürülerek bilgi ve belge vermekten imtina edilemeyeceği" hükmü dikkate alındığında herhangi bir tereddüdün oluşmaması gerekmektedir.

Kanunun 12. maddesinin 2. fıkrasına göre de; yetkililerce istenilen bilgi ve belgeleri vermeyenler, belirlenen esaslar çerçevesinde kimlik tespiti yapmayanlar, kimlik tespitine ilişkin belgeleri beş yıl süreyle saklamayanlar, kara para aklanması suçunun tespiti ve önlenmesine ilişkin olarak çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararları ile bunların uygulanmasına dair tebliğlere aykırı davrananların, 6 aydan 1 seneye kadar hapis ve 12 milyon liradan 120 liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılacakları, hüküm altına alınmıştır.

XIV. 4208 Sayılı Kanunda Sır Saklama Yükümlülüğü ve Cezası

Kanunun 6. maddesinde belirtildiği gibi; Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanı, Başkan Yardımcıları, Mali Suçları Araştırma Uzmanları ve Uzman Yardımcıları ve Kurul Hizmetinde Çalışan Görevliler, Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu Başkan ve Üyeleri bu kanun hükümleri uyarınca yetki kullanan diğer kamu görevlileri; bilgilerine ve ihtisaslarına başvurulan gerçek ve tüzel kişiler, bilirkişilik görevi ifa edenler; görevleri dolayısıyla kişilerin ve bu kişilerle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine ilişkin olarak öğrendikleri sırları veya gizli kalması lazım gelen diğer hususları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamazlar.

Alınan yükümlülüklere aykırı davranış halinde kanunun 12. maddesinin birinci fıkrasında; bir seneden üç seneye kadar hapis cezası ve bu sırların herhangi

bir menfaat karşılığında ihlal edilmesi durumunda ise hapis cezasının yanı sıra sağlanan menfaat ve nemalarında ayrıca müsadere olunacağı, hüküm altına alınmıştır.

XV. Kontrollü Teslimat ve Şartları

Kontrollü teslimat; suç faillerinin belirlenmesi, her türlü delilin tespiti, toplanması, kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen mal veya fonların müsaderesi amacıyla, yurt içinde dağıtılacak veya yurt dışından Türkiye'ye getirilip dağıtılacak veya Türkiye'de hazırlanarak yurtdışına götürülecek veya Türkiye'den transit geçecek, uyuşturucu veya psikotrop maddelerin, 1988 tarihli Uyuşturucu Ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Ek 1ve II Numaralı Tablolar İle Bu Tablo değişikliklerinde yer alan maddelerin ve bunlara bağlı fonlar ile kara para veya kara paraya kaynaklık edecek diğer her türlü kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen eşyanın yetkili makamların bilgisi ve denetimi altında nakillerini, ifade eder. Bu konuya ilişkin yapılan düzenleme, kara paradan çok kara paranın altındaki suça yöneliktir.

Kontrollü teslimat ile ilgili olarak İçişleri Bakanlığınca 15 Eylül 1997 tarihinde, kontrollü teslimat uygulaması sırasında yapılacak işlemleri, izlenecek yolları ve bu yöntemleri kapsayan bir Yönetmelik çıkarılmıştır.

Kontrollü teslimatın şartları 4208 Sayılı Kanunun 10.maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre Kontrollü Teslimatın uygulanabilmesi için,

a) Kontrollü teslimat kapsamına giren kaçakçılık faaliyetinin çok ciddi organize edilmiş olması,

b) Organizatörlerin, sermayedarların ve şebeke elemanlarının ortaya çıkarılması ve bunlar hakkında bütün delillerin tespiti için başka bir imkan bulunmaması,

c) Mal veya fonların gideceği son yere kadar herhangi bir boşluğa meydan vermeyecek şekilde denetimin sağlanabilmesi,

d) Kontrollü teslimat uygulamaya yeterli zamanın bulunması,

e) Türkiye'de hazırlanarak yurtdışına götürülecek veya transit geçecek her türlü kaçak mal veya fonlar için ayrıca,

1- Kontrollü teslimat yönteminin boşluksuz işleyeceği ve failler hakkında kovuşturma ve soruşturma açılacağının talep eden devlet tarafından garanti edilmesi,

2- Kontrollü teslimat uygulamasının sona erdiği, Türk vatandaşlarının yakalandığı ülke devleti tarafından Türk vatandaşları ile kontrollü teslimata konu mal veya fonlar ile bunların naklinde kullanılan araçlar ile kara paranın iadesi hususunun taahhüt edilmiş olması, gerekmektedir.

4208 sayılı kanunun 10. maddesinde ise kontrollü teslimata, belirtilen şartların mevcudiyeti halinde, Ankara Ağır Ceza Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından karar verileceği hüküm altına alınmıştır.

XVI. Yabancı Ülkelerin Talep Etmeleri Halinde Kontrollü Teslimat Kararını Veren Mahkemeler

Kara paranın aklanmasının önlenmesine dair 4208 sayılı kanunun yönetmelikler başlıklı bölümünün 15. maddesinin 2. fıkrasına dayanılarak İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan kontrollü teslimat uygulaması esas ve usulleri hakkındaki yönetmeliğin 7. maddesine göre; yabancı ülkelerin kontrollü teslimat

talepleri hakkında karar vermeye Ankara Ağır Ceza Mahkemesi yetkilidir. Ancak, kara paranın kontrollü teslimatına ilişkin yabancı ülke talepleri hakkında karar vermeye Ankara Sulh Ceza Mahkemesinin yetkili olacağı da ayrıca hüküm altına alınmıştır.

XVII. Kara paranın Aklanmasına Yönelik Ciddi Tespitlerin Varlığı Halinde Alınacak Önlemler

4208 sayılı kanunun 9. maddesine istinaden, kara paranın aklanmasına yönelik ciddi emarelerin varlığı halinde; bankalar ve banka dışı mali kurumlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler nezdindeki kiralık kasa mevcutları da dahil olmak üzere hak ve alacakların dondurulması, tasarruf yetkisinin tamamen veya kısmen kaldırılması, mal, kıymetli evrak, nakit ve diğer değerlerin zaptı, bunların bir tevdi mahalline yatırılmasına, hak ve alacaklar üzerinde diğer tedbirlerin konulmasına, karar verilebileceği hüküm altına alınmıştır.

XVIII. Tedbir Konulmasında Yetkili Makamlar

4208 sayılı kanunun 9. maddesine göre hak ve alacaklar üzerine tedbir konulmasına; hazırlık tahkikatı sırasında sulh ceza hakimi, yargılama sırasında ise mahkeme karar verebilir.

Tedbire ilişkin taleplerin, evrak üzerinden yapılacak inceleme sonucunda derhal ve nihayet 24 saat içerisinde sonuçlandırılması gerekmektedir.

Söz konusu maddeye göre, gecikmesinde sakınca görülen hallerde Cumhuriyet Savcıları da hak ve alacakların dondurulmasına karar verebilecektir. Cumhuriyet Savcılarının bu kararı en geç 24 saat içinde Sulh Ceza Hakimine bildirmesi ve hakimin de bu kararın en geç 24 saat içinde onaylanıp

onaylanmamasına karar vermesi gerekmektedir. Onaylanmama halinde ise Cumhuriyet Savcılığının bu kararı hükümsüz kalacaktır.

XVIV. Kimlik Tespitine Konu İşlemler ve Limit

4208 sayılı kanunun uygulanmasına ilişkin olarak 2 Temmuz 1997 tarihinde çıkarılan yönetmelik ile bu yönetmelikte değişiklik yapan ve 31 Aralık 1997 tarihinde yürürlüğe giren değişiklik yönetmeliğinin 4 ve 6. maddeleri ile ilgili olarak 31 Aralık 1997 tarihinde yürürlüğe giren tebliğe göre;

Yükümlüler ile bunların Türkiye'deki her türlü şube, acente, temsilci, ticari vekilleri ve benzeri bağlı birimleri herhangi bir parasal sınırlamaya tabi olmaksızın verecekleri kiralık kasa hizmetleri ile taraf oldukları veya aracılık ettikleri toplam tutarı 12 milyar Türk Lirası veya muadili dövizi aşan her türlü; alım-satım, havale, ödeme, saklama, takas, trampa, borç alma, borç verme, borcun nakli, alacağın temliki, kiralama, kiraya verme, sigortalama, mevduat, kar-zarara katılma hesabı veya cari hesap açtırma ve bu hesaplardan para çekme veya yatırma, mevduat hesabı niteliğindeki mevduat sertifikaları karşılığında ödeme yapılması, çek ve senet tahsili, repo ve sermaye piyasası işlemleri ile benzeri işlemlerde, bu işlemleri yapmadan önce müşterilerinin ve konuya taraf olanların kimliklerini tespit etmek zorundadırlar.

Bu tebliğ daha öncede belirtildiği üzere 02 Temmuz 2003 tarihinde yapılan Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu toplantısında, 4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 4'üncü maddesinde kimlik tespit zorunluluğuna ilişkin olarak 02 Temmuz 1997 tarihinde belirlenen 2 milyar Türk

Lirası sınırının 12.000.000.000.- (onikimilyar) Türk Lirasına yükseltilmesi kararlaştırılmıştır.[102]

XVV. Kimlik Tespiti Yapmak Zorunda Olan Yükümlüler

Kimlik tespiti yapmak zorunda olan yükümlüler, 4208 sayılı kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliğin üçüncü maddesinde belirlenmiştir. Buna göre;

1- Bankalar,

2- Özel finans kurumları,

3- Bankalar dışında asli faaliyeti kredi kartı ihraç etmek olan kurumlar,

4- Ödünç para verme işleri hakkındaki mevzuat kapsamındaki ikrazatçılar, finansman şirketleri, faktoring şirketleri,

5- 7397 sayılı sigorta murakebe kanunu kapsamındaki sigorta ve reasürans şirketleri,

6- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası takas ve saklama bankası A. Ş.,

7- Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri,

8- Yatırım fonu yöneticileri,

9- Yatırım ortaklıkları,

10- Kıymetli madenler borsası aracı kuruluşları,

11- Kıymetli maden, taş ve mücevherlerin alım satımını yapanlar,

12- Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler,

13- Posta işletmesi genel müdürlüğü dahil her türlü posta ve kargo şirketleri,

14- Finansal kiralama şirketleri,

[102] bkz. www. masak.gov.tr , Erişim tarihi: 05.02.2004

15- Ticaret amacıyla gayrimenkul alım satımı ile uğraşanlar veya buna aracılık edenler,

16- Talih oyunları salon işletmeciliği yapanlar,

17- İş makineleri dahil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar

18- Tarihi eser, antika, sanat eseri koleksiyoncuları ve alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar,

19- Spor kulüpleri.

20- Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü,

21- Türkiye Jokey Kulübü.

kimlik tespiti yapmak zorunda olan yükümlüler olarak sayılmıştır.

Ayrıca söz konusu yönetmeliğin 4. maddesinin 2. fıkrasında; Merkezi Türkiye'de bulunan yükümlülerin yurt dışındaki şube ve acentelerinin de yurt içinden yurt dışına, yurt dışından yurt içine yapılan transferler dahil Türkiye ile yapılan işlemler açısından, ülkeler itibariyle, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığınca gerekli görüldüğünde kimlik tespit yükümlülüğüne tabi tutulabilecekleri de hüküm altına alınmıştır.

XVVI. Kimlik Tespiti Zorunluluğunda İstisna ve Muafiyetler

2 Temmuz 1997 tarihinde yürürlüğe giren yönetmeliğin 5. maddesi ile 31 Aralık 1997 tarihinde yayımlanan 1 nolu tebliğe göre; yükümlülerin; genel, katma ve özel bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri, kanunla kurulan kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlarla yapacakları işlemler ile bankalar ve özel finans

kurumlarının kendi aralarında, kendi namlarına yapacakları işlemlerde kimlik tespiti yapma zorunlulukları yoktur.

XVVII. Yükümlüler Tarafından Kimlik Tespitinin Yapıldığı Belgelerin Saklama Süreleri

4208 sayılı kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikte değişiklik yapılması hakkındaki yönetmeliğin 6. maddesi ile 31 Aralık 1997 tarihinde yayımlanan 1 nolu tebliğe göre; kimlik tespiti için geçerli belgeler kişi ve kurum türlerine göre değişmektedir. Buna göre söz konusu belgeler şöyledir;

1- Gerçek kişiler için; nüfus cüzdanı, sürücü belgesi veya pasaport,

2- Yabancı uyruklu gerçek kişiler için; kendi ülke pasaportu veya "yabancılar için ikamet tezkeresi"

3- Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler için; tescile dair belgelerin bir örneği ile tüzel kişi adına hareket eden kişinin kendisi de yetkili olduğuna dair belge ve imza sirküleri,

4- Vakıflar için; vakıflar genel müdürlüğünce tutulan sicile ilişkin,

5- Dernekler için; İl Emniyet Müdürlüklerinde tutulan dernekler kütüğündeki kayda ilişkin belgeler,

6- Tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde ise idare etmeye yetkili olunduğuna ilişkin karar yanında işlem yapan gerçek kişinin kimliği.

Ayrıca; 4208 sayılı kanunun uygulamasına ilişkin yönetmelikte değişiklik yapılması hakkındaki yönetmeliğin 4. maddesi ve 31 Aralık 1997 tarihinde yayımlanan 1 nolu tebliğe göre; 43. maddede sayılan yükümlülerin, tespit ettikleri

kimlik bilgilerini son işlen tarihini takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl süreyle muhafaza etmek zorunda olacakları da hüküm altına alınmıştır.

XVVIII. Kimlik Tespiti Yapmamanın Müeyyidesi

4208 sayılı kanunun 12. maddesi ile 31 Aralık 1997 tarihinde yayımlanan tebliğe göre; kimlik tespiti yapmayan veya kimlik tespitine ilişkin belgeleri beş sene süreyle saklamayan yükümlülerin altı aydan bir seneye kadar hapis ve 12 milyon Liradan 120 milyon Liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılacakları ön görülmüştür.

XVIX. Şüpheli İşlem

Mali Suçları Araştırma Kurulunca yayımlanan yönetmelik ve bu yönetmeliğe istinaden çıkarılan iki sıra nolu genel tebliğinin birinci bölümünde şüpheli işlem; belirtilen yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığı ile yapılan veya yapılmayan teşebbüs edilen işlemlere konu para ve para ile temsil edilebilen değerlerin yasadışı yollardan elde edildiğine dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun olması halidir, şeklinde tanımlanmıştır.

XVX. Şüpheli İşlemleri Bildirmek Zorunda Olan Yükümlüler

Şüpheli işlemleri bildirmek zorunda olan yükümlüler, 4208 sayılı kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliğin 3 ve 12. maddesine uygun olarak mali suçları araştırma kurulunca yayımlanan 2 sıra nolu tebliğin 1. maddesinde belirlenmiştir. Buna göre aşağıda sayılan kişi ve kuruluşların şüpheli işlemleri bildirme zorunlulukları vardır.

1- Bankalar,

2- Özel finans kuruluşları,

3- Bankalar dışında asli faaliyeti kredi kartı ihraç etmek olan kurumlar,

4- Ödünç para verme işleri hakkındaki mevzuat kapsamındaki ikrazatçılar, finansman şirketleri, faktoring şirketleri,

5- 7397 sayılı sigorta murakabe kanunu kapsamındaki sigorta ve reasürans şirketleri,

6- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası takas ve saklama bankası A. Ş.,

7- Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri,

8- Yatırım fonu yöneticileri,

9- Yatırım ortaklıkları,

10- Kıymetli madenler borsası aracı kuruluşları,

11- Kıymetli maden, taş ve mücevherlerin alım satımını yapanlar,

12- Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler,

13- Posta işletmesi genel müdürlüğü dahil her türlü posta ve kargo şirketleri,

14- Finanssal kiralama şirketleri,

15- Ticaret amacıyla gayrimenkul alım satımı ile uğraşanlar veya buna aracılık edenler,

16- Talih oyunları salon işletmeciliği yapanlar,

17- İş makineleri dahil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar

18- Tarihi eser, antika, sanat eseri koleksiyoncuları ve alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar,

19- Spor kulüpleri.

20- Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü,

21- Noterler,

22- Tapu Sicil Müdürlüğü

23- Türkiye Jokey Kulübü

Şüpheli İşlem Tipleri, Mali Suçları Araştırma Kurulunca 31 Aralık 1997 tarihinde yayımlanan iki sıra nolu genel tebliğin II/b bölümündeki şüpheli işlem tipleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir. Buna göre :

1- İşlem yapılırken normalde herkesin vermesi gereken bilginin verilmesinde isteksiz davranılması, kimlik bilgilerinin edinilmesinde zorluklarla karşılaşılması, çok az veya gerçek dışı bilgi verilmesi, sahteliğinde şüphe edilen belge ibraz edilmesi, mali durumla ilgili yanıltıcı beyanlarda bulunulması, yapılan işlemin beyan edilen amaca uygun düşmemesi,

2- Uyuşturucu ve kaçakçılık gibi suçlar ile terörist organizasyonların mevcut olduğu ülkelerden ve sınır ötesi merkezlerden (Offshore Centres) veya bu ülke ve merkezlere normal olmayan büyük meblağlı transferlerin yapılması,

3- Kişini banka ve diğer yükümlüler nezdindeki hesaplarında anormal bir artışın tespit edilmesi ve bu hesaplarda büyük miktarlarda atıl paraların tutulması,

4- Müşterinin sürekli iş yaptığı veya para gönderdiği adresler dışındaki adres ve hesaplara, şüpheyi gerektirecek şekilde önemli ölçüde para transfer etmesi,

5- Kötü bir ünü olan belli bir iş kaynağı, ticari geçmişi ve altyapısı olmayan bir kimse Adına veya hesabına büyük miktarlarda nakit hareketlerinin olması veya yurt dışından büyük miktarlarda nakit gelmesi,

6- Genelde bir hesap kullanılmaksızın, yurt dışından veya yurt dışına önemli miktarlarda para transferi yapılması, yeterli açıklama yapılmadan, elektronik fon transferlerinin gerçekleştirilmesi ve bunların nakit olarak ödenmesinin istenmesi,

7- Kişinin aynı yükümlü nezdinde, alışılmadık bir şekilde birden fazla hesabının olması ve bu hesaplar toplu olarak ele alındığında büyük meblağlara ulaşılması veya aynı hesapta toplanabilecek tutarların parçalara bölünerek ayrı ayrı hesaplarda tutulması veyahut devamlı bilgi verme kapsamına dahil olmamak amacıyla işlem miktarının bildirimin yapılmayacağı tutara düşürülmesi,

8- Çok sayıda kişinin, makul açıklama yapmadan aynı hesaba ödeme yapması veya bir çok ayrı hesaptan aynı hesaba transferin yapılması,

9- Yurt içinde bir bankayla çalışmayı gerektirmeyecek kadar az ticari işlem hacmi olanların, yabancı bankalara fon transferi için emanet hesap açtırmaları veya sadece fon transfer etmek amacıyla açılan hesaplara yatırılan nakdin kısa süre bekletilerek herhangi bir işleme tabi tutulmaksızın geçici hesaplara aktarılması,

10- İşletme faaliyetleriyle orantısız hesapların olması ve bu hesaplar arasında transfer işlemlerinin yapılması, bu hesaplardan ticari saikle yapılmadığı açıkça belli olan işlemlerin gerçekleştirilmesi, kişi ile veya şirketle açıkça bağlantısı olmayan kişilere mutat olmayan şekillerde ödemelerin yapılması,

11- Yüksek meblağlarda kredi veya borç para alınması ve bunun makul bir açıklaması olmadan beklenmedik bir şekilde kısa sürede geri ödenerek kapatılması,

12- Yurt dışında bir hesap teminat gösterilerek, yurt içinde kredi alınması daha sonra bu kredi ödenmeyerek borcu veren kurumun teminat gösterilen hesaptaki parayı haciz ederek yurda getirme koşullarının oluşmasının sağlanması veya yurt

içinde normal koşullarda alınan bir kredinin geri ödenmesinin yurt dışında bulunan Offshore bankalardan yapılan transferlerle karşılanması,

13- Kredi talebinde, alınacak kredinin nerede kullanılacağına yönelik ikna edici bilgilerin verilmemesi ve bu kredinin geri ödenmesine dair net bilgilerin sunulmaması,

14- Birbirine yakın tutarda paranın yine birbirine yakın zamanda ülke dışına çıkması ve girmesi,

15- Menkul kıymetler ve vadeli işlemler piyasasında açılan hesaplarda işlem yapılıyormuş görüntüsünü vermek amacıyla birbirini karşılayacak tutarlarda ve bir amaç veya olağan üstü bir durum olmadığı halde alım satım emirlerinin verilmesi,

16- Borsada işlem yapmak üzere aynı anda açılan, sürekli kar ve zarar sonucu veren işlemlerin yapıldığı iki veya daha fazla hesapla benzer işlemlerin yapılması ve bu hesaplardan yararlanan kişilerin aynı olduğundan şüphelenilmesi veya bilinmesi,

17- Aracı kurum nezdinde açılan hesaplardaki büyük boyutlu zararın sürekli bir başka yatırımcıdan gönderilen nakitle kapatılması veya başka hesaplardaki karın sürekli aynı yatırımcıya aktarılması,

18- Aracı kurumlar nezdinde nakit olarak çok yüksek miktarlı hesapların açılması ve ödemenin hesap açılırken veya takas gününde nakit olarak yapılması,

19- Aracı kurumlar nezdinde işlem miktarını ve hareketli dikkat çekici kılmamak amacıyla, aynı tür işlemlerin yapıldığı çok sayıda hesabın açılması, işlem ve failleri şüpheli işlem olarak değerlendirilecektir.

Söz konusu tebliğde ayrıca; yukarıda sayılan tiplere uygun olmamakla beraber işlemin tarz ve mahiyeti şüphe uyandırıyorsa, bu işlemin de şüpheli işlem olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

XVXI. Şüpheli İşlem Bildirim Usul ve Esasları

Şüpheli işlemlere ilişkin bildirim usul ve esasları, Mali Suçları Araştırma Kurulunca yayımlanan 2. sıra no'lu genel tebliğde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Buna göre, yükümlülerin kara paranın aklanmasına yönelik herhangi bir şüpheli işlemle karşılaşması halinde söz konusu şüpheli işlemi kabul edip etmeme serbestiyeti vardır.

Ancak yükümlüler tarafından her iki durumda da konuya ilişkin gerekli kimlik tespiti yapıldıktan sonra gerekiyorsa yetki ve imkanlar ölçüsünde araştırmalar yapılacak ve elde edilen bilgi ve bulgular göz önüne alınıp aşağıda yer alan Şüpheli İşlem Bildirim Formu (ŞİBF) doldurularak işlemin tespit edildiği tarihten itibaren en geç on gün içinde mali suçları araştırma kurulu başkanlığına bildirimi yapılacaktır.

Gecikmesinde sakınca görülen hallerde ise ilgili şüpheli işlem ve işleme taraf olanların derhal başkanlığın yanı sıra yetkili ve görevli cumhuriyet savcılığına da bildirilmesi gerekmektedir.

Tespit edilen şüpheli işlemlerle ilgili olarak doldurulacak şüpheli işlem bildirim formunda, herhangi bir parasal sınırın gözetilmemesi bir başka değişle hangi miktarda olursa olsun her şüpheli işlem için bu formun düzenlenmesi ve yetkililerce imzalanması gerekmektedir.

Tebliğde ayrıca bu yükümlülüklere aykırı davranışların, altı aydan bir seneye kadar hapis, 12 milyon liradan 120 milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılacağı da hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu işlem bildirimlerinde iyi niyetli bildirim sahiplerinin korunması gereği vardır. Aksi takdirde yükümlü temsilcileri vukuu bulan şüpheli işlemleri bildirmek istemeyecekler ve kaçınacaklardır. Zaten FATF tarafından belirlenen kırk tavsiyenin "C- Kara paranın aklanmasında finansal sistemin rolünün arttırılması" bölümünün on altıncı maddesinde, şüpheli işlem bildiriminde bulunanların herhangi bir yasada yer alan sır saklama yükümlülüğünü ihlalden dolayı cezai bir kovuşturmaya uğramaması gerektiği tavsiye edilmiştir.

Kara paranın aklanmasının önlenmesine dair 4208 sayılı kanunda bu konuya ilişkin bir düzenlemenin yapılmamış olması bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Ancak, söz konusu eksikliğin giderilmesine yönelik düzenlemenin yapılabilmesi için konunun T.B.M.M'ne intikal ettirildiği bilinmektedir.

C. POLİSİN KARA PARA AKLAMA SÜRECİNDE YAPTIĞI FAALİYETLER

4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin "İnceleme elemanlarının görevlendirilme usulü" başlığı altındaki 22. maddesinde; Cumhuriyet savcıları veya Cumhuriyet savcılarının adına hareket eden zabıta makamlarınca intikal ettirilen konular, araştırılması için uzman kuruluş olarak Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına iletileceği, Başkanlığın doğrudan veya yapılacak ön inceleme sonucunda gerekli gördüğünde kara para aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi görevlerini inceleme elemanları vasıtasıyla yerine getireceği ifade edilmektedir.

4208 sayılı yasayla oluşturulmuş olan "Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu" belli dönemlerde Maliye Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında toplanmaktadır. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire

Başkanı, yasayla ismen sayılmış üyelerden birisidir. Polisin birinci görevi, bu mücadele içerisinde bir koordinasyon kurulu üyesi olarak görev almaktır. 1996 yılında yürürlüğe giren 4208 sayılı yasanın 3. maddesiyle Maliye Bakanlığı bünyesinde kısa adı MASAK olan "Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı" oluşturulmuş ve kara para aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak, Önlemler almak, inceleme ve araştırmalar yapmak ve bilgi ve belgeleri Cumhuriyet savcılıklarına intikal ettirmekle görevlendirilmiştir. Ayrıca, aynı yasanın 4. maddesi ile kara paranın aklanmasının önlenmesine yönelik politikaları tespit etmek, mevzuat düzenleme ve tekliflerini değerlendirmek ve ilgili kuruluşlar arasında koordine görevini yapmak üzere "Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu" oluşturulmuştur. Maliye Bakanlığı Müsteşarının Başkanlık ettiği bu Kurulun daimi üyelerinden birisi de "Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire" başkanıdır.[103]

4208 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi ve Yönetmeliğin 22 inci maddesinde açıklandığı gibi kara para aklanması olaylarının araştırılmasında yetki Mali Suçlar Araştırma Kurulu Başkanlığı'na verilmiştir. Polisin kara para aklama suçundaki ikinci görevi, kara paraya kaynaklık eden suç soruşturma dosyalarını Mali Suçlar Araştırma Kurulu Başkanlığı'na göndermektir. Polisin ikinci görevi bu Kanuna göre, kara para aklaması ile ilgili kendisine gelen duyum, bilgi ve belgeleri Başkanlığın incelemesine esas teşkil edecek şekilde derlemektedir. Yani İl Emniyet Müdürlükleri 4208 sayılı yasada sayılan ve kara paraya kaynaklık eden suçların hazırlık soruşturmaları sırasında, Polis birimleri tarafından kara paranın aklanmasına yönelik ciddi bulgu ve emareler olup olmadığı araştırılmaktadırlar ve kara para aklanması

---

[103] polisin karapara aklama suçu ile mücadelesi hakkında bkz. http://www.kom.gov.tr/yayinlar/99kitaptr-4.htm

suçunun işlendiğine dair gelen bilgi, belge ve ihbarları veya kara para kapsamındaki suçlardan birisiyle ilgili yürüttükleri tahkikat sırasında şüpheli gördükleri ve kara para bağlantısı ihtimali yüksek olan bir durum ile karşılaştıklarında durumu merkeze bildirmektedirler.

Bu şekilde elde edilen bilgi ve belgeler, Kaçakçılık ve organize suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına iletilmektedir.

İl Emniyet Müdürlükleri, organize bir suçla ilgili çalışma yürütürlerken Kara paranın Aklanmasının mevcudiyetinin tespiti amacıyla Kara para Formatı adı verilen aşağıdaki sorular yakalanan kişilere yöneltilmektedir.

1. Vergi kimlik numaranız nedir?

2. Üzerinize kayıtlı gayrimenkulunuz var mı? Varsa nerede, ne zaman aldınız? Alış fiyatı nedir?

3. Üzerinize kayıtlı ulaşım aracı var mı? Varsa ne zaman, nereden aldınız? Alış fiyatı nedir? (Otomobil, kamyon, tır, otobüs, yat, gemi, helikopter, uçak vb. araçların plaka, marka ve modelleri belirtilecek).

4. Banka ve özel finans kurumlarında hesabınız var mı? Varsa "hangi bankalarda, hesap türü nedir? Hesap numaraları ve hesaplarda bulunan miktarlar nelerdir? (Mevduat, repo, döviz, ticari hesap, kredi kartı hesabı vb.)

5. Borsada hisse senediniz var mı? Varsa ne zaman, hangi bedelle aldınız ve şu anki değeri nedir?

6. Kurucusu, sahibi veya ortağı olduğunuz şirket var mı? Varsa şirketin sermayesi ve sizin hisse payınız nedir?

7. Yıllık geliriniz ne kadardır? Nereden elde ediyorsunuz? (Maaş, kira, faiz geliri, ticari kazanç vb.)

8. İsnat olan suçun işlenmesinden ne kadar gelir elde ettiniz? (Nakit para, gayrimenkul, hisse senedi, araç, vb.) Bu gelir şu anda nerede ve kimlerdedir? (Elde edilecek gelir varsa o da belirtilecek).[104]

Bu soruların cevapları alınarak adliyeye giden tahkikat evrakına eklenmenin yanında, bu tahkikat evrakının bir nüshası da üst yazıyla Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına gönderilmektedir.

Üçüncü görevi ise, bu mücadelede yabancı ülke polis birimlerinden gelen kara para ihbar ve bilgilerini yine Mali Suçları Araştırma Kurulu'na göndermektir. Günümüzde kara para ve organize suçlar, genellikle çeşitli ülkelerde irtibatları bulunan organize suç grupları tarafından işlenen uluslararası bir nitelik taşıdığından, bu suçlarla mücadelede başarılı olabilmek için uluslararası işbirliği gerekmektedir. Bu nedenle, bir yandan Emniyet Genel Müdürlüğü İnterpol kanalıyla güvenlik konularında bütün dünya ülkeleriyle sıkı bir işbirliği gerçekleştirirken, diğer yandan Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkeleri başta olmak üzere çok sayıda ülkeyle ikili güvenlik işbirliği anlaşmaları çerçevesinde karşılıklı bilgi değişimleri ve polisiye işbirliği yapmaktadır. İnterpol kanalıyla ya da doğrudan yabancı ülke polis birimlerinden Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığına intikal eden Türkiye bağlantılı kara para ihbarları, bilgi ve belgeleri MASAK'a gönderilmektedir.

Son olarak ise. Mali Suçları Araştırma Kurulu'ndan istenen kara para taleplerini polisiye yetkiler çerçevesinde yerine getirmek görevlerini üstlenmiştir.

---

[104] T.C. Merkez Bankası, **Kara para Aklama Faaliyetleri ve Önlemler**, İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü- Eğitim Birimi, Ankara, 1999, ss.67-70

MASAK tarafından yapılan incelemeler sırasında ek bilgi ve belgelere ihtiyaç duyulduğu zaman, MASAK'dan Emniyet Genel Müdürlüğü'ne yazılı ve sözlü talepler gelmekte, bunlar da yine Emniyet Genel Müdürlüğünün bütün 81 il ve ilçede örgütlenmiş uzman polis birimlerine talimat verilmek suretiyle yerine getirilmektedir. [105]

Polisin 4208 sayılı yasada tarif edilen görevleri yukarıda anlattığı gibi sadece ele geçirdiği bilgi ve belgeleri Masak'a iletmek şeklinde özetlenebilecek bir görevi vardır. Çalışmamızın bu bölümünde bazı ülkelerde Masak benzeri kurumlar incelenecek ve polisin kara para aklama ile mücadelenin neresinde olmasının nasıl daha faydalı olacağı konusunda yaklaşımlarda bulunulacaktır.

Kara para aklaması olayının girift mali işlemler içermesi, uzman soruşturmacılara ihtiyaç göstermesi nedeniyle, bu sorunla mücadele etmek isteyen ülkeler merkezi makam görevi üstlenen birimler oluşturmuşlar ya da mevcut kurumlara yetki vermişlerdir.

Kara para aklanması ile mücadele etmek için kurulan merkezi makamlar, bazı ülkelerde idari bir makam (örneğin Fransa'da TRACFİN) kimi ülkelerde polisin bir birimi (İngiltere NCIS) dir.[106]

Kara paranın aklanması ile mücadele etmek için kurulan merkezi makam oluşturmuş ülkere Amerika, Avusturalya, Norveç, İngiltere, Fransa, Hollanda, İsveç, Arjantin, Belçika, Avusturya örnek gösterilebilir. Bu birimler kendilerine iletilen bilgileri analiz ederek inceleme başlatılıp başlatılmayacagına kara vererek inceleme

---

[105] Polisin yaptığı faaliyetlerin genel bir değerlendirmesi için bkz. T.C İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2003 Raporu**, Ankara, 2004, s.50-51

[106] Ergin Ergül, **Karaparanın Aklaması ve Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara,1998, s. 109.

başlatılmasına karar verilmişse bilgi birikimi olan diğer kamu kuruluşlarına iletmektedirler.

Bazı ülkelerde ise kara paranın aklanması ile mücadele etmek için tek bir kurum oluşturulmamış, muhtelif kamu kurumları kendi alanlarından sorumlu sayılmışlardır.

Belçika da Mali Bilgileri İşleme Ünitesi (CTIF) bildirimlerini alan ve analiz eden bir birimdir. Polis ve diğer bilgilerin kendisine bilgi ulaştırmasını talep yetkisi olan bir birimdir.

Amerika'da Mali Suçlarla Mücadele Kuruluşu (FINCEN) Hazine Bakanlığına bağlı olarak kurulmuş, sahtecilik ve kara para aklamayla mücadele amacıyla faaliyet yürütmektedir. FINCEN bizzat soruşturma yapmamakta diğer polis birimlerinin soruşturma yapmasını kolaylaştırmaktadır.

İngiltere'de ki Ulusal Kriminal İstihbarat Birimi (NCIS) polise bağlı bir departmandır. Şüpheli işlemleri alan ve analiz eden bir ulusal birimdir. Soruşturma yapamaz ancak diğer soruşturma yapacak birimlere topladığı bilgileri iletir.

İsveç'de ise Ulusal Mali Bilgiler Servisi (NFIS) polis örgütü içinde yer almakta ve temel görevi şüpheli işlem bildirimleri kabul ve analiz etmekte olan otonom bir birimdir.

Görüldüğü gibi ülkeler, kara para ile nasıl daha iyi mücadele edebileceklerini, kendi ülkelerinin yapılarını da dikkate alan çalışmalar yapmışlar, çeşitli kurumlar kurarak veya bazı yetkileri polise vererek faaliyetlerini sürdürmektedirler. Önemli olan bu ülkelerdeki herhangi bir uygulamanın tıpa tıp ülkemize transfer edilmesi değil ülkemizdeki yapıyı dikkate alarak mücadelenin etkinliğini artırmaktır.

Maliye Bakanlığı Masak Başkan Vekili Gençosman Yaraşlı şunu ifade etmiştir, "Maliye Bakanlığı, Türkiye'nin bütçesine büyük darbe vuran kara parayla mücadelede başarısız kaldığını itiraf etti. Mali şube, yüzlerce kuruluş ve kişi hakkında suç duyurusunda bulundu, ancak hiçbirinden bir sonuç çıkmadı. Kara parayla mücadele için şimdi Avrupa Birliği'nin 7 milyon 750 bin Euro destek vereceği yeni proje başlatılıyor."[107] Bu haberden anlaşıldığı gibi kara para aklamayla mücadele pek te başarılı olduğumuz söylenemez bunun için 4208 sayılı kanunun ve Masak'ın yapısının değişmesi gerektiği açıktır.

Bu tür suçların engellenmesi bakımından, kolluk düzeyinde uzmanlık temel koşuldur. Bu nedenle Masak'ın çalışmaları yeterli sonuçlara tam olarak ulaşılmasını sağlayamamıştır.

Kara parayı aklama suçlarının meydana çıkarılması, olayların aydınlatılması için eşgüdümün ve sevk ve idarenin belirli bir elde toplanması, ekip çalışması yapılması zorunlu olduğu halde Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Sermaye Piyasası Başkanlığına mensup uzman denetim elemanları bu hususta geçici olarak görevlendirildikleri için, tecrübe elde edilmesi zorlaşmakta, araştırmalar bazen ortada kalmakta, zamanında bitirilememekte ve asıl önemlisi, aynı zamanda kolluk bilgisi ve deneyimini gerektiren soruşturmalar esas hedefe yönelik olarak delil, iz, eser veya emarelerin, adli mercilerce hüküm verilmesine olanak verebilecek surette sağlanmasını mümkün kılmamaktadır.

Ülkemizde kara para ile mücadele İçişleri Bakanlığı'na bağlı birimlerce, kara paranın aklanmasına karşı mücadele ise Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı'nca yürütülmektedir. Bu mücadeleler ile ilgili olarak yapılan

[107] *Hürriyet,*18.09.2004.

denetim ise yukarıda da belirtildiği gibi çok çeşitlilik göstermektedir. Söz konusu bu farklılıkların uygulamada önemli karışıklıklara ve gecikmelere neden olduğu da açık bir gerçektir. Dolayısıyla birbirinin içine geçen karmaşık bir yapı söz konusudur.[108]

Kara para aklamayla etkin bir mücadele için kolluğa kara para aklamayla ilgili çeşitli yetkiler verilmesi ve Masak'la beraber çalışaçak bir ortamın oluşturulması gerekmektedir.

[108] Ramazan BAŞAK, "**Karapara ile Mücadele Gereği Türkiye Gerçeği ve Uluslararasi İşbirliği**" http://bsy.marmara.edu.tr/TR/sempozyum_bildirileri/RAMAZAN%20BASAK_156-169_.pdf Erişim Tarihi: 20.11.2004

SONUÇ

Kara para aklama ile ülkemizde 4208 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir ulusal bilinç oluşmaya başlamıştır. Kara para bir ülkenin kısa vadede ekonomik göstergelerinde iyi izler bıraksa da uzun vadede zararlı sonuçları vardır.[109] Bu yüzden ülkemizin Kara para'nın bu uzun vadede ortaya çıkacak olan zararlarıyla uğraşmaması için, kötü para iyi parayı tedavülden kovar (Gresham Kanunu) prensibinden hareketle ülkemizde verimliğin artırılması için Kara para ile mücadele edilmelidir.

İster terörün finansmanı olarak, ister bir organize suç olarak Kara para, suç örgütlerinin gelişip büyümesine, devletin içine sızmasına ve faaliyetlerine devam etmesine imkan sağlamaktadır. Suç örgütlerinin kökünü kurutmak istiyorsak kara para ile etkin bir biçimde mücadele etmeliyiz, aksi takdirde kara para ekonomimizi, devletimizi ve insanlarımızı yıpratacaktır.

Kara para aklamayla mücadelede yasadışı yollardan para elde edenleri engellemek amacıyla yapılan kontrollere sade vatandaşlarda girmektedir, sade vatandaşları gereksiz yere kontrolden geçirmemek, yapılan işlemleri zorlaştırmamak için suç teşkil eden durumların tespitinin iyi yapılması gerekmektedir. Bu yüzden kontrol sistemlerinin iyi kurulması gerekmektedir.

IMF'nin uyguladığı politikalarla FATF'in uyguladığı politikalar arasında bir çelişkinin bulunduğu bazı yazarlarca ileri sürülmektedir, IMF'nin serbestleştirmeyi savunduğu, FATF'in ise Kara para'nın aklanmasının önlenmesine yönelik olarak ülkelere tavsiye ettiği politikalarla çok bu serbestiyi sınırlandırır nitelikte olduğu

---

[109] Yapılan araştırma için bkz. İnönü Akgün Alper, "Paranın Karası," http://www.masak.gov.tr/yayin/makale.htm

iddia edilmektedir. Bu iddialar gerçeği yansıtmamaktadır, çünkü Kara para ile mücadele ekonomiye zarar vermemekte, tersine olumlu faydaları vardır.

4208 sayılı kara para kanunda, kazuistik yöntemle suçlar sayılmış bu suçları sonucunda elde edilen paralar Kara para'dır denilmiştir. Bu suçların sayısı şu anda gerçekten azdır. Bunların gözden geçirilip sayılarının artırılması veya tüm ceza kanunundaki suçların öncül suç sayılması kanaatimizce gerekmektedir. Ayrıca 4208 sayılı kanunun 2(a) maddesinde sayılan kanunların numaraları değiştiği zaman bu kanunda da doğrudan bir değişiklik gerekeceği, bu anlamda Kanun'un sürekli güncellenmesi gereken bir Kanun olacağı ayrıca göz önünde bulundurulmalıdır.

Masak tarafından hazırlık çalışmalarına 12.06.2003 tarihinde başlanan "Suç Gelirlerinin Aklanmasıyla Mücadele Kanun Tasarısı Taslağı" 03.10.2003 tarihinde tamamlanarak T.B.M.M'ne sevk edilmiştir.[110]

Bu Tasarı Taslağı ile;

- Öncül suç kapsamının genişletilmesi,
- Aklama suçunun yeniden tanımlanması,
- İnceleme, soruşturma ve yargı sürecinin daha hızlı ve etkin hale getirilmesi,
- Suç gelirlerinin de müsaderesine imkan tanınması,
- Bilgi toplama ve analiz kapasitesinin güçlendirilmesi,
- İdari düzeyde uluslararası bilgi değişiminin kolaylaştırılması,

amaçlanmıştır.

Bu tasarının kanunlaşması halinde uygulamada yaşanılan bazı problemlerin ortadan kalkacağı düşünülmektedir.

---

[110] bkz. www.masak.gov.tr Erişim tarihi: 05.05.2004

Kara para, organize bir suçtur. Devletin, ekonomik güvenliğini tehdit eden ciddi bir sorundur. Ancak suç, özel hukuk kurallarına bağlı, geniş yetkileri olan ceza mahkemelerinin görev alanında değildir. Organize suçlar ceza mahkemelerinde yargılanırken kara para aklama, sulh ceza mahkemelerinde yargılanmaktadır. 4208 sayılı Yasa, çeteyi ayrı, kara parayı ayrı olarak değerlendirmiştir. Suçun çete oluşturarak işlenmesini ağırlaştırıcı unsur olarak kabul etmekten öteye gidememiştir. Çetenin ayrı, kara paranın aklanması suçunun ayrı ayrı soruşturulması sonuç alınmasını engellemektedir.

Ayrıca ülkemize verilerin bilgisayar aracılığı ile taranması aşamasına henüz gelinmediğinden Kara para ile mücadele, kişilerin vicdanına havale edilmiş olmakta, işler yavaş ve etkisiz şekilde ilerlemektedir. Bu yüzden Kara para ile etkili bir biçimde mücadele edilmek isteniyorsa ülkemiz elektronik altyapıya hızlı bir şekilde geçmelidir.

Ülkemizde fikri hukukla rekabet hukukunun kesişim noktasında bulunan ekonomik suçlarla mücadele sadece kolluğa ait polisiye bir görev olmayıp, literatürümüze yeni girmiş olan iktisadi kolluğun da görevidir.

Rekabet kurulu, sermaye piyasası kurulu ve Mali suçları araştırma kurulu gibi iktisadi kolluğun görevini yürüten kurulların hem ekonomi bilgisine hem de kolluk görevi ifa edebilecek bir manteliteye sahip olması gerekmektedir.

Ülkemizde kolluk görevi yapan polis ve jandarmanın iktisat bilgisine sahip olmamasından ve iktisadi kolluk görevi yapan kurullarında suç delillerini ve sanıklarını tespitte kolluk gibi davranmasından dolayı ekonomik suçlarla mücadelede yetersiz kalınmaktadır. Bunun önüne geçmek için kolluğun ve kurulların sürekli olarak birbirleriyle temas halinde olması ve karşılıklı olarak bilgi akışının

maksimuma çıkarılması gerekmektedir. Aksi taktirde her iki kamu kuruluşunun da yapmış olduğu işlem hedefine ulaşamayacak ve ekonomik suçlarla mücadele sekteye uğrayacaktır.

Ülkemizde Kara para aklama ile mücadele de tek sorumlu kurum Masak veya Adalet Bakanlığı veya Bankalar veya Emniyet Teşkilatı değildir. Bütün devlet kurumları ve bütün halk bu suçla mücadelede aynı derecede sorumludur. Çünkü Kara para devletimize ve halkımıza yani kendimize zarar veren bir suç dur. Hepimiz suçlar konusunda bilinçli olmalı yetkililere yardımcı olmalıyız.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Akar, Yıldırım, *Karapara'nın Aklaması*, Sermaye Piyasası Kurulu Yayını, Yayın No:90

Altuğ, Osman. (1999), *Kayıtdışı Ekonomi*, Türkmen Kitabevi, İstanbul.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, (1998), *Türkçe Sözlük*, c.2, Ankara.

Başak, Ramazan, (1998), *50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi*, Türkiye Bankalar Birliği Yayın No: 206, Ankara,.

Bowet, D.W. (1982), *The Law of International Instutions*, 4 th Edition, London ,

Commission of The Europaen Communities: Proposal For A Council Directive On Prevention Of Use Of The Financial System For The Purpose Of Money Laundering And Explantory Memorandum, 23 March 1990.

Çevik, H.Hüseyin, Turkut Göksu, (2002), *Türkiye'de Devlet, Toplum ve Polis*, Seçkin Yayınevi, Ankara.

Çelik, Kuntay, Selen Işıl Koçağra, Kadir Güler, (2000), *Karapara Aklama Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar*, Masak Yayın No:1, Ankara.

Çulcu, Murat, (1998), *Mafia Üzerine Notlar*, Kastaş, Yayınları, Istanbul.

Ergil, Ergün, (2001), *Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu*, Yargı Yayınevi, Ankara.

Ergil, Ergün, (1998), *Karaparanın Aklanması ve Suçları,* Adalet Yayınevi, Ankara**.**

Gilmore, William C., (1992), *International Efforts To Combat Money Laundering,* Cambridge international document series, Cambridge, Grotius Publikations Limited.

Gümüşkaya, Hayrettin, (1998), Karapara'nın Ulusal ve Uluslararası Finans Düzenine Etkileri, *Marmara Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.

İpek, Halim, (2000), *Önemli Bir Sorun; Karapara ve Kara Paranın Aklanması*, Beta Yayınları, İstanbul.

Mavral, Ülker, (2001), *Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları*, Vergi Denetmenleri Derneği Yayınları, Ankara.

Pendse, D.R., (1989), Black Money And Budgets, Alied Publishers Private Limited, New Delhi .

Raith, Werner, (1994), Das Neue Mafıa-Kartell Wie Die Syndikate den Osten Erobern, Berlin. (Yeni Mafya Karteli, Uluslararası Mafya Sermayesi Doğu Avrupa ve BDT'yi Nasıl Ele Geçirdi), Sarmal Yayınları, İstanbul, 1995.

Robinson Jeffrey, (2003), *Karapara Aklayıcıları*, Arion Yayınevi, Çev. Ayşe Emengen, İstanbul.

Republic Of Turkey Ministry Of Finance Financial Crimes İnvestigation Board, (2000), *Seminar On Anti-Money Laundering System İn The United States Of America*, Masak Publication No:4, Ankara.

Taşdelen, Aziz, (2003), *Hukuksal Açıdan Türkiye'de Kara Paranın Aklanması ve Önlenmesi,* Turhan Kitabevi, Ankara.

Taşkın, Mustafa, (2004), *Türk Hukukunda Mafya ve Karaparayla Mücadele*, Yargı Yayınevi, Ankara**.**

T.C İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, (2004), *2003 Raporu*, Ankara.

T.C İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, (2002), *Kaçakçılık Ve Organize Suç Terimleri*, Ankara.

T.C. Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu, (2000), *Mali Eylem Görev Grubu Karapara Aklama Tipolojileri,* Masak Yayın No:7 Ankara.

T.C. Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu, (2000), *İngiltere'de Karapara Aklamayla Mücadele*, Masak Yayın No:2, Ankara.

T.C. Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu, (2000), *İngiltere'de Karapara Aklamayla Mücadele-II*, Masak Yayın No:6, Ankara.

T.C. Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu, (2000), *Hollanda'da Karapara Aklamayla Mücadele,* Masak Yayın No:3, Ankara.

T.C. Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu, (2000), *Türk Hukuk Mevzuatında Müsadere ve Tedbirin Kapsamı ve 4208 Sayılı Kanun Açısından Değerlendirilmesi,* Masak Yayın No:5, Ankara.

T.C. Merkez Bankası, (1999), *Kara para Aklama Faaliyetleri ve Önlemler*, İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü- Eğitim Birimi, Ankara.

Türk Dil Kurumu, (2000), İmla Klavuzu, Ankara.

Özsoylu, Ahmet Fazıl, (1996), *Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonomi*, Bağlam Yayıncılık**,** İstanbul.

Özsuça, Hatice Banu, (1993), *Avrupa Topluluk Hukukunda Bankaların Karaparanın Aklanması İçin Kötüye Kullanılmaktan Korunması*, Ankara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), Ankara.

Yetim, Sedat, (2000), *Karaparanın Aklanması, Boyutları ve Mafyokrasi*, Nesil Matbaacılık, İstanbul.

Yetim, Sedat, (1999), *Türkiye'de Vergi Kaçakçılığı ve Kayıtdışı Ekonomi*, Türkiye Bankalar Birliği Yayın No:215, İstanbul.

Ziegler, Jean, (1990), İsviçre Daha Beyaz Yıkar, (Çev. Zafer Üskül), Afa Yayınları, İstanbul.

MAKALELER

Auer, Paul, Rhoda Ullmann, (09.15.2000), "Understanding the Wash Cyle", *Economic Commentary* .

Çelebican, Gürgan, (1993), "Kara Paranın Mali Sistem Aracılığıyla Aklanmasının Önlenmesi", *Bankacılar Dergisi*, , Yıl 4, Sayı.12.

Çoşkun, A. Nejat, (2000), "Açılış Konuşması", İngiltere'de Karapara Aklama Semineri, Masak Yayınları, Ankara.

Ergül, Ergin, (1999), "Kara paranın Aklanmasının Hukuki ve Cezai Boyutları", *Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler Paneli***,** TCMB Yayınları, Ankara.

Gilmore, William C., (1989), "International Responses to Money Laundering: General Overwiev", *The Money Laundering Conference Notes,* Strasbourg .

Gümüşkaya, Hayrettin, (1998), "Karaparanın Ekonomi ve Piyasalar Üzerinde Oluşturduğu Sorunlar", *Yaklaşım Dergisi*, Yıl:6, Sayı:70.

Hürriyet Gazetesi, (19 Haziran 1997), "Hahamların Karapara Şebekesi".

Hoover, John Edgar, (1998), "Uluslararası İşbirliği", Uluslararası Kriminal Polis Dergisi, Federal Soruşturma Bürosu (FBI), ABD Adalet Bakanlığı.

Karapara Aklanması ile Mücadele Semineri, (1999), *Bankacılar Dergisi,* Sayı 28.

Mavral, Ülker, (2003), "Karapara Kayıt Dışı Ekonomi ve Globalleşme İlişkisi", *Vergi Sorunları Dergisi*, Eylül.

Mclure, Gwen, (2000), "Organize Suçlarla Mücadelede İnterpolün Rolü" (çev.) M. Sever, Z. Avşar, *Polis Dergisi,* , Yıl:6, Sayı: 24, ss.107-116.

Mortman, Scott, E., (1992), "Putting Starch İn European Efforts To Combat Money Laundering", Fordham Law Review, Volume 60, No:6.

Quirk, Peter James , (1997), "Money Laundering: Muddying the Macroeconomy", *Finance & Development,* March.

Saatçi, Banu, (1996), "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Girişimler", *Bankacılar Dergisi,* Sayı 19.

Sabah Gazetesi, (1 Temmuz 1997).

Şengül, Selami, (1996), "Kayıtdışı Ekonomi Bir Hurafenin Sorgulanması", *Vergi Dünyası*, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını Sayı: 78, Ankara.

Spencer, David, (1990), "Bank Liability Under The on Drug Trafficking Convention", *International Law Review*, March.

T.C. Dışişleri Bakanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, (1999), "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yasal Düzenlemeler", *Bankacılar Dergisi,* Sayı 30.

The Economist, (2001):122.

Yeşiladalı, D. Derya, (2000), "Karaparanın Aklanması ile Mücadelede T.C. Merkez Bankası'nın Rolü", *Bankacılar Dergisi,* Sayı 32.

Zeldin, Michael F., (1994), "Money Laundering: Legal Issues", Current Legal Issues Affecting Central Banks, Vol.2, IMF.

İNTERNET ADRESLERİ

Akgün, Alper İnönü, "Karaparanın Makro Ekonomik Etkileri", http://www.masak.gov.tr/yayin/makale.htm

Aytaç, Önder - İhsan Bal, "Türkiye'de Organize Suçlarla Mücadelede Yöntem Arayışları" http://www.dicle.edu.tr/dictur/suryayin/khuka/mgos.htm, Erişim tarihi: 03.04.2003.

Başak, Ramazan, "Karapara ile Mücadele Gereği Türkiye Gerçeği ve uluslararasi İşbirliği"http://bsy.marmara.edu.tr/TR/sempozyum_bildirileri/RAMAZAN%20BASAK_156-169_.pdf Erişim Tarihi: 20.11.2004

Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair 4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, http://www.hukukcu.com/bilimsel/genelkanunlar/karapara.html

"Dilek Örnek İle İlgili Değerlendirme", http://www.geocities.com/superarsiv/dedilek.htm

Ergül, Ergin, "Schwarzgeldflüsse in der Türkei", http://www.istpost.de/02/02/02/karapara.htm

Ergin Ergül, "Türkiye'de Kara Para Aklama" http://www.turkhukuksitesi.com/faq/karapara.shtml

Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakebesi Hakkında Kanunda, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkinda Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, http://www.hukuki.net/kanun/4208.15.text.asp

Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair 4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik,
http://www.hukukcu.com/bilimsel/genelkanunlar/karapara.html

"Kara paraya AB kıskacı geliyor"
http://www.hurriyetim.com.tr/haber/0,,sid~1@nvid~428981,00.asp

"Karaparanın Aklanması: Finansal Hizmetler Endüstrisindeki Riskler ve Başa Çıkma Yolları",
http://www.activefinans.com/activeline/sayi5/karapara.html

"Karapara Aklama Suçlarında Soruşturma Usulü",
http://www.turkhukuksitesi.com/faq/karapara.shtml

"Küreselleşmenin Finansal Piyasalar Üzerindeki Etkileri ve Türkiye Finansal Krizler-Beklentiler",
http://www.ceterisparibus.net/arsiv/m_akdis.htm

Kocasakal, Ümit, "Karapara demokrasiyi tehdit ediyor",
www.milliyet.com.tr/2000/06/06/entel/ent.html

Ünaydın, Olga, "Çete' yasayla korunuyor",
http://arsiv.hurriyetim.com.tr/hur/turk/98/12/23/dizi/01diz.htm

Saatçi, Banu, "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Girişimler",
http://www.tbb.org.tr/turkce/karapara/Uluslararasi%20Duzenlemeler.doc

"Yolsuzluk Yetmez Karapara Çok Önemlidir",
http://www.inadina.com/inadeski/sayi1/alevates.htm

"Yolsuzluk"
www.baskent.edu.tr/~gurayk/1sali.doc

"4782 sayılı yasa"

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4782.html

"Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı"

http://www.masak.gov.tr

"91/308/EEC Sayılı Direktif"

http://www.gelirler.gov.tr/gelir2.nsf/c95ddacdfdde8c3d86256aa4002edbfb/672bfa19779b8a1086256abd0047892d?OpenDocument